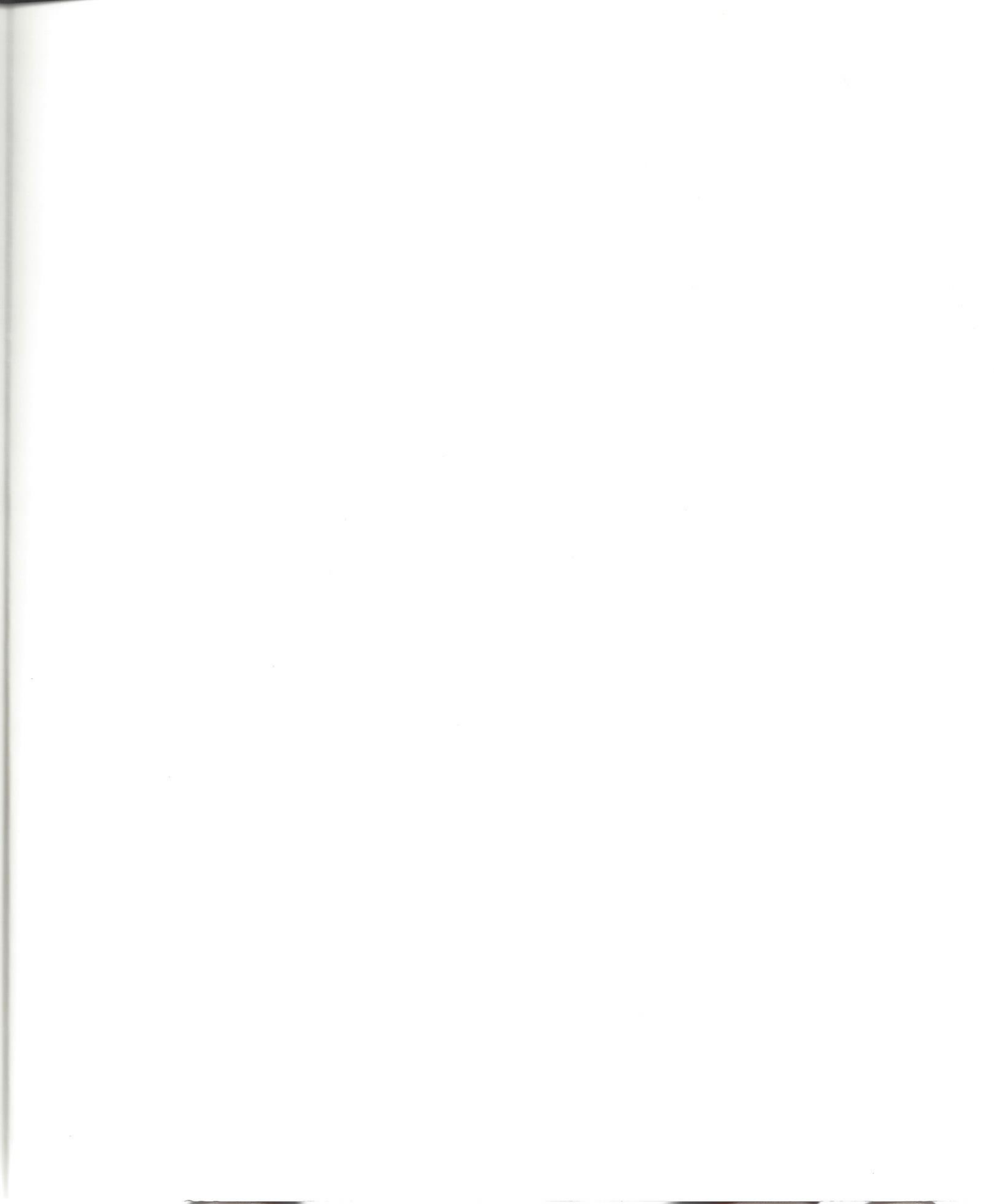

Jaarboek **Maastricht**

tussen 1 januari 1993 en 1 augustus 1994

Jaarboek Maastricht

*tussen 1 januari 1993
en 1 augustus 1994*

Colofon

Redactie:

H. Leenen (vz), Ph. Dumoulin, A. Jenniskens, J. Kurris, J. Offermans

Auteur:

A.H. Jenniskens, Maastricht

Tekstverwerking:

Document, H.J.N. Sleebe, Maastricht

Vormgeving:

Jo Hendriks bNO, Cottessen

Papier:

KNP Leykam, Maastricht

Drak:

Midpoint Full Printing Service, Maastricht

Fotografie:

Foto-archief Veldeke Krink Mestreech;
Fotopersbureau Widdershoven, Maastricht; John Beenkens, Maastricht;
Foto Luc Hommes, Maastricht; Peter Quaedvlieg en Paul Rutten, foto-afdeling
Bestuursdienst Gemeente Maastricht; Fotopersbureau Mellaart, Maastricht;
Toon Jenniskens, Maastricht; Stadsarchief Maastricht;
Fred Humblé, Architecten-Werk-Groep Maastricht; Appie Drielsma, Maastricht;
Jo Coenen Architectuur, Maastricht.

Sponsors:

Hotel Bergère, Maastricht
Woningbouwvereniging 'Beter Wonen', Maastricht
Brand Bierbrouwerij b.v., Wylre
Codacq Projektmanagement, Maastricht
Deloitte & Touche, Maastricht
ENCI Nederland b.v., Maastricht
ING Bank, Maastricht
De Limburger b.v., Maastricht
Melotte b.v., Maastricht
N.V. Koninklijke Sphinx Gustavsberg, Maastricht
Gebr. Theunissen b.v., Maastricht
European Balloon Company, Heerlen
Midpoint Full Printing, Maastricht
KNP Leykam Fine Paper Division, Maastricht

Jaarboek
Maastricht

tussen 1 januari 1993 en 1 augustus 1994

A.H. JENNISKENS

Maastricht 1995

© 1995, STICHTING JAARBOEK MAASTRICHT

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopiëren, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

ISBN 90 73447 05 4

Verantwoording

In kort bestek negentien maanden Maastricht beschrijven is, zo vlak nadat zoveel zaken de stad in rep en roer hebben gebracht, eigenlijk onmogelijk. Teveel is er gebeurd: natuurrampen, afgetreden wethouders en affaires rond aannemers, voetbalbestuurders en hartchirurgen. Teveel ook is op 1 augustus 1994 niet afgesloten en moet dus in de lucht blijven hangen.

Geen nood: er komt wéér een Jaarboek Maastricht, nu over de periode augustus 1994 tot juli 1995. Daarmee volgt de Stichting Jaarboek de trend die jaarlijks duidelijker wordt, namelijk dat het jaar eigenlijk niet ophoudt op 31 december maar tijdens de zomervakantieperiode. Want dan ligt het openbare leven vrijwel stil.

Daarom treft u alleen dit jaar deze extra dikke uitgave aan, die veel wetenswaardigs vastlegt over onze stad. Het Jaarboek schaart zich daarmee in een reeks van veertig jaar. Naarmate de boeken ouder worden, komen zij steeds meer in gebruik als naslagwerk bij die vele in geschiedenis geïnteresseerden.

Naast een groot aantal jaarverslagen, nota's en besluiten van de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders is dit Jaarboek gebaseerd op de twee regionale dagbladen De Limburger en het Limburgs Dagblad en in mindere mate op enige huis-aan-huis-bladen. Alleen de kranten vormen samen, uitgevouwen en wel, een stapel van ruim twee meter hoog! Zonder hulp is zo'n karwei niet te klaren, in de voorbereidings- en onderzoeksfase zowel als bij het schrijven. Dank en hulde daarom, met name aan de redactiecommissie.

juli 1995

Opmaat

Op 31 december 1993, tien dagen na het catastrofale hoogwater dat vlak voor Kerstmis honderden Maastrichtenaren uit hun huizen drijft, publiceert dagblad De Limburger een interview met burgemeester Houben onder de kop 'Een beetje afstand kan geen kwaad'. Het interview is duidelijk vóór dat verrassende hoogwater opgenomen en de journalist verontschuldigt zich daar ook voor. Van de 'afwezige burgemeester' die 'onzichtbaar, ongrijpbaar, niet waarneembaar' zou zijn, is tijdens de watersnood ook niets te merken, noch bij de watersnood van elf maanden eerder trouwens.

Hij is ook op zijn post bij de affaires die de stad in 1993 teisteren en nog in 1994 doorklinken. Hij stelt voor oud-minister C. van Dijk naar Maastricht te halen als misstanden bij het ambtenarenapparaat opduiken. Hij blijft de stad promoten, ook al loopt het imago deuken op. Hij moet recht staan voor de ontruiming van het zogenaamde junkenpark.

Het jaar 1993 en de eerste helft van 1994 leveren het verhaal op van een bruisend Maastricht, dat mag aanschuiven in een rij van wereldsteden waarover wereldwijd uitgezonden televisieprogramma's worden gemaakt. Maastricht verzilvert zijn naamsbekendheid met het aantrekken van internationale instituten tot een aantal van bijna vijftig in juli 1994. De stad treurt om het heengaan van grote zonen als dr Sjeng Tans, die Maastricht zijn RL bezorgde.

Het verhaal van Maastricht tussen 1 januari 1993 en 1 augustus 1994 is lang en afwisselend. Om met de burgemeester te spreken: 'Maastricht kent vele koninkrijkjes. Dat werkt relativering niet in de hand. Maar daardoor ontstaan wel de mooiste dingen in de stad, hoor.

Prachtige initiatieven'. Het verhaal van Maastricht wordt opgetuigd door moeder natuur, die de stad twee hoogwaters oplevert en de zeer natte zomer van 1993, gevolgd door die van 1994, die de heetste wordt sinds 1706! Het hoort er allemaal bij...

Kolkend Maaswater stroomt onder de bogen van de Sint-Servaasbrug door; de strekdam tussen de Sint-Servaas- en de Wilhelminabrug is al overstroomd (foto links); ook de zegenende hand van Sint Servaas kan het woeste water niet bezweren (beneden, Kerstmis 1993).

Het Verdrag

Voor de ratificatie van het Verdrag van Maastricht een feit wordt, zijn er nog taaië onderhandelingen nodig in Engeland en Duitsland. In beide landen moet het hoogste rechterlijke instituut eraan te pas komen. Van februari 1993 tot in augustus duurt het debat in Engeland, inclusief het stellen van de vertrouwensvraag door de regering Major. Pas op 1 november, drie maanden na de oorspronkelijk beoogde datum, treedt het Verdrag in werking.

'Maastricht' blijft vervolgens gewoon de voorpagina's van de internationale kranten halen, omdat een aantal Scandinavische en Oosteuropese landen verzoekt om toelating tot het Verenigde Europa. In Denemarken lijkt de stemming zich, na de nipte overwinning van de tegenstanders enige jaren geleden, ten gunste van 'Maastricht' te wijzigen.

De nieuwe Amerikaanse president Bill Clinton, een groot voorstander van het Verenigde Europa, lost op 20 januari 1993 zijn voorganger George Bush in het Witte Huis af. Een van de voornaamste doelstellingen van zijn beleid is schot brengen in het vredesproces in het Midden-Oosten. Een verbazingwekkend vieve burgemeester van Jeruzalem, de ruim tachtigjarige Teddy Kollek, bezoekt in januari 1993 Maastricht en beantwoordt daarmee het bezoek van burgemeester Houben in 1992. Kollek bewijst een realistisch politicus te zijn met een open oog voor het grote contingent Arabische inwoners van zijn stad. Met enige zorg wordt enige maanden later gekeken naar zijn opvolger, Ehut Olmert, van de nationalistische Likud-partij, die Kollek met een verrassende overwinning uit het stadhuis verdrijft.

Minister-president Rabin en zijn minister van Buitenlandse Zaken Peres zetten hun politiek van verzoening met de Palestijnen voort, ondanks terroristische aanslagen van Palestijnse haviken. Peres komt het standpunt van de socialistische regering Rabin in Maastricht uitleggen tijdens het zesde Global Panel, dat van 24 tot 26 november in Maastricht wordt gehouden. Oud-Philipstopman Wisse Dekker zit de conferentie voor en heeft 'Patronen van een veranderde wereld' tot thema gekozen. Het aantal actieve wereldleiders dat Maastricht bezoekt, valt, na de afzeggingen van vice-president De Klerk van Zuid-Afrika en vice-premier Gajdar van Rusland, terug naar vier, namelijk de Argentijnse president Carlos Menem, president Nazarbajev van Kazachstan, minister-president Ruud Lubbers en de reeds genoemde Peres. Onder de ruim duizend deelnemers zijn echter zeer veel invloedrijke (oud-) politici en vertegenwoordigers van het internationale bedrijfsleven. Dat een nep-generaal tussen al deze gasten rustig kon rondwandelen, is alleen erg vervelend voor de veiligheidsdiensten van Global Panel. De Kapitein van Köpenick in een heruitgave...

EG-onderhandelaar Lord Owen drukt de aanwezigen met de neus op de feiten, als hij de stand van zaken in Bosnië verduidelijkt. Europa komt er absoluut niet uit. Ons past slechts schaamte en humanitaire acties. In december is Maastricht drie dagen in actie voor Sarajevo. 'Koren voor Sarajevo' luidt het motto voor de koorzang in de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek. Dertienhonderd handtekeningen zijn evenzovele wanhopige oproepen voor vrede in het verscheurde ex-Joegoslavië. Met de toevoeging: 'Ik zet mijn handtekening, maar of het wat uithaalt?' drukt iemand die wanhoop uit.

Provincie

Het idee is niet nieuw: Nederland opdelen in een dertigtal regio's, hetgeen het einde zou betekenen van de twaalf provincies. Meer dan drie bestuurslagen moeten er immers niet komen volgens Binnenlandse Zaken. Twintig jaar geleden ging het halve

land de barricaden op en kwamen er zware comités tot stand in Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel om opsplitsing tegen te gaan. Limburg gaf toen overigens blijk van het feit na 175 jaar nog steeds niet aaneengegroeid te zijn: Venlo en Roermond kregen onmiddellijk ruzie over wie de nieuwe hoofdstad van Noord-Limburg (of Opper-Gelre?) zou worden!

De plannen die minister Dales en staatssecretaris De Graaf-Nauta in januari 1993 ontvouwen, zijn genuanceerder. Een aantal provinciale en rijkstaken wordt overgeheveld naar nieuwe regionale besturen. Het accent blijkt verschoven naar stadsge-

westen, zoals 'Maastricht', heel Zuid-Limburg tot en met Sittard. Krijgt oud-gouverneur Kremers toch nog gelijk. Hij verklaarde dat je in het buitenland ónmogelijk provincies kunt 'verkoppen', wel steden met hun ommelanden.

Een maand later haalt men in het provinciehuis alweer opgelucht adem. De bewindslieden van Binnenlandse Zaken zwakken hun plannen danig af en willen de provincies voorlopig handhaven als bestuurslaag tussen rijk en gemeenten. Alleen enige grote steden in de Randstad worden stadsgewest.

De nieuwe gouverneur van Limburg is mr Berend-Jan baron Van Voorst tot Voorst. Bij zijn installatie op 1 juli 1993 verklaart hij allereerst het imago van de provincie te willen opvijzelen, want 'bepaald niet iedereen uit Limburg is verdacht'. Zijn eerste bezoeken betreffen het feestvierende Venlo (650 jaar stad) en het Oud-Limburgs Schuttersfeest in Koningsbosch, weldra gevolgd door de opening van het Preuvenemint, in aanwezigheid van Hare Majesteits ambassadeurs over de wereld. Er zijn provincies met een saai programma.

Van Voorst tot Voorst wordt bij zijn aantreden geconfronteerd met arbeids-onrust onder zijn ambtenaren. In juni schorten zij het overleg met hun werkgever op en in september dreigen zij met werkonderbreking. Als Gedeputeerde Staten vervolgens salariskorting voor de werkonderbrekers in het vooruitzicht stellen, wordt de situatie even grimmig. Men komt tot elkaar, hetgeen eveneens het geval is met het vervoersplan, dat moet bewerkstelligen dat veel meer ambtenaren gebruik maken van de fiets (inclusief regenpakken in bruikleen) of deelnemen aan car-pooling. Maastricht kijkt jaloers naar dit succes en stelt het zijn ambtenaren ten voorbeeld.

Gemeente

Met veel gegniffel neemt de stad kennis van de prijs die een medewerkster van Personeel

Op 26 maart 1993 presenteert de Stichting Jaarboek Maastricht het Jaarboek 1992 aan (v.l.n.r.), voorzitter P. Rinkens, directeur drs. A. Stevens van de ING-bank en auteur P.J. Knegtmans.

Gouverneur Van Voorst tot Voorst opent op 26 augustus Preuvenemint 1993 met het aansnijden van een speenvarken; hij wordt omringd door leden van het Slagersgilde (l.) en voorzitter W. Massot en presentator B. Janssen van het Struyskommittee.

en Organisatie ontvangt voor het idee in het nieuw te bouwen stadskantoor ook een rustkamer voor ambtenaren in te richten. Zij is geïnspireerd door de hand over hand toenemende werkdruk bij haar collega's. Uit bezuinigingsoverwegingen zijn in 1992 tientallen vacatures niet ingevuld voor een totaal van 1,1 miljoen gulden. Er is bij een aantal diensten, zoals Brandweer en Sociale Zaken, sprake van onderbezetting. Bij de presentatie van de gemeentebegroting voor 1994 in september 1993 zegt wethouder van Financiën mr R. Leenders, dat er in 1994 opnieuw voor een miljoen wordt bezuinigd op personeel, voor een kwart door het niet invullen van vacatures. De managers van de diensten moeten meer grip krijgen op de werkdruk van hun ambtenaren. Moet wel alles wat zich aandient, worden aangepakt?

De begroting geeft geen rooskleurig beeld van de financiële mogelijkheden van Maastricht. Door kortingen van het rijk op het gemeentefonds en een groeiend aantal uitkeringsgerechtigden moet de stad voor acht miljoen gulden de broekriem aanhalen. De maatregel dat Stadsarcheologie rendabel moet gaan werken en anders moet inleveren, wordt met verontwaardiging door een groot aantal instanties en burgers van de hand gewezen. Burgemeester en wethouders halen bakzeil.

In de gemeenteraad zet men veel vraagtekens bij de Stichting Civiele Dienstverlening van het Theater, die onder andere het Theatercafé exploiteert. De stichting heeft een bestuur van hoge gemeenteambtenaren. Is dat de reden dat er in één jaar een verlies van 341.000 gulden kan ontstaan? Ook voor 1993 wordt een verlies verwacht, een reden temeer eens aan privatisering en vooral verzakelijking te gaan denken, vindt een meerderheid van de raad.

Eind 1993 brengt interim-manager Klarenbeek van de Brandweer rapport uit van een klein jaar onderzoek bij het korps. Hij constateert een algemeen gebrek aan vertrouwen in en veel weerstand tegen de korpsleiding. Commandant P. Schmedding houdt de eer aan zichzelf en verlegt zijn werkkerrein geheel naar de Regionale Brandweer Zuid-Limburg, waar ontwikkelingen op het terrein van regionalisatie, openbare orde en veiligheid, grensoverschrijdende samenwerking en bestuurlijke vernieuwing steeds meer aandacht opeisen. Voor Maastricht wordt een nieuwe districtscommandant gezocht. De plannen voor een nieuwe brandweerkazerne nemen intussen vaste vormen aan. Voor 15,5 miljoen gulden zal aan de Willem-Alexanderweg in Limmel een nieuw gebouw worden neergezet. Voor nog eens anderhalf miljoen dient dan wel eerst de vervuilde bodem ter plekke te worden verwijderd.

Halverwege 1993 trekt de gemeenteraad zich enige dagen terug op de 'Ambyerheide' voor de zogenaamde strategische discussie: wat moet wel en wat kan niet worden gerealiseerd van alle plannen die Maastricht heeft tot het jaar 2000? De politieke partijen moeten ook zoeken naar inkomsten, waarop D66 en PvdA onder andere voorstellen de jaarlijkse uitkering aan het MECC van nu 7,2 miljoen tot vijf miljoen over een paar jaar terug te brengen. Het stadsbestuur belooft een onderzoek voor begin 1995, als het contract tussen gemeente en MECC afloopt.

Donkere wolken pakken zich samen boven de stad, wanneer bekend wordt hoeveel minder Maastricht en Heerlen in de nabije toekomst uit het gemeentefonds dreigen te ontvangen. Als zeer onrechtvaardig wordt het uitgangspunt ervaren dat steden die hun zaken behoorlijk op een rijtje hebben en keihard hebben gewerkt, extra worden gekort ten faveure van 'luiere' collega's. Het stadsbestuur neemt met een aantal gelijkgezinden het initiatief een onderzoek in te stellen dat moet leiden tot een vlammend protest. 'Zie je wel', zo klinkt het in een aantal ingezonden brieven, 'het nieuwe kabinet is een Randstad-kabinet, dat de regio slechts beschouwt als een noodzakelijk kwaad'.

Verkiezingen

Het jaar 1994 is een verkiezingsjaar. Driemaal worden de kiesgerechtigde burgers naar de stembus geroepen, voor de gemeenteraden, de Tweede Kamer en het Europees Parlement. De tendens van de laatste decennia zet zich voort: de verkiezingsstrijd is een televisiestrijd geworden, de ene opiniepeiling volgt op de andere en wie eenmaal in een neerwaartse spiraal zit, kan daar slechts zeer moeilijk weer uitkomen. De regeringspartijen CDA en PvdA ervaren beide dat de kiezersgunst zich van hen afwendt. Voor de PvdA een bekend verschijnsel. Elke keer dat de partij regeringsverantwoordelijkheid draagt, doet het zich voor.

D66 zint op wraak voor het uit de boot vallen bij de kabinetsformatie van 1990. Daarvoor stelt de partij vooral het CDA verantwoordelijk. De leiding van D66 droomt hardop over een regering zonder het vaak arrogante CDA. Zeer verontrustend is verder de voorspelde winst van de Centrum-Democraten die op een gegeven moment op twaalf zetels dreigen te komen.

In de loop van 1993 blijft het geplaagde CDA niets bespaard. Het voor een deel mislukte optreden van premier Lubbers op de Duitse televisie, wanneer hij op 6 februari 1993 de Akense 'Orden wider den tierischen Ernst' in ontvangst neemt, leidt de neergang in. De als grappig bedoelde opmerking van onze Rotterdamse premier, dat door de solidariteitsheffing voor de voormalige DDR de Westduitse parkeerplaatsen binnenkort leeg zijn en die van autofabrikant Mercedes overvol, oogst slechts een ijszig stilzwijgen. In maart wordt oud-minister van WVC en huidig fractieleider van het CDA, Elco Brinkman, als CDA-leider gekozen. Veertien maanden voor de verkiezingen. Alle tijd om zich te profileren, maar ook om blunders te maken. Zijn vrijage met oppositiepartij VVD in de WAO-affaire is de eerste. Hij wordt op hoge toon door de premier en minister De Vries van Sociale Zaken teruggefloten. Een jaar later, de verkiezingsstrijd is dan volop ontbrand, doet de AOW-affaire hem en het CDA de das om. De CDA-programmacommissie stelt voor de AOW vier jaar te bevriezen. Een massale uittocht van kiezers en de oprichting van twee nieuwe politieke partijen voor ouderen zijn het directe gevolg. Partijvoorzitter Van Velzen aanvaardt de consequenties en treedt terug, maar daarmee staat Brinkman nog meer alleen. Zijn commissariaat bij een van fraude verdacht familiebedrijf en enige merkwaardige ingrepen van premier Lubbers in de laatste fase van de verkiezingsstrijd blijken fataal. Is het bitterheid en spijt over het eigen terugtrekken? Hoe het zij, twintig zetels bedraagt het verlies van het CDA op 3 mei 1994. In Maastricht krijgen CDA en PvdA beide dertien procent minder stemmen en scoren 21,2 respectievelijk 29,1 procent. Winnaars zijn D66 (met tien procent meer), VVD (vier meer), de ouderenpartij (7,5 procent) en de Centrum-Democraten (twee meer; ruim 1800 stemmen). Oud-gemeenteraadslid Maria van der Hoeven wordt als zestiende op de CDA-lijst rechtstreeks herkozen.

Het is duidelijk dat de landelijke politiek een grote invloed heeft op de lokale. De WAO- en AOW-affaires laten niemand onberoerd. In Maastricht vallen enige parallellen met de landelijke situatie op. Theo Bovens wordt relatief snel (juni 1993) als lijsttrekker van het CDA-Maastricht voorgedragen. John Wevers kondigt zijn afscheid aan en vraagt in augustus of hij de laatste zeven maanden zijn wethoudersfunctie mag combineren met het part-time directeurschap van de Academie voor Bouwkunst. Zijn fractiegenoten hebben het er aanvankelijk moeilijk mee, maar stemmen uiteindelijk toe.

In november wordt duidelijk dat er voor Jan Hoen geen plaats meer zal zijn aan de colleegetafel. In 1990 had het daar al even naar uitgezien maar de radicale

vernieuwingsdrift van toenmalig afdelingsvoorzitter John Gijsen had hem zelf de kop gekost. Hoen mocht voor één zittingsperiode terugkeren. In 1993 wil hij eigenlijk best nog een periode erbij: iemand van 52 kun je per slot van rekening niet oud noemen! Lang wordt de deur naar een gewoon raadslidmaatschap voor hem opengehouden. De man die ruim twintig jaar lang het gezicht van CDA-Maastricht mede bepaalde, neemt daar geen genoegen mee. Frits Corten, één andere corifee, die in 1990 overtuigend terugkeerde met een record aantal voorkeurstemmen, legt het hoofd in de schoot en start geen nieuwe voorkeursactie.

Eigenlijk verloopt alleen bij D66 de verkiezingsstrijd gladjes. Bij alle andere fracties zijn er problemen. Door voorkeursacties van Margriet Schiffeleers en vooral Wil Rousseau moet bij de PvdA good-old Jean Eijssen het veld ruimen. De strijd tussen Veronica Dirksen en Geurt Bijnen om de tweede wethouderszetel wordt in het voordeel van de eerste beslist.

De VVD ziet twee kopstukken terugtreden. Fractievoorzitter Jo Devilee houdt het voor gezien; hij is 65 geworden. Piet Neus wil niet kandideren zolang niet bekend is of hij wordt gedagvaard. Marc Verbeet gaat de lijst aanvoeren.

John Geelen, Groen Links' meest bekende raadslid na het vertrek van Gerard Peters, krijgt van zijn fractiegenoten en partij evenmin nog krediet. In de herfst van 1993 wordt duidelijk dat de onderlinge verhoudingen danig zijn verstoord. De fractie verwijt Geelen dat hij raadslidmaatschap en eigen architectenbedrijf niet voldoende heeft gescheiden, maar heeft hem wel tot woordvoerder Ruimtelijke Ordening aangewezen...

En dan de Seniorenpartij. De ruim tachtigjarige Louis Devens is niet blij met zijn 'onverkiesbare' vierde plaats. Aan de top ontbrandt de strijd tussen partijvoorzitter Rinus Peters, fractievoorzitter Wybe van der Werff en lijsttrekker Mathieu Hendriks. De hard werkende Peters vindt de derde, vervolgens vijfde plaats op de verkiezingslijst onaanvaardbaar en trekt zich terug als voorzitter en spoedig als partijlid. De partij haalt vijf zetels!

Bij de presentatie van de kandidatenlijst van de Centrum-Democraten klinkt boegeroep op en weigert burgemeester Houben CD-er Schijns de hand te drukken. Lijsttrekker A. Thielens ziet het onthutst aan en zegt dat hij 'erin geluid' is. Voor hij spoorloos verdwijnt, zegt hij dat hij ruzie heeft met zijn vrouw, schoonouders en de pastoor: 'Ik moet nu eerst biechten'. Voorman Schijns uit Landgraaf kan hem zonder woning in Maastricht niet opvolgen en ook de twee overige kandidaten weigeren de opengevallen plaats in te nemen. Dus wordt Maastricht in de periode 1994-1998 bestuurd door 38 raadsleden.

Bij het begin van de verkiezingscampagne wordt voorspeld dat minder dan de helft van de kiesgerechtigden zullen komen opdagen. Burgemeester Houben nodigt vervolgens 38 bekende Maastrichtenaren in het stadhuis uit en gaat ermee op de foto. Met de oproep 'ga stemmen' wordt de foto ruim verspreid. Daags voor de verkiezingen vraagt men dezelfde personen opnieuw te helpen bij opbelacties en via geluidswagens, maar dan komen er nog maar elf opdagen. Dit blijkt geen slecht voor-teken: zestig procent van de kiezers vindt de weg naar de stembus. De burgemeester kan gematigd content zijn maar, gruwet van de 2532 stemmen voor de Centrum-Democraten (4,4 procent). Verder houdt hij zich op de vlakte zoals een Nederlandse burgemeester betaamt. Grote winnaars zijn de Seniorenpartij (van twee naar vijf zetels) en D66 (van vier naar zes). De VVD (van drie naar vier) en Groen Links (van twee naar drie) groeien, de overige partijen verliezen. Het CDA en de PvdA gaan allebei vier zetels terug, maar hebben samen nog net de meerderheid (twintig zetels). Dat politiek hard kan zijn, ondervinden de winnaars D66 en VVD, want snel wordt

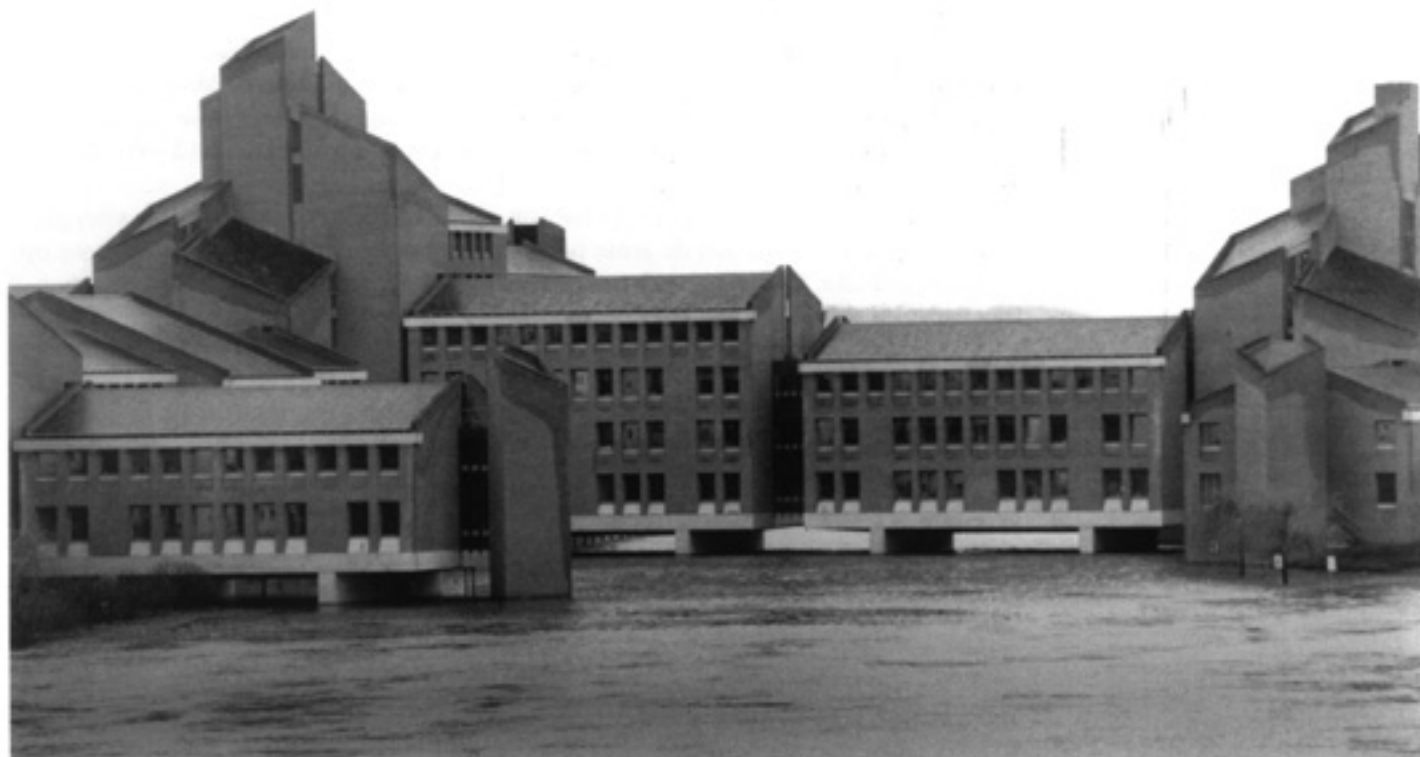
duidelijk dat CDA en PvdA koersen naar een college met vijf wethouders: twee van CDA en PvdA en één voor D66 (of VVD). De VVD haakt vervolgens af: 'de kaarten zijn geschud'. De fractie stemt samen met de Seniorenpartij en Groen Links tegen de wethouderskandidaten Th. Bovens en W. Kuiper (CDA), R. Leenders en V. Dirksen (PvdA) en A. Cremers (D66).

Een goede oppositie is nooit weg. Men moet haar echter wel de kans daarvoor geven. Dat wil een hoge ambtenaar blijkbaar niet, als hij burgemeester en wethouders voorstelt de oppositie minder informatie te geven dan de fracties die het college vormen. Die passage haalt het niet, maar duikt toevallig (?) wel op bij Groen Links. Een pittige interpellatie is het gevolg.

Wateroverlast

'De waterstand van de Maas is niet verontrustend' verklaart Rijkswaterstaat op woensdag 15 december 1993, 'gisteren is wel, bij een stand van 43,81 meter boven NAP een vooralarm gegeven, maar pas bij 44,70 m. komt de grootalarmfase'. Het vooralarm wordt daags erna ingetrokken. Vier dagen blijft het stil. Dan waarschuwt de Belgische televisie op zondag 19 december de bezitters van caravans in alle rivierdalen van de Ardennen hun eigendommen onmiddellijk te verwijderen. Het regent in het gebied immers al dagen onophoudelijk en voor maandag 20 december wordt een ware zondvloed verwacht met tachtig à honderd liter water per vierkante meter! Wie kijkt er naar de BRT? De waarschuwingsposten bij Rijkswaterstaat en gemeente

Het Gouvernement is over het Papenwater, een oude Maasarm, heen gebouwd; architect G. Snelder heeft kennelijk geen rekening gehouden met zulke hoge waterstanden.

blijken die zondag onbemand. Meetpunt Borgharen-stuw deelt mee dat Rijkswaterstaat de situatie maandag in ogenschouw zal nemen. Die nacht bereikt de Maas 43,55 m. boven NAP. Met een stijging van voorlopig twee centimeter per uur is tegen de middag de tweede waarschuwing aan de orde. Rijkswaterstaat seint de Brandweer in en die vervolgens de gemeente, politie, DGD, Mega-Limburg en Nutsbedrijven. De bewoners van de bedreigde dorpen Borgharen, Itteren en Heugem krijgen nog niets te horen.

Om half vier, die maandag 20 december, wordt ernstig rekening gehouden met de grootalarmfase als het water maar blijft stijgen. Om zes uur is men nog 21 centimeter van de omineuze 44,70 m. verwijderd en het water stijgt sneller. Tussen zeven en acht uur zetten de geluidswagens zich in beweging en wordt alarmfase II afgekondigd en een gemeentelijk crisiscentrum ingericht. In Borgharen en Itteren is het dan donker. Binnen vier uur staan de eerste straten blank. Het ontbreekt zéér aan hulpmiddelen. De burgers zijn véél te laat gewaarschuwd. Die nacht wast de Maas met zeven centimeter per uur tot 45,55 m. boven NAP. Dan gaat het rustiger: bijna anderhalve centimeter per uur, tot op woensdagmorgen 22 december de hoogste stand van 45,87 m. boven NAP wordt bereikt, ruim zes meter boven het normale peil van 39,70 m. De ramp houdt zich volstrekt niet aan het rampenplan.

Voor de tweede keer in 1993 lopen Borgharen en Itteren onder. Alleen, deze keer staat het water ruim een halve meter hoger dan half januari. De Maas dendert per seconde meer kubieke meters water voort dan in 1926, maar het is een andere rivier geworden: ze haalt net niet de hoogte van toen. In Limburg staan op kerstavond ruim twintigduizend hectare onder water, zijn meer dan zesduizend huizen ondergelopen en bijna achtduizend mensen geëvacueerd. De snelle stijging overvalt bewoners en overheden, met name in Zuid- en Midden-Limburg. Veel auto's lopen vol. Het ontbreekt algemeen aan hulpmiddelen om spullen als kasten en diepvriezers van de grond te zetten.

Heel Nederland leeft intussen mee. Borgharen en Itteren worden even beroemd als Keulen en Koblenz, waar de historische centra evenmin droog blijven. Als op eerste kerstdag het water duidelijk begint te zakken, lijkt het leed in Maastricht geleden, maar zowel op 31 december als 7 januari 1994 dreigt de Maas opnieuw bezit te nemen van de Maasdorpen. Ook Heugem is intussen overstroomd, met kwelwater. Dat is schoner en stroomt niet zo hard.

Getroffenen en hulpverleners hebben zich Kerstmis 1993 heel anders voorgesteld. De gelukkigen die aan de grote poets kunnen beginnen, worden met de neus op de feiten gedrukt. De rivier heeft een onvoorstelbare rotzooi achtergelaten en een laag vervuild slib.

De politiek reageert chaotisch. Niemand weet eigenlijk precies wat er moet gebeuren, wel dát er iets moet gebeuren. Haagse bewindslieden reppen zich naar Limburg, al dan niet in de laarsjes van de echtgenote. De CDA-fractie van Maastricht wil alle getroffenen vrijstelling geven van onroerend-zaakbelasting. De wet verzet zich ertegen. Minister van Verkeer en Waterstaat Hanja Maij-Weggen verzoekt de oud-commissaris van de Koningin in Zeeland, Boertien, opnieuw een commissie te vormen (na die over de rivierdijken in Midden-Nederland). Zijn taak is het een zodanig pakket van maatregelen voor te stellen, dat dorpen en steden langs de Maas eens en voor altijd worden gevrijwaard van overstromingen. Boertien dient daarbij nadrukkelijk het Grensmaasplan te betrekken. Dit beoogt grindwinning en natuurontwikkeling in het winterbed tussen Eijsden en Stevensweert te combineren. Het Maastrichtse stadsbestuur is voorstander van dit plan, mits wordt meegenomen: het voorkomen van overstromingen, het beveiligen van de Maasdorpen (inclusief nieuwe

daar te bouwen woningen!) en ook garanties voor de winning van niet verontreinigd drinkwater en voor het behoud van cultuurhistorische en archeologische waarden. Vóór dit alles komt evenwel een schóné Maas en daarover moeten nu eindelijk eens goede afspraken worden gemaakt tussen Wallonië en Nederland.

OPMAAT

Tot ver in 1994 gaan intussen de acties voor de getroffen burgers en bedrijven door. Men is opnieuw hartverwarmend vindingrijk en gul. Dat is nodig ook: de schade in Limburg wordt geraamd op 250 miljoen; zestig miljoen bij de lagere overheden, tachtig voor zowel particulieren als bedrijven en dertig miljoen voor de agrarische sector. Oud-gouverneur Mastenbroek wordt voorzitter van de Stichting Watersnood December 1993. Met de niet afgewikkelde schade van januari in gedachten is de toevoeging 'december' niet overbodig!

Ditmaal wordt voortvarend gehandeld bij de afwikkeling van de schade, maar dat komt omdat de Maas nu zo vriendelijk is vlak voor twee belangrijke verkiezingen te overstromen. Wethouder Hoen, zelf gedupeerde in Heugem, zegt zich te schamen voor de afwikkeling van de schade van januari 1993. Hij heeft zegge en schrijve één getroffenene een schadevergoeding kunnen overhandigen. Honderdduizend gulden zijn toen voor de eigen burgers gereserveerd en die voegt de gemeente nu maar toe aan vierhonderdduizend nieuwe, die naar het nationale rampenfonds gaan. Dat is begin februari gevuld met zestig miljoen gulden voor hulp aan particulieren. Op 15 maart 1994 heeft het merendeel van de zesduizend gedupeerde Limburgers zijn uitkering ontvangen.

Kasteelhoeve De Hoogenweerth is juist gerestaureerd en als restaurant in gebruik genomen als de Maas op bezoek komt en het complex onbereikbaar maakt.

Maastricht moet 4,3 miljoen uittrekken voor het herstel van gemeentelijke accommodaties en sportvoorzieningen, voor schade aan wegen en voor algemene kosten. Daar vallen de crisiscentra onder, materialen voor de getroffen en ... de restitutie van al die gestolen of 'geleende' gaskachels, stroomaggregaten, klokpompen, waadpakken, waterstofzuigers en vele, vele kleine spullen als lampen en schoppen. Moet de schade van januari zó worden verrekend?

*Naar Borgharen toe is
het één watervlakte...*

Politie en justitie

Meer blauw op straat

Twee jaar, drie maanden en zeven dagen te vroeg voor het vieren van het tweede eeuwfeest komt er op 15 oktober 1993 een einde aan de zelfstandigheid van de oudste gemeentelijke dienst van Maastricht, de gemeentepolitie. Op 22 januari 1796 was de politie door de nieuwe Franse machthebbers in het leven geroepen, na het instituut van burgemeester de eerste nieuwe dienst. Welgeteld drie politiefunctionarissen kregen toen ieder een van de drie stadsdelen, waarin Maastricht was verdeeld, toegewezen.

In zijn nieuwjaarsrede op 5 januari 1993 maakt hoofdcommissaris Bert van Schaik de balans op van 196 jaar later. Die is niet positief. Hij constateert dat de politie te weinig contact heeft met de burgers, te weinig ingrijpt, te weinig uit de auto komt en te weinig tijd heeft. Hij doet een beroep op de burgers de politie bij de bestrijding van de misdaad te helpen en vraagt begrip voor de frustraties die ook bij de politie heersen, vanwege onder andere het heenzendingsbeleid van justitie, veroorzaakt door het cellentekort.

Van Schaik staat uitvoerig stil bij de op handen zijnde reorganisatie van de politie. In Nederland komen er vijftientig regionale politiekorpsen. De politieregio Limburg- Zuid, van Susteren tot Eijsden, is daarvan de zesde in grootte. In 1996 moet het uit gemeente- en rijkspolitie samengestelde personeel zijn aangegroeid tot tweeduizend. Limburg-Zuid wordt verdeeld in vier districten: Maastricht, Kerkrade, Heerlen en Sittard met hun aanpalende gemeenten. Voor district Maastricht zijn dat Meerssen, Valkenburg, Margraten en Eijsden. Het is het grootste van de vier met in 1993 363 medewerkers en zestig vacatures. Districtschef wordt Jan Erckens, een der twee voormalige chefs van de rijkspolitie. De reorganisatie maakt overigens eens te meer duidelijk dat de samenvoeging van de twee rijkspolitieregio's Maastricht en Roermond in 1985 een 'historische vergissing' is geweest, want de grens van vóór 1985 komt in 1993 gewoon terug.

Nog in januari krijgt de bevolking een voorproefje van de veranderingen, als de nieuwe huisstijl wordt ingevoerd. In kasteel Limbricht installeert de korpsbeheerder, Maastrichts burgemeester Ph. Houben, een maand later 35 nieuwe managers voor zijn divisie, haar vier districten en 23 basiseenheden.

Niet iedereen is gelukkig met de reorganisatie. Vooral de kleinere kernen zijn sceptisch, op dezelfde gronden als waarmee zij zich doorgaans uitspreken tegen annexaties of het verlies van voorzieningen. De uiteindelijk verantwoordelijken, de volksvertegenwoordigers in de Tweede Kamer, spreken in maart ferme taal: men wil zogenaamde falende politiechefs gaan straffen. Iedereen die er niet in slaagt de criminaliteit in zijn gebied het komende jaar met tien procent te laten dalen, wordt met hel en

Op 17 juli 1993 neemt de politie haar intrek aan de Parallelweg in Wyck.

verdoemenis bedreigd. Ze hebben makkelijk praten. Als zij constateren dat er voor extra geld niet méér 'blauw' op straat is verschenen, maar dat die gelden zijn geïnvesteerd in -met name technische- apparatuur, reikt hun geheugen blijkbaar niet zo ver terug, dat zij zich herinneren hoe ze hebben gejeremieerd over de schreeuwende achterstand van de automatisering en de technische opsporingsapparatuur in vergelijking met de georganiseerde misdaad. Na een jaar hoor je geen kamerlid meer.

De politie is na tien jaar terug op het Vrijthof; na een experiment in 1993 in een heus gebouw nl. het Dienstencentrum; burgemeester Houben en districtschef J. Erckens 'rammen' de deur op 6 juli 1994.

'Meer politie op straat' moet de oplossing brengen voor het algemeen gevoel van onveiligheid, dat zich van de Maastrichtenaren heeft meester gemaakt. Onderzoeken tonen aan dat er in Maastricht meer diefstallen en geweld worden gepleegd dan in Heerlen, dat er bij wijze van spreken om bekend staat. Tegenover een landelijk percentage van 29,5 procent voelt veertig procent van de Limburgers en maar liefst 49 procent van de Maastrichtenaren zich onveilig! De stad is koploper geworden bij de geweld- en vermogensdelicten, heet het plechtig. Elke inwoner wordt daardoor 559 gulden schade berokkend, 67 miljoen per jaar...

Die 'meer politie op straat' moet volgens de korpsleiding vooral aandacht schenken aan de drugshandel en de hand over hand toeneemende autodiefstallen. Want ook hierbij scoort Maastricht onthutsend en onaanvaardbaar hoog. Wat autodiefstallen betreft staat de stad eind

1993 op de vijfde plaats van Nederland, pal achter de vier grote steden. Liefst 794 auto's veranderen ongewild van eigenaar. Minder dan de helft kan worden opgespoord. Vijf keer per dag maken automobilisten in 1993 de gang naar het politiebureau om aangifte te doen van inbraak in hun auto.

Zij bepleiten, samen met de winkeliers van het centrum en de verontruste burgers van Wyck, de instelling van een aantal wijkbureaus naast het politiebureau aan de Prins Bisschopsingel. Wijkposten werken preventief, verkleinen de afstand tussen politie en burgerij en maken het de burgers makkelijker aangifte te doen en zich solidair met de politie te tonen. De politieke partijen in de gemeenteraad bepleiten een snelle terugkeer van de politie op het Vrijthof. Vijfhonderd handtekeningen die het oorspronkelijke CDA-voorstel ondersteunen en de invloed van de naderende gemeenteraadsverkiezingen zorgen voor een snel besluit. Op 7 juli opent, pal tegenover het vroegere politiebureau en het huidige Theater, een portocabine haar deuren. Overleg tussen de Maastrichtse horeca en de politie over onder andere risicowedstrijden bij het voetbal en grote demonstraties en manifestaties op het Vrijthof, heeft daarmee succes geboekt. Als eind oktober de hulppost sluit, heeft de politie er 194 aangiften geregistreerd. Volgend voorjaar keert men terug, nu in het voormalige dienstencentrum naast de Hoofdwacht.

Ook Wyck krijgt zijn eigen politiepost. Hier geeft de oprichting van het actiecomité tegen de drugsoverlast en de openlijke dreiging met knokploegen de beslissende stoot. Eind augustus 1993 gaat 'Wyck' draaien als Basiseenheid 3. Zeventig politiemensen komen er te werken en moeten vanaf hun post aan de Parallelweg Itteren, Borgharen, Beatrixhaven, Limmel, Nazareth, Amby, Sint-Maartenspoort, Wyckerpoort, Wittevrouwenveld, Wyck, Akerpoort en Scharn bestrijken. Zou het met dit

aantal agenten en dit grote areaal lukken te voldoen aan het vaste voornemen van chef Henk Buyink en assistente Nicole Reynders, namelijk Wyck 'blauw' te maken door middel van veel meer patrouilles en lijfelijke aanwezigheid?

Beveiliging

Nu de accenten van de politie steeds meer bij de bestrijding van de drugshandel en de daarmee gepaard gaande criminaliteit komen te liggen, groeit als vanzelf samenwerking met particuliere beveiligingsfirma's. Op 29 april 1993 vertrekt de eerste surveillance-auto van de Nederlandse Veiligheids-Dienst naar de Beatrixhaven, waar 165 bedrijven bereid zijn samen drie ton op tafel te leggen in hun strijd tegen inbraken en vernielingen, ruim honderd in 1992. Voorzitter Sjef Kreutzer van de Stichting Ondernemingen Beatrixhaven is hoopvol gestemd. Een soortgelijk project op het industrieterrein Moerdijk boekte een spectaculair resultaat. De criminaliteit nam af met 85 procent! Deze score haalt men in Maastricht niet: in het eerste jaar is er sprake van een daling met veertig procent.

Nog andere plannen worden uit de kast gehaald. Eindelijk stelt het stadsbestuur in juni 1993 de benodigde twee ton beschikbaar die het mogelijk moeten maken te beginnen met de opleiding van stadswachten. Coördinator Thea Droog van Publieke Werken en Sport kan tien mannen en een vrouw naar de opleiding in Sittard sturen, waar zij vier maanden les krijgen in: elementaire kennis van Frans en Duits, rapportering, sociale vaardigheden, conflicthantering, vreemde culturen, EHBO, rechtskennis, weerbaarheidstraining en het waarnemen en voorkomen van misdrijven. Op 1 maart 1994 gaan ze de straat op, voorlopig alleen nog in 't centrum, 'om gezien te worden, aanspreekpunt te zijn en te signaleren'. Van meet af aan onder vinden zij veel sympathie, al is 't maar omdat ze geen bonnen uitschrijven.

Daarentegen kan het blauw van de parkeerpolitie slechts zelden op sympathie rekenen. De discussienota Parkeerhandhaving van januari 1993 voorziet in de herinvoering van de wegsleepregeling, het introduceren van de wielklem en het drastisch verhogen van de parkeerboetes. 'Gele bonnenregen tegen fout gestald blik' heet het dreigend. Maar de zeer hinderlijke foutparkeerders krijgen enig soelaas: het stadsbestuur heeft problemen met het vinden van een plek waar de weggesleepte wagens kunnen worden gestald. Pas einde juni 1993 wordt er overeenstemming bereikt met Stadsbus. Voor 345 gulden voor het wegslepen en 25 gulden stallingsgeld per dag kunnen foutparkeerders daar hun auto terughalen.

De schaduw van de drugs

Zomaar een bericht: Pastoor A. Tardier van de Sint-Martinuskerk kan het niet langer aanzien dat zijn kerk dagelijks veelvuldig door drugsverslaafden wordt bezocht. Ze doen hun behoefte in de kerk en spuiten er ongegeneerd. Eind maart 1993 richt de pastoor een kerke-wacht op van vrijwilligers, zodat zijn parochianen zich tenminste weer in hun eigen kerk durven wagen.

Als een donkere wolk hangt de drugsproblematiek reeds een aantal jaren boven Maastricht en overschaduwde de ster van de Stad van het Verdrag. Steeds duidelijker wordt dat de overheid de grip op het probleem heeft verloren. Het station, dagelijkse aankomstplaats van het merendeel van de naar schatting tegen de duizend drugs-toeristen, vormt de spil. Vandaar verspreiden dealers en gebruikers

'Kerke-wacht' J. Clermonts in de Sint-Martinuskerk: welk 'wapen' heeft hij onder zijn jas verborgen?

Maastrichtenaar beroofd bij geldautomaat
 Arm gebroken bij mishandeling
 Vier winkelde vrouwen beroofd
 Grote buit bij overval op kledingzaak in Maastricht
 Man uit litten neergeschoten
 Ruit vernield door dronkaard
 Vier gewonden bij schietpartij in Maastricht
 Tasjesleven zeer actief
 Twee jongeren vernielen ruiten Theziaschool
 63-jarige bekrast auto's
 Kastelein licht gewond bij overval
 MVV-supporters vernielen coupé
 Zakkenrollers benutten carnaval
 Man bedreigt vrouw met alarmpistool
 Man beroofd van rugzak
 Treinreiziger overvallen
 Tasjesroven in Maastricht
 Toerist beroofd van fototas
 Overvallers aangehouden in Maastricht
 Overval op tankstation
 Zakkenroller beroofd van 2.500
 Gewonde bij achtervolging van straatrover
 Maastrichtenaar beroofd bij geldautomaat
 Studente Maastricht beroofd in tunnel
 Maastrichtenaar in eigen huis overvallen
 Vrouw beroofd van auto op parkeerplaats
 Maastrichtenaar met geweld beroofd
 Drie vrouwen op straat beroofd
 Als aap verklede man overvalt tankstation
 Man rooft 4.500 gulden uit auto
 Man beroofd van auto en geld
 Dronken man van geld beroofd
 Zakkenrollers actief op Markt
 Beroofde vrouw van trap geduwd
 Tas met dertig eieren geroofd
 Vrouw gewond door kogeltje luchtdrukpistool
 Dames beroofd
 Hulpvaardige man bestolen
 Jongeman overvalt bank in Maastricht met neptom
 Gewonde bij beroving in Maastricht
 Jongens proberen winkelier
 Man bij park in Maastricht neergestoken
 Bejaarde (80) in twee dagen twee keer beroofd
 Vrouw (49) van tas beroofd
 Vrouw moet dief met autoruiten laten gaan
 Man dreigt met vuurwapen
 Zakkenrollers slaan weer toe
 Meisje (17) aangerand
 Dertienjarige door zeven jongens in elkaar geslagen
 Man bedreigt buspassagiers met pistool
 Negen vrouwen slachtoffer van zakkenrollers
 Zeven mensen slachtoffer van zakkenrollers
 Flinke buit zakkenrollers
 Winkelier met traangas bespoten
 Vrouw voor tweede keer in één week beroofd
 Overval op modezaak
 Man en vrouw mishandeld
 Afwas behoedt Maastrichts echtpaar voor kogel
 Duo berooft Maastrichtse taxichauffeur
 Overval op boutique
 Tiensers beroven tiensers
 Drie vrouwen overvallen en beroofd in Akerpoort
 Zakkenrollers slaan toe
 Winkelier door zes insluipers beroofd
 Slachtoffers berovingen in park gezocht
 Drie Belgische vrouwen beroofd
 Twee café-bezoekers bewusteloos geslagen
 Man bedreigt winkelbediende met mes
 Trio bedreigt man met vuurwapen
 Weer ernstige criminaliteit nabij station
 Gewonde bij schietpartij in Maastricht
 Elf vrouwen dupe van zakkenrollerij
 Slapende vrouw in auto overvallen
 Man dreigt met injectiespuit
 Dief bedreigde kledingverkoper
 Overvaller na achtervolging aangehouden
 Twee slapende toeristen overvallen
 Winkelier door zes insluipers beroofd
 Slachtoffers berovingen in park gezocht
 Gewapende overval op tankstation in Maastricht
 Tweetal slaat man in elkaar
 Jongen van rishengel
 Vrouw gewond door schot
 Bijtende motordiefvegge
 Drie Belgische vrouwen beroofd
 Twee café-bezoekers bewusteloos geslagen
 Man bedreigt winkelbediende met mes
 Trio bedreigt man met vuurwapen
 Weer ernstige criminaliteit nabij station
 Gewonde bij schietpartij in Maastricht
 Elf vrouwen dupe van zakkenrollerij
 Slapende vrouw in auto overvallen
 Man dreigt met injectiespuit
 Dief bedreigde kledingverkoper
 Overvaller na achtervolging aangehouden
 Twee slapende toeristen overvallen
 Winkelier door zes insluipers beroofd
 Slachtoffers berovingen in park gezocht
 Gewapende overval op tankstation in Maastricht
 Tweetal slaat man in elkaar
 Jongen van rishengel
 Vrouw gewond door schot
 Bijtende motordiefvegge
 Drie Belgische vrouwen beroofd
 Twee café-bezoekers bewusteloos geslagen
 Man bedreigt winkelbediende met mes
 Trio bedreigt man met vuurwapen
 Weer ernstige criminaliteit nabij station
 Gewonde bij schietpartij in Maastricht
 Elf vrouwen dupe van zakkenrollerij
 Omstanders grijpen zakkenroller
 Nachtportier van hotel gaat gewapende man te lijf
 Overval op sexboetiek
 Nepagenten beroven Frans paar
 Maastrichtenaar beroofden homo's
 Man gestoken tijdens vechtpartij
 Geen drugs, wel klappen
 bejaarde vrouw
 Kleurling (16) door skinhead neergestoken in Maastricht
 Overval op tankstation
 Zakkenrollerij
 Skinhead speak met accent Rotterdam
 Maastrichtse beroofd bij geldautomaat

... een bloemlezing van krantekopjes.

zich over Wyck. Zij hebben er in het nabije verleden bezit genomen van de oude Ambachtsschool aan de Sint-Maartenslaan en de Villa Wyckerveld aan de Professor-Pieter-Willemsstraat, beide gelegen op een steenworp van het stationsemplacement en beide leegstaand. De gebouwen verloederden in hoog tempo en er brak geregeld brand uit. Het werd zo erg, dat omwonenden met elkaar afspraken bij de volgende brand de brandweer niet meer te alarmeren. Bouwactiviteiten en de daarmee noodzakelijke, voortdurende bewaking verdreef de drugscene. Zij verplaatste zich naar de openlucht, naar de Kleine Griend, het zuidelijk van de Wilhelminabrug gelegen gedeelte van de Griend. In de kortste keren heette dit parkje algemeen 'Junkpark'. Maastrichts eigen aan drugs verslaafde Maastrichtenaars, samen ongeveer 750 waarvan zo'n honderd zwaarverslaafden, werden er elke dag overspoeld door dealers en druggebruikers van elders.

Medio 1993 is de toestand onhoudbaar. De regelmatige invallen van de politie lossen niets op: er zijn geen grote drugsvangsten en nauwelijks arrestaties van dealers... Vlak na het vertrek van de politiemensen is alles weer bij het oude. Het getergde Wyck richt een buurtraad op tegen de drugsoverlast. Er wordt bedreigd met hardhandige schoonmaakacties van het parkje en van heel de omgeving van het station. Men verzet zich massaal tegen de inrichting van een opvanghuis voor de 'eigen' verslaafden aan de Spoorweglaan. Het stadsbestuur geeft toe dat de situatie uit de hand dreigt te lopen, maar zegt dat een verdrijving van de verslaafden naar elders het probleem alleen maar verplaatst. In Wyck zitten ze tenminste bij elkaar en zijn ze nog enigszins te controleren. Pas als men de Maastrichtse verslaafden dagopvang kan bieden, is eindelijk een streng en efficiënt optreden tegen de drugstoeristen mogelijk.

Voor Wyck is de maat vol: 'Wij willen niet dat alle ellende hier wordt geconcentreerd'. De plannen voor het stichten van een opvanghuis voor zwaarverslaafden die aan een methadonprogramma willen meewerken, aan de Sint-Gerardusweg enige honderden meters zuidelijk van het station, leveren in eerste instantie bijna 350 bezwaarschriften op. Het ijlings opgerichte buurtcomité met de alleszeggende naam 'Nee dat nooit' voelt zich vooral door het stadsbestuur overvallen. Het is niet de eerste keer. Tijdens de inspraakavond vol verwachte emoties kunnen de vertegenwoordigers van de gemeente de gemoederen nauwelijks tot bedaren brengen, precies zoals eerder bij de plannen voor de Spoorweglaan (drugverslaafden), voor Wolder en de Wilhelminasingel (ex-gedetineerden), voor Caberg en de Statensingel (daklozen)... Zeer veel burgers vinden dat de grens is bereikt. Evenmin als veel andere steden blinkt Maastricht uit in het opvangen van randgroeperingen. Iedereen huldigt de stelling: 'Opvang is nodig, maar niet naast mijn deur'. Op inspraakavonden dreigt men onverhopen met geweld en met het stemmen op anti-democratische partijen.

De directeur Stadsontwikkeling, die zich terecht zorgen maakt over de ontwikkeling van het tegen Wyck aanliggende Ceramiqueterrein, spreekt van 'het werkelijk achteruithollen van het leefklimaat' in Maastricht-Oost. De angst voor een verdere verspreiding van de drugshandel, onmiddellijk gevolgd door de toename van de criminaliteit, zit er diep in. De gemeente richt een extra telefoonlijn in, de drugsoverlastlijn. Zij wordt in Wittevrouwenveld geïntroduceerd. Daar tiert de handel welig.

De parkeerplaats onder de Pres. John F. Kennedybrug, vlakbij het beoogde opvangpunt voor Maastrichtse drugsverslaafden.

De politie komt een bende drugshandelaren op het spoor die haar uitvalsbasis heeft in de woonwagenlocatie aan de Olympiaweg. Even verderop, in Amby, stoot men op een fabriekje van XTC-tabletten. Bij de 'fabrikanten' thuis worden een half miljoen aan contanten, een groot aantal waardepapieren, veertien schilderijen, vier auto's en een motor in beslag genomen. Maastricht maakt bij die gelegenheid kennis met het begrip inkijkoperatie, een door opsporingsambtenaren gepleegde inbraak als voorbereiding op een inval.

Gemiddeld tien keer per maand verschijnen in 1993 berichten in de kranten over invallen in koffiehuizen en controles in het junkenpark. Het blijken de voorboden van een drastische, nieuwe aanpak van het drugsprobleem, die in augustus wordt gepresenteerd. Naast meer politie op straat -met extra steunpunten aan de Parallelweg te Wyck en op het Vrijthof- richt het nieuwe beleid zich op verbetering van het leefmilieu en op aanscherping van de Algemene Politie-Verordening (APV). De Leefmilieu-Verordening en de aangepaste APV worden pas in december door de gemeenteraad goedgekeurd, maar de politie 'experimenteert' er al mee. Het aantal koffiehops wordt bevroren. De beheerders van alle dertig in augustus bestaande inrichtingen krijgen een brief waarin hun de wacht wordt aangezegd. Zij moeten een nieuwe vergunning aanvragen die vervolgens wordt getoetst aan de 'AHOJ-normen': het is verboden te Adverteren voor drugs, Harddrugs te verkopen, Overlast te veroorzaken en drugs te slijten aan Jeugdige personen. Overtreedt men deze regels, dan volgt onmiddellijk sluiting van het etablissement.

Nog in 1993 moeten zes koffiehuizen de deuren sluiten, voornamelijk vanwege handel in harddrugs. Desgewenst schildert een politiewoordvoerder de toedracht: geen enkele koffieshop kan van de koffie leven en een groot aantal evenmin van de toegestane hoeveelheid softdrugs die ter plekke mag worden gerookt. Dus wordt er gehandeld. Via steekproefsgewijze controle bij personen die de shops verlaten, kan de politie dat bewijzen. Zeer regelmatig treft men dan bovendien harddrugs aan. Een inval in het etablissement levert vervolgens voldoende aanwijzingen op om de zaak te sluiten. Naar schatting zetten de gezamenlijke koffiehuizen in 1993 voor 25.000 gulden per dag om aan softdrugs alléén (ruim negen miljoen op jaarbasis!). Individuele sluitingen veroorzaken overigens slechts rimpelingen bij de totale handel. Als alle duizend drugstoeristen die Maastricht dagelijks aandoen, vijf gram drugs kopen, zijn er vijf kilo in omloop. Elke dag. In een jaar worden op die manier zo'n tweeduizend kilo omgezet, alléén in Maastricht, het eigen gebruik van de Maastrichtse verslaafden niet meegerekend. Minstens honderd personen houden zich bezig met middelgrote drugshandel.

In een berichtje van 22 regels in de krant van 29 maart 1993 is sprake van 'een kleine controle' in de Belgische provincies Luik en Limburg, waarbij 6.800 personen in de grensstreek met Nederlands Limburg zijn betrokken. Het levert de politie een vangst op van zeventien kilo softdrugs, tweehonderd gram harddrugs, 2.200 XTC-tabletten en een menigte pistolen, knuppels, messen en boksbeugels. Op 31 januari 1993 loopt op Maastricht Airport tijdens een routinecontrole een vrouw uit Curacao tegen de lamp. Ze heeft acht kilo cocaïne bij zich met een straatwaarde van een miljoen. In Beek is het de eerste grote vangst. De koerierster is zwanger, zonder twijfel, maar haar bewering, dat ze tot het koerierswerk is gedwongen vanwege zware ziekte van een dochttertje, blijkt vals.

In de drugshandel gaan enorme bedragen om, dat is bekend. De direct ermee samenhangende criminaliteit is eveneens enorm. Zij is in vijf jaar bijna vertienvoudigd. In het eerste kwartaal van 1993 wordt aangifte gedaan van 429 gevallen van

diefstal uit auto's, bijna vijf per dag! In Maastricht worden driemaal zoveel personen het slachtoffer van zakkenrollers als in de rest van het land en het aantal inbraken ligt een kwart boven het landelijk gemiddelde. Het jaar 1993 levert tevens de trieste balans op van vijf moorden, op twee na zogenaamd drugsgebonden.

Medio 1994 wordt de situatie in Wyck grimmig. Met de regelmaat van de klok worden de controles in het junkenpark herhaald. Na een gevecht tussen junks en politie, begin juni, groeit de politiemacht; het aantal te controleren dealers en junks groeit mee. Bij een van de acties is de burgemeester op enige afstand aanwezig. Hij constateert, met de omwonenden, een toenemende overlast in de directe omgeving. De bewoners van de Louis-Loyensstraat verwijten het stadsbestuur laksheid. Is er nog wel een weg terug? Moet men niet, onder erkenning van de drugshandel op straat, een gedoogzone inrichten, bijvoorbeeld onder de Noorderbrug, en vervolgens drastisch optreden tegen alle handel daarbuiten? Moet men verder niet eindelijk de discussie durven openen over gratis verstrekking van harddrugs aan de eigen hope-loos verslaafden?

Vrijdagnacht 15 juli 1994 komt het antwoord op de vragen. Burgemeester Houben kondigt voor tenminste drie dagen een noodbevel af. Het gaat die morgen om vijf uur in. De politie mag iedereen die niet in Maastricht woont, zonder meer de stad uitzetten. Tegelijkertijd wordt het junkenpark ontruimd en gesloten en start de politie in heel Zuid-Limburg een opjaagbeleid. De eerste dag worden in Maastricht ruim 350 niets vermoedende drugstoeristen teruggestuurd.

Na drie dagen wordt het noodbevel omgezet in een openbare ordebevel. Het wordt vooral toegepast bij samenscholingen in Wyck om nieuwe haarden van drugs-handel in de kiem te smoren. Bijkomend voordeel van de operatie, die landelijk de aandacht trekt: de 'kleine' criminaliteit is enige dagen na de sluiting van het junken-park vrijwel tot nul gedaald. Als er nog een bewijs voor de samenhang nodig is, is het nu geleverd.

Vermist

De allesoverheersende drugscene wordt slechts af en toe naar de achtergrond gedrongen. Bij de plotselinge verdwijning van de achttienjarige studente Tanja Groen houdt de stad wekenlang de adem in. Tanja verdwijnt spoorloos in de nacht van 31 augustus na een ontgroeningsavond van studentenvereniging Circumflex, alleen onderweg van Maastricht naar haar kamer in Gronsveld. Haar collega's hangen de stad vol met pamfletten, zonder resultaat.

Af en toe wordt er bij de controle in het 'Junkenpark' een stevig robbertje gevochten (25 sept. 1993).

Bijna een jaar later lost de politie een aantal verdwijningen van jonge vrouwen in de omgeving van Eindhoven op. Zij zijn vermoord. De gearresteerde verdachte vertoefde op het tijdstip van de verdwijning van Tanje Groen op een camping in Valkenburg. Een bekentenis blijft uit.

De lichamen van de vermiste jongens worden geborgen.

Bij de verdwijning van twee jongens uit de gesloten afdeling Keerpunt van Huize Sint-Jozef te Heer gebeurt er eerst niets. De meeste weglopers komen immers vanzelf terug. Na drie weken worden de jongens echter dood aangetroffen in een van de gangenstelsels vlakbij het instituut. Ze hadden zich in een onbewaakt ogenblik door een vleermuisopening naar binnen gewurmd, alleen bewapend met een zaklampje. De adjunct-directeur wordt van plichtsverzuim beticht, omdat hij de vermissing niet tijdig zou hebben gemeld; de politie van Valkenburg van laksheid, omdat zij, ondanks aanduidingen van klasgenoten van de verdwenen jongens, pas na bijna drie weken in het bewuste gangenstelsel is gaan zoeken.

Afgedankt ligt de ranke torenspits voor de kapel van het Sint-Annadalcomplex

Justitie

Op 11 oktober 1993 komt minister Ernst Hirsch Ballin van Justitie naar Maastricht de verbouwing openen van het vroegere ziekenhuis Sint-Annadal tot rechtbank. Na bijna twee eeuwen gaat justitie opgelucht maar met enige weemoed de binnenstad verlaten. Na dat lange verblijf in het voormalige Franciscanenklooster aan de Minderbroedersberg is men dermate uit zijn jasje gegroeid, dat nieuwbouw onvermijdelijk is. Aanvankelijk wordt geopteerd voor een nieuw gerechtsgebouw op het Ceramique-terrein, maar het wordt Annadal, waardoor gelukkig de kantorenfunctie van Maastricht-West niet verder wordt ontmanteld.

De minister pleit bij die gelegenheid voor een nauwe samenwerking tussen de politiekorpsen van de Euregio, ter bestrijding van de georganiseerde criminaliteit over de grenzen heen. Hij is bereid voor zo'n experiment gelden ter beschikking te stellen. Een woordvoerder van de politie merkt in dit verband op dat de contacten op dit moment nog beperkt zijn. Enige hooggeplaatste functionarissen kennen elkaar, dat is alles.

De rijksbouwmeester handhaaft gelukkig het grootste deel van het oude gebouw, dat vlak voor de Tweede Wereldoorlog in ruwbouw gereed is maar pas in 1951 in gebruik kan worden genomen, omdat de bevrijders van Maastricht het in korte tijd volledig hadden uitgewoond. Jammer, héél jammer is het dat hij de schitterende baksteen onder een vuil-witte verflaag meent te moeten verbergen en dat hij de oude kapel deerlijk verminkt. De ranke torenspits moet wijken voor een kunstwerk(?), het uurwerk -een geschenk van de Maastrichtse bevolking- verdwijnt. Heeft men in die twee eeuwen, dat men in een voormalig kerkgebouw huisde, zich ooit daaraan gestoord?

Naast alle werk dat moet worden verricht met een te krappe bezetting, verlangt de minister ook enige accentverschuivingen. De zogenaamde 'pluk-ze-zaken' krijgen voorrang, omdat ze tevens afschrikwekkend werken. Door criminele activiteiten

verdiend geld moet in handen van de staat terecht komen en wel zo veel mogelijk. Het gaat soms om formidabele bedragen, waarvoor de eigenaren geen plausible verklaring kunnen geven. In een half jaar wordt aldus anderhalf miljoen gulden verbeurd verklaard.

Een parketmedewerker, belast met de registratie van inbeslaggenomen goederen, wordt betrap op het doorsluizen van vertrouwelijke informatie naar het criminele circuit. Geplaagd door speelschulden is hij met de informatie gaan leuren.

Na zes jaar registreren wij weer een ontsnapping uit 'Maastricht Hilton', het Huis van Bewaring te Limmel. Temidden van een golf van uitbraken blijft het in Maastricht lang rustig, maar op de eerste werkdag van 1993 is het raak en neemt een van de 235 gedetineerden de benen. Hij wordt in 1993 in Nederland gevolgd door 58 lotgenoten, waarvan er op het einde van het jaar nog tien vrij rondlopen. In 1994 lijkt het beter te gaan: in het eerste half jaar weten slechts tien personen te ontkomen, waarvan de helft spoedig weer in de kraag wordt gegrepen.

Bij het grote publiek blijft het heenzendingsbeleid ergernis opwekken. In de tweede helft van 1993 worden er in Nederland elke week gemiddeld vijftien verdachten weggestuurd door een tekort aan cellen. In Maastricht moet men er in drie maanden 23 laten gaan tegen 48 in heel 1992!

Affaires

In de verslagperiode wordt een ware zondvloed van artikelen over wat gemakshalve, en niet steeds objectief, als corruptie wordt betiteld, over de lezers van de twee regionale kranten in Zuid-Limburg uitgestort, gemiddeld precies één artikel per verschijningsdag! Vooral de lezers te Maastricht krijgen de ene jobstijding na de andere onder ogen. Als gevolg van de zogenaamde affaire Baars, de wegenbouwer uit Klimmen, die in 1992 verklaarde dat hij elk jaar tonnen smeergeld betaalt aan overheidsfunctionarissen en ambtenaren in Limburg, omdat dat de enige methode is om zijn orderportefeuille gevuld te krijgen, start een uitgebreid journalistiek en juridisch onderzoek. In die volgorde. Terwijl de ene na de andere politicus en hoge ambtenaar wordt ontmaskerd, valt het op hoe onwennig en hulpeloos de getroffen overheden aanvankelijk reageren. In pijnlijke zwijgzaamheid kijken zij vanaf de zijlijn toe.

Er komt geen openbaar debat in provinciale staten noch in de Tweede Kamer. De gemeenteraad van Maastricht bespreekt pas exact vier maanden na het terugtreden van wethouder J. In de Braekt (5 november 1992) de ontstane situatie.

Met een beroep op het adagium, dat je over strafzaken niet spreekt zolang ze bij justitie in behandeling zijn, komen bestuurders niet ver meer. Daar zorgt de stroom kranteberichten wel voor. De journalisten Henk Langenberg en Joep Dohmen van De Limburger worden vrijgesteld voor het onderzoek en houden de affaires op kooktemperatuur. Zij hebben er blijkbaar geen vertrouwen in dat hun artikelen worden gelezen, noch dat de lezers over een normaal ontwikkeld geheugen beschikken. Hoe is het anders te verklaren dat zij steeds als de naam van een der betrokkenen valt, elke keer opnieuw in extenso vertellen waarvan hij wordt verdacht? In de Braekt

Op 19 februari 1993 geeft wethouder J. In de Braekt getooid met cowboyhoed een aantal runderen de vrijheid nabij Huize Severen in Amby.

verschijnt met zijn al dan niet door zijn vriend Baars betaalde Egyptereis welgeteld 78 maal in een der twee kranten, voornamelijk in de periode januari-september 1993. Wie kan dan nog objectief tegenover zo'n zaak staan?

Maar veel erger is het dat hoofdofficier van Justitie mr J. Fransen op 27 april 1993 verklaart voldoende bewijs voor corruptie te hebben vergaard om In de Braekt 'nog vóór de zomer' te dagvaarden, want 'de dagvaarding tegen hem is zo goed als klaar'. Vrijwel een jaar later herhaalt justitie deze stellige mededeling, maar opnieuw verstrijkt de zomer. Dan wordt het stil: de ezels heeft zich al tweemaal aan dezelfde steen gestoten.

In de Braekt heeft zich intussen onmogelijk gemaakt. Zolang alleen de reis naar Egypte aan de orde is, krijgt hij van burgemeester en collega-wethouders, de CDA-fractie en het afdelingsbestuur het voordeel van de twijfel, waarbij de overige fracties in de gemeenteraad zich met enige reserve aansluiten. Uit het onderzoek borrelen echter meer ('studie')reizen op, waarna CDA-fractievoorzitter Th. Bovens, die op oudjaar 1992 in een radio-interview zijn politieke lot nog verbindt aan dat van de wethouder, vlak voor vastenavond na een onderhoud met In de Braekts advocaat de politieke verdediging abrupt staakt. Samen met lokaal partijvoorzitter mr F. Groutars overreedt hij In de Braekt af te treden als wethouder. Op dat moment zit deze tegelijk met aannemer J. Baars tien dagen in de cel 'in het belang van het onderzoek'.

Terecht verklaart In de Braekt dat terugtreden als wethouder en zeker als raadslid voor de buitenwacht gelijk staat met schuld bekennen. Even terecht vanuit zijn visie wil hij het onderzoek afwachten vóór hij zijn raadszetel weer inneemt.

In juli adviseren CDA-partij- en fractiebestuur hem vervolgens dringend ook zijn raadszetel ter beschikking te stellen. Hij krijgt twee maanden bedenktijd. Tevergeefs. In september wordt hij uit de CDA-fractie gezet. In de Braekt is uit. Maar op 1 augustus 1994, eenentwintig maanden na opening van het vooronderzoek, is er nog steeds geen dagvaarding.

Als een donderslag bij heldere hemel treedt op 2 april 1993 VVD-wethouder P. Neus terug, onmiddellijk nadat de FIOD in zijn wethouderskamer en thuis op zoek is geweest naar gegevens of hij een verbouwing van zijn woonhuis door een vriend-aannemer al dan niet heeft betaald. Voor de wethouder, die verantwoordelijk is voor het aanbestedingsbeleid, politiek een dodelijke zaak. Dat Neus die consequentie zonder dralen aanvaardt, levert hem 'waardering en mededogen' op. Hij neemt zijn plaats in de gemeenteraad weer in, want, zo is zijn overtuiging, 'ik heb niets gedaan wat niet door de beugel kan'. Justitie denkt daar anders over en start een strafrechtelijk onderzoek. Op 1 augustus 1994 wacht oud-wethouder Neus vijftien maanden op zijn dagvaarding.

Het verhaal van de twee wethouders van Maastricht is ingebed in de affaires rond het aannemingsbeleid van provincie en gemeente. Van openbaar aanbesteden is bij beide overheden tot nu toe zelden sprake. Vanaf begin januari 1980 worden civiel-technische werken te Maastricht opgedragen aan een vijf-, later zestal aannemers uit de regio. Geheel legitiem: in de strijd tegen de grote werkloosheid heeft het systeem bewezen vruchten af te werpen. Dat de groep aannemers vóórvergaderingen houdt, waarin de aannemingsom (inclusief een calculatiebedrag voor de overigen) precies wordt vastgesteld en daarmee optreedt als kartel, is laakbaar en sinds 1986 bij de wet verboden. Het hoofd van de afdeling Civiele Techniek van Publieke Werken trok toen aan de bel, maar zijn brief, waarin hij in niet mis te verstane bewoordingen afrekende met de 'farce van de ondershandse aanbesteding', belandt in een bureaula. In mei 1992 onthult De Limburger dat de onderlinge prijsafspraken nog steeds bestaan en beweert

dat de methode de overheid miljoenen heeft gekost. Het stadsbestuur houdt vol niets van de verboden voorvergaderingen te hebben geweten en wil wachten met het peneren van eventuele navorderingen bij de aannemers tot na beëindiging van de strafrechtelijke procedure tegen hen. Men is ervan overtuigd dat de gemeenschap niet of nauwelijks meer hoeft te betalen: 'wij voelen ons niet benadeeld want wij maken steeds een berekening en pas daarna volgt de inschrijving van de aannemer'.

De feiten logenstraffen deze stellingname, al moet er bij worden gezegd dat de eerste periode van het openbaar aanbestedingsbeleid samenvalt met het aantrekken van de economie. In januari 1993 wordt als gevolg van het nieuwe beleid voorspeld dat provincies en gemeenten veel geld verdienen, want er zal een prijzenoorlog ontstaan. Het klopt: in het eerste kwartaal wordt drie miljoen verdiend, alleen in Maastricht.

De aannemingswereld reageert begin 1993 klagerig: men voorspelt faillissementen en ongewilde fusies, 'bovendien zal het Limburgse verenigingsleven, dat bestaat bij de gratie van het bedrijfsleven, het voortaan zonder financiële steun moeten doen'. Deze lichte chantage leidt tot woedende reacties in provinciale staten. Als laatste provincie gaat Limburg vervolgens over tot het openbaar aanbesteden van werken boven vijf ton. Dit betekent dat driekwart van het totale bouwbudget van de provincie openbaar wordt aanbesteed, meer dan elders...

De vijf overgebleven 'samenwerkende' wegenbouwers van Maastricht krijgen een schikking aangeboden. Zij betalen, na enige aarzeling, grif bijna twee ton de man, op één na: aannemer Baars wil doorvechten. Hij persisteert dat burgemeester en wethouders precies op de hoogte waren en de aannemers dus niet schuldig zijn. De rechter geeft hem het voordeel van de twijfel en kondigt aan pas uitspraak te doen na afronding van een juridisch onderzoek over de vraag of het stadsbestuur wist van de verboden afspraken. Daarna volgt nogmaals uitstel, namelijk tot na de afronding van het strafrechtelijk onderzoek tegen In de Braekt.

In natura

Voor de gemeente is de onheilsbeker nog niet leeg. In de begrijpelijke concurrentiestrijd met de oppermachtige Limburger te Maastricht komt het Limburgs Dagblad op 1 juli 1993 met de primeur, dat de wethouders J. Hoen en R. Leenders worden beschuldigd van corruptie. Een klassiek voorbeeld van de klok en de klepel. De krant heeft geruchten over betalingen in natura en andere duistere praktijken, die in vakbondskringen de ronde doen, aan de verkeerde personen toegeschreven. De wethouders eisen rectificatie en winnen. Wat er dan wel aan de hand is, blijft lang in het duister. In een aantal ellenlange sessies trachten burgemeester en wethouders achter het hoe en waarom van de beschuldigingen van de vakbondsleiders P. Camps (CFO) en L. Veldhuizen (ABVA-KABO) te komen. Tenslotte wordt men het eens over een extern onderzoek en benadert de burgemeester de voormalige voorzitter van de parlementaire-enquêtecommissie over RSV en oud-minister van Binnenlandse Zaken, drs C.P. van Dijk. In maximaal drie maanden moet hij onderzoeken wat er waar is van verhalen over ontoelaatbare handelingen van bestuurders en hoge ambtenaren. Kaderleden van de vakbonden zijn door 'talloze' verontruste ambtenaren benaderd over kromme praktijken in de ambtelijke top.

Op 14 juli 1993 brengt Van Dijk verslag uit. Tot grote opluchting van het stadsbestuur levert het onderzoek geen aanwijzingen voor fraude of corruptie op, maar wel een hele boel zaken die niet in de haak zijn. De oud-minister beveelt een

diepgaand onderzoek aan naar de wijze van vergoeding van (top)ambtenaren, naar het al dan niet naleven van de regels inzake nevenfuncties en betalingen in natura. Er is voor wat dit laatste betreft sprake van onder andere een schilderstuk, een vouw-wagen, meubelen en reizen. De fiscus is voor tienduizenden guldens benadeeld. Van Dijk stuit tevens op de inventarisatie van de nevenfuncties en nevenwerkzaamheden van de gemeenteamttenaren uit 1987 en vindt het onbegrijpelijk dat daar toen niets mee is gedaan.

De heer Van Dijk krijgt ook de opdracht voor het vervolgonderzoek en dat gaat na maanden van treuzelen en schermutselingen, zoals tussen B. en W. en Veldhuizen, in november van start. Intussen heeft het stadsbestuur alle beloningen waar men niets van wist, achteraf gesanctioneerd en een belastingdeskundige in de arm genomen om met de fiscus tot een vergelijk te komen over de verwachte naheffing. De tweede al, na een vorige ontsporing in de periode 1983-1988. Toen werd 1,2 miljoen gulden gevorderd. De buitenwacht reageert minachtend: 'ze zijn toch allemaal hetzelfde'. Justitie en gemeenteraad doen er vooralsnog het zwijgen toe.

Op 10 maart 1994 vat onderzoeker Van Dijk de resultaten aldus samen: 'er is een aanzienlijk aantal gevallen geconstateerd van onjuiste toepassing van de regels op het gebied van declaraties en beloningen'. Een krant meent daaruit te moeten concluderen dat de administratie van de gemeente een janboel is. Een deel van de administratie wordt door justitie samen met het onderzoeksrapport opgevraagd. De leden van de gemeenteraad komen te laat tot het inzicht dat de opmerking van Van Dijk 'tijdens de rit': 'de controle op bestuurders en ambtenaren in dit land is véél te gemakzuchtig', niet in 't minst voor hen geldt. Politiek Maastricht reageert ongemakkelijk: men erkent schuld, maar voelt zich toch weer niet schuldig, wel verantwoordelijk.

Bijklussen

Als zetel van de Rijksuniversiteit Limburg en van het provinciaal bestuur raakt Maastricht natuurlijk tevens betrokken bij de affaires daar.

Sinds 1993 is het woord bijklussen een begrip geworden. Het verschijnsel van de hoge ambtenaar, die er in de tijd van de baas (maar ook daarbuiten!) een adviseur-schap, een bureau, een docentschap en dergelijke op nahoudt, is natuurlijk niet van 1993. Wel wordt in dat jaar de openbare jacht erop geopend naar aanleiding van het kortstondige staatssecretariaat van prof. R. In 't Veld van de Erasmusuniversiteit te Rotterdam. Hij wordt na acht dagen ambtstijd, vele illusies armer, naar huis gestuurd, nadat krant artikelen zijn buitengewoon groot aantal nevenfuncties hebben onthuld. Prof. J. Cohen, rector-magnificus van de Rijksuniversiteit Limburg, wordt zijn opvolger. Op dat moment loopt in Maastricht het journalistiek onderzoek naar de handel en wandel van een aantal medewerkers van de RL op volle toeren. Zij geven leiding aan bureaus die verbindingen met het bedrijfsleven onderhouden en onderzoeksopdrachten moeten binnenhalen. 'Dus' verschijnt er, één dag na de start van Cohen -onder andere belast met het toezicht op het bijklussen- een paginagroot artikel 'Hoe goed is prof. mr M.J. Cohen in besturen?' Cohen zou begin 1993 als rector-magnificus signalen over heimelijk bijklussen, zelfs in de concurrerende sfeer, hebben genegeerd, evenals leden van het College van Bestuur, die zelf, zo weten kranten te melden, betaalde adviseurschappen bij bedrijven bekleden. Hoe moet men dan medewerkers terechtwijzen? Vooral vanwege de concurrerende activiteiten vraagt en krijgt een der directeuren ontslag per 1 januari 1994. Justitie blijft buiten de deur.

De steen die wegebouwer Baars zelf in de vijver gooide, veroorzaakt steeds bredere kringen. CDA-burgemeester W. Vossen van Gulpen gaat ten onder samen met 'zijn' Primosa: Maastricht is in één klap een miljoen armer. PvdA-boegbeeld, oud-gedeputeerde en huidige burgemeester van Brunssum, H. Riem, treedt terug als de beschuldigingen wegens corruptie zich ophopen. Twee hoge ambtenaren van de provincie nemen eveneens steekpenningen aan en plegen valsheid in geschrifte. De een wordt veroordeeld, de tweede in staat van beschuldiging gesteld. De griffier zorgt voor nog meer onrust in het gouvernement door van zijn ambtenaren te eisen dat, als hun iets over corruptie bekend is, zij dit onverwijld moeten komen vertellen. De kranten spitten door en willen de onderste steen boven bij affaires die al bijna vergeten zijn, zoals de verkoop van de Middenlimburgse grindplassen aan Aqua Terra en de adviseurschappen van gedeputeerde-statenleden bij bedrijven van onder anderen diezelfde heer Baars. Middenin deze stroom van aantijgingen neemt het turbulente pontificaat van de opgejaagde tussenpaus, gouverneur E. Mastenbroek, op 18 juni 1993 een einde: 'Baars heeft heel Limburg beschadigd vanwege de golf van affaires; hard optreden is geboden.' Nu pas? In 1976 onderhandelde de wegebouwer toch al met de fiscus over de aftrekbaarheid van die steeds terugkerende grote post 'steekpenningen'? Moest het werkelijk tot het einde van de jaren '80 duren voordat duidelijk werd dat Baars alleen voor de overheid werkte, met andere woorden...?

Gouverneur Mastenbroek weigert bij gelegenheid van zijn afscheid een interview aan De Limburger. Uit pure woede over ongefundeerde aanvallen en tendentieuze berichtgeving, heet het. De horzelfunctie van het duo Dohmen-Langenberg heeft er 'een algeheel gevoel van onvrede gecreëerd' over hun bronnen, over lekkages bij politie en justitie, over opblazen van futilliteiten. Enige voorbeelden. Tot twee keer toe houdt de rechter de journalisten de hand boven het hoofd als getergde verdachten hen onder ede willen dwingen hun bronnen te noemen. Dat er lekkages bestaan, staat buiten kijf: het is te vaak te opvallend dat bij FIOD-invallen en huiszoeken een batterij journalisten en fotografen al vóór politie en justitie pontificaal op het tuinpad staat te posten. Officieren van justitie en advocaten zijn verbolgen over het feit dat zij vaak minder en nog vaker later op de hoogte zijn dan de journalisten. En dat het bombardement van artikelen er alleen toe dient hun cliënten kapot te maken nog vóór ze zijn gedagvaard. De FIOD verklaart in de zaak van een der provincieambtenaren 'dat de naam van de ambtenaar, nog vóór de inkt van de verhoren was opgedroogd, al op straat lag'.

Bij de algemene beschouwingen over de gemeentebegroting 1994, eind oktober 1993, veroordelen de raadsfracties van CDA, PvdA en VVD de pers: oud nieuws wordt geregeld als onthullend gepresenteerd; het stadsbestuur wordt ten onrechte afgeschilderd als een 'lethargisch zootje' en men betreurt de voortdurende, negatieve berichtgeving over personen zolang er nog geen rechterlijke uitspraak is. Terechtwijzigingen en kritische kanttekeningen als deze worden vervolgens in de krant stevast 'ondertekend' met 'van onze verslaggever(s)'. Toeval?

Het uitblijven van rechterlijke uitspraken is iedereen een doorn in het oog. Strafzaken slepen zich 'onmenselijk lang' voort. Provincie medewerker P. Dohmen wordt na 27 maanden onderzoek veroordeeld voor zaken uit de periode 1984-1986. Op de behandeling van zijn hoger beroep moet hij vervolgens opnieuw dertien

Het glazen Primosacomplex te Gulpen trok véél te weinig bezoekers. Door het faillissement -na enige maanden reeds- verliest Maastricht één miljoen gulden (de foto is genomen op Onnozele Kinderen 1993...)

maanden wachten. Tot in de Tweede Kamer wordt erover geklaagd. Minister E. Hirsch Ballin vraagt begrip: het openbaar ministerie te Maastricht bestaat uit veertien personen, waarvan er drie langdurig ziek zijn en één onlangs een baan in Parijs heeft aanvaard in het kader van het Verdrag van Schengen. Officieren uit Brabant zullen een helpende hand gaan toesteken, belooft hij.

In een interview in oktober 1993 verklaart de minister dat het fraude-onderzoek een hoge prioriteit behoudt. Hij legt er de nadruk op dat corruptie niet iets typisch Limburgs is, maar dat zaken in die provincie zeer breed worden uitgemeten. Is dit een stille wenk richting het openbaar ministerie te Maastricht? Hoofdofficier Franssen kondigt in februari 1994 aan, dat na de afhandeling van de zeven nog lopende corruptiezaken er ook weer eens aandacht aan de gewone misdrijven moet worden besteed. Een maand eerder heeft 'fraude-officier' Van Atteveld er weer andere zaken bijgekregen.

Op 22 juli 1994 meldt het duo Dohmen-Langenberg duidelijk teleurgesteld dat een reeds goedgekeurde huiszoeking bij wethouder Hoen, een week voor diens gloriëuze afscheidsfeest, is afgeblazen door de hoofdofficier 'omdat het bewijs in de zaak Riem reeds via andere weg tot stand is gekomen'. De journalisten constateren na de 'hausse' van corruptiezaken in 1992 en eerste helft 1993 een geruisloze koerswijziging.

Ook op een andere wijze zuchten de Limburgse overheden onder de journalistieke speurzin. Je zult zo'n onderzoeker aan de balie krijgen, die vraagt naar alle declaraties van wethouders in de laatste vier jaar. En wel onmiddellijk. Of vraagt naar de dossiers van de transactie met Aqua Terra. De normale reactie is: hier is 't spul, ga daar maar zitten en zoek het uit. Waarop die speurder constateert dat de zaak niet compleet is en dat via de krant meldt...

Het is opmerkelijk dat de verantwoordelijke functionarissen bij de overheid zich niet méér hebben bekommerd om de bepalingen in de Wet Openbaarheid van Bestuur, waar nergens staat dat je archiefbescheiden in de dynamische en semi-statische fase aan derden ter inzage moet geven. De overheid is alleen verplicht informatie uit die bescheiden te verstrekken, mondeling of, indien opportuun, via kopieën. Alleen de Archiefwet, die geldt voor de naar de archiefbewaarplaatsen overgebrachte statische bescheiden, kent het recht van inzage. Wanneer bestuurders klagen dat het voldoen aan alle vragen van onderzoekers zeeën van tijd kost aan archiefmedewerkers, zou men wellicht, naar de regel van de wet, alleen vragen van onderzoekers moeten beantwoorden. Dat kost ook tijd, maar aan twee zijden. Voor het tijdsbeslag kan verder gewoon een rekening worden ingediend.

MVV

MVV begint langzaam sterretjes te zien'. Het is de rake typering van een lezer op het hoogtepunt van de affaire, waarbij letterlijk niemand in Maastricht ongeïnteresseerd blijft. In vijf maanden wijden de dagbladen in Zuid-Limburg er 132 artikelen aan.

Administrateur W. Kengen van MVV, 'een man met een verleden maar met capaciteiten' aldus het Arbeidsbureau, ziet kans in een paar jaar tonnen te verduisteren. Eind september 1993 doen voorzitter dr K. Dittrich en directeur R. Weijzen aangifte van de vermissing van 450.000 gulden. Kengen slaat terug en doet een boekje open over een groot aantal misstanden bij de club: MVV werkt met blanco toegangskaarten en kweekt zo een zwart-geldpot; de club heeft geen btw afgedragen voor de transfer van Eric Meijer naar PSV; MVV rommelt maar wat aan met de ziek-tewetbepalingen en meldt bijvoorbeeld geschorste spelers ziek; als verdoezeling van

verduisterd geld wemelt het in de administratie van gefingeerde declaraties.

De beschuldigingen worden ernstig genomen en enige weken later worden achtereenvolgens de directeur, de hoofdkassier, de hulp-administrateur, vervolgens het gehele bestuur en tenslotte enige voormalige (bestuurs)functionarissen in bewaring genomen. MVV: Meer Verdachten Volgen? Dit is nog nooit vertoond. Bij voorgaande fraudegevallen, zoals bij Ajax, Roda en Utrecht, was de bewijsvoering vrijwel zonder aanhoudingen afgerond. In Maastricht blijkt meer aan de hand te zijn. MVV zou de laatste competitiewedstrijd van het seizoen 1990-1991 hebben gekocht. De club had nog één punt nodig om het eredivisieschap veilig te stellen en dus werd het 1-1. Hoewel alle betrokkenen ontkennen, komen er veel merkwaardigheden aan het licht: de bewuste 19.500 gulden van MVV zouden niet aan Utrecht zijn betaald, maar geïnvesteerd in de aanleg van een parkeerplaats. Neen, zeggen enige fervente supporters, die hebben wij zelf aangelegd en we hebben een trainingspak als beloning gekregen. Toenmalig voorzitter B. Lieben (directeur BLM-wegenbouw) zou het geld aan grindmagnaat Van den Biggelaar hebben gegeven, die er sponsorplaatsen bij Utrecht voor heeft gekocht. Van den Biggelaar verwerft kort daarna een meerderheidsbelang bij BLM. Beide ondernemers duiken op in smeergeldaffaires... Eind maart, begin april 1994 zouden de tien betrokken MVV-functionarissen voor de rechter komen. Op 1 augustus wachten zij nog.

De affaires die hierboven apart zijn beschreven, lopen in werkelijkheid volkomen door elkaar heen. Er zijn nog méér zaken. Samen geven zij een indruk van het turbulente jaar 1993 dat nog lang in 1994 naklinkt. Een bloemlezing van zaken die in Maastricht eveneens veel indruk maken:

- In Brunssum wordt bij het onderzoek-Riem het voltallige college van burgemeester en wethouders gearresteerd, een landelijke primeur.
- Tweede Kamerlid R. van der Linden zou zijn vakantiehuis in de Alpen door een WAO-er hebben laten opknappen. Van der Linden wordt vrijgepleit.
- Als gevolg van het faillissement van aannemingsbedrijf Schreurs komt een omvangrijke bouwfraude aan het licht.
- Het CDA-Limburg en de afdeling Maastricht nemen nog steeds giften aan van bedrijven, al is het via de omweg van de Nolens- en de Civitasstichting. C. van Dijk gaat het onderzoeken.
- Advocaat Roestenberg van aannemer Baars beklaagt zich over lekken bij het onderzoeksteam van het openbaar ministerie onder leiding van Van Atteveld, maar ontkent zich daarbij te hebben laten ontvallen 'al moet hij in beton gegoten worden, hij gaat eraan'.
- De uitslag van de accountantsonderzoeken, naar betrokkenheid van en rechtstreeks ingrijpen in aannemerskeuzes door de afgetreden wethouders In de Braekt en Neus, wordt ter discussie gesteld, omdat een accountant van hetzelfde bureau (niet dezelfde accountant dus) jaren geleden 'onvoldoende naar de waarheid' heeft gezocht bij de zogenaamde erfpachtkwestie. Het onderzoek wordt niet heropend.
- Korpsbeheerder burgemeester Houben wordt ervan beschuldigd een rapport over

Aan het begin van het onderzoek tegen MVV doet de FIOD een inval en neemt de administratie mee.

uitgaanscriminaliteit in Heerlen en Maastricht te hebben gecensureerd. Alles wordt tot misverstanden herleid.

- Bij Samenwerkingsverband Heuvelland-in-liquidatie komt een verstikkende ontbindingslucht vrij: oud-burgemeester H. Kaiser van Margraten wordt in een van de ontslagkwesties zelfs van meeneed beschuldigd.
- Beunhaasparadijs Zuid-Limburg, synoniem voor zwart-geldparadijs?
- Burgemeester W. Vossen van Gulpen wordt uit het ambt gezet en krijgt oneervol ontslag.
- Oud-raadslid J. Geelen (Groen Links) misleidt de belasting.
- Betaalde wethouder Hoen een ton aan renteloze leningen terug of is er toch sprake van smeergeld?

Commentaar van hoofdofficier mr J. Fransen op 23 juli 1994: 'ik ben moe van die verhalen'. Dat geldt niet alleen voor hem.

Knuffelmotie

Het is een hard gelag één jaar na de ondertekening van het Verdrag van Maastricht als stadsbestuur met een pagina-brede kop 'Het Ontluisterde Maastricht' te worden geconfronteerd of met uitspraken als 'het college hangt groggy in de touwen', 'Een jaar zwalken rond In de Braekt', 'aangeslagen college' en 'veertig procent van de kiezers van Maastricht heeft geen vertrouwen (meer) in de politiek'; als volstrekt anders bedoelde vergelijkingen zoals 'Italië begint in Limburg' (Felix Rutten decennia geleden in zijn Ode (I) aan Limburg) en uit dezelfde tijd 'Maastricht is het Rome van Nederland' (vanwege de vele kerkelijke monumenten) nu verkeerd worden geciteerd; als de oude uitspraak in De Groene Amsterdammer 'Maastricht, Palermo aan de Maas' uit de mottenballen wordt gehaald; als nieuwe kwalificaties worden bedacht als 'Mosa Corruptum' en... als Dohmen en Langenberg worden geëerd voor hun speurhond- en waakhondfunctie in de affaire-Baars met de Prijs voor de Nederlandse Dagbladjournalistiek 1993. Hij wordt hun op 9 september uitgereikt. Tweede Kamervoorzitter W. Deetman verwoordt het juryrapport: 'maatschappelijk werkte hun journalistiek uit in een menselijk drama dat steeds verder om zich heen grijpt en tegelijkertijd in een zuivering van de democratie'(...) 'Het voordeel van de affaire: in Limburg wordt tenminste nagedacht en gepraat over corruptie; elders in Nederland denkt men nog dat corruptie niet bestaat'.

Medio 1993 wordt de geplaagde burgemeester Houben door het winnende journalistenduo en de chef van de stadsredactie van De Limburger uitgedaagd nu eindelijk eens zijn mening te geven over de affaires. Zij gebruiken daarbij kwalificaties als 'het college zit in een isolement; het is verlamd; het vertoont tekenen van metaalmoetheid'. De burgemeester pareert lapidair: 'zorgvuldigheid boven stevigheid'. Zijn opstelling levert hem en zijn mede-collegeleden een 'knuffelmotie' van de gemeenteraad op.

Onderwijs

Peuterspeelzalen

Kleurrijke namen hebben ze, de 34 Maastrichtse peuterspeelzalen, zoals Pinokkio, 't Speulhoes, Ukkepuk, de Wiemelhook, de Veldmuisjes, de Grummelkes, 't Ruweeltje en Prittie Sittie. Het leven verloopt er niet altijd sprookjesachtig: het bestuur van Prittie Sittie, ondergebracht bij de Montessorischool in de Capucijnenstraat, overweegt beide populaire leidsters wegens incompetentie te ontslaan. Dat heeft een opstand van de ouders tot gevolg. Het bestuur stapt zelf op.

Ook is veel positiefs te melden. De aan de Joppenhof te Heer verbonden peuterspeelzaal is officieel tweetalig sinds de helft van de 25 kinderen (vooralsnog) alleen Engels spreekt. Elders in Heer blijken steeds meer Nederlandse kinderen de Molukse 'Peutertuin' te bezoeken. Wethouder Leenders van onder meer Welzijn komt er graag een grotere ruimte voor openen.

Basisonderwijs

Het basisonderwijs beleeft moeilijke tijden. Steeds dichterbij komt de datum van 1 augustus 1996, waarop alle basisscholen tenminste 166 leerlingen moeten hebben. Maastricht telt medio 1993 41 basisscholen met negenduizend schoolgaande kinderen, gemiddeld 220 per school. Zijn er straks zes à zeven scholen minder? De maar liefst 26 besturen krijgen er de kriebels van en begin 1993 komen her en der fusiebesprekingen op gang. Veel stof doet de fusie Sint-Aureliusschool Malpertuis en Heilige-Geest school Pottenberg opwaaien. Duidelijk is dat het vertrek van een basisschool, meer nog dan het vertrek van het bankfiliaal, het postagentschap of bepaalde winkelvoorzieningen, de bewoners van een wijk beroeren. De gezellige wijken uit de jaren 1950 en '60 vergrijzen; de bewoners willen niet weg en verhinderen zo de komst van jonge gezinnen. Het stadsbestuur denkt met de bouw van bejaardenappartementen de doorstroming te bevorderen. Of het alle scholen op den duur het leven kan redden?

Dreigt een school dicht te gaan, dan zijn de actiegroepen niet ver. In Malpertuis voert men tevergeefs actie door alle schoolkinderen één voor één de Canteleerstraat te laten oversteken, hetgeen tot lange files leidt.

In Daalhof fuseren twee openbare scholen die op een steenworp afstand van elkaar zijn gelegen: de achtste openbare basisschool van Maastricht, Triangel, gehuisvest in de voormalige noodlokalen van de Fons Olterdissenschool, is niet levensvatbaar gebleken en heeft slechts ongeveer vijftig leerlingen. De fusie met de Elckerlyc gaat 1 augustus 1994 in. De Don-Bosco- en Angelaschool in Wyckerpoort gaan eveneens samen verder. Een complicatie hierbij is dat de Don-Boscoschool een van de acht Limburgse scholen is die door bisschop Gijsen als echte katholieke school is erkend.

Onderwijsranddiensten

Na een discussie van twee jaar hakt de gemeenteraad een paar knopen door die te maken hebben met de zogenaamde onderwijsranddiensten. Met ingang van het schooljaar 1993-1994 wordt het budget voor schoolzwemmen gehalveerd tot 85.000

gulden. Het overblijvende geld vloeit naar de twaalf scholen uit buurten met een sociale achterstand en naar kinderen die nog geen zwembad hebben. Zwembad De Dousberg doet een alternatief aanbod, maar eind september hebben zich daarvoor nog maar dertig kandidaatjes gemeld. Een jaar eerder kwamen nog meer dan 750 leerlingen door de poort...

Als 'bizar besluit' omschrijft De Limburger de beslissing van de gemeenteraad een einde te maken aan de kunstzinnige vorming op de scholen. Bizar is het inderdaad: het stadsbestuur zegt de ene maand ja tegen de noodzaak 240.000 gulden (door de rijksoverheid wegbezuinigd in het kader van het afschaffen van het PNL-beleid) zelf op te vangen om een maand later diezelfde 240.000 te laten sneuvelen in het kader van de strategische discussie... Zeven leerkrachten moeten worden ontslagen, inclusief de medewerker die toneelstukken voor scholen boekte. Een en ander is mede het gevolg van de fusie tussen de gemeentelijke afdeling Amateuristische Kunstbeoefening en Creatieve Vorming en het met de gemeente gelieerde Centrum voor Creatieve Vorming per 1 februari 1993. De nieuwe naam wordt, via een prijsvraag, Kumulus.

'Op het randje van onbehoorlijk bestuur', fulmineert de gemeenteraad, als wethouder Ceha-Konings voorstelt flink te bezuinigen op de schooltoetsen in groep acht. In het relatief lage bezuinigingsbedrag (55.000 gulden) zit namelijk ook een spijbelaarsproject en dat heeft een hoge prioriteit! De kersverse wethouder van onderwijs ondergaat bij de discussie haar vuurdoop, waarbij weldra steun van de burgemeester nodig is. Na een schorsing trekken burgemeester en wethouders het voorstel in.

Een aantal gerechtvaardigde wensen kan wegens geldgebrek niet echt worden ingewilligd. Zo levert een onderzoek door de Rijksuniversiteit Limburg op dat het met de gymlessen op de scholen maar droevig is gesteld: te weinig vakleerkrachten, te weinig lessen, te weinig hygiëne, te weinig materialen, verkeerde kleding en schoeisel... Deputé

Lodewijks vindt dat er meer verkeerslessen op de basisscholen nodig zijn en stelt alvast 22.000 gulden beschikbaar voor verkeersonderwijs op de pabo's. In vijf jaar registreerde men in Nederland elfhonderd verkeersslachtoffers tussen vier en twaalf jaar. Vierentwintig kindjes overleefden het niet...

Het stadsbestuur verleent wèl opnieuw 60.000 gulden subsidie voor de zogenaamde verlengde schooldag aan de Heilige-Geestsschool in Pottenberg. Eén uur per dag extra op school betekent voor de kinderen een kennismaking met kunst, techniek, computerkunde en sport. De school is één van de twaalf met sociale achterstand.

Middelbaar onderwijs

In de strijd om de gunst van de leerling (en zijn ouders!) tracht het middelbaar onderwijs vooral te scoren in buitenschoolse activiteiten. Sinds tien jaar beweegt het Jeanne d'Arc-college zich op het internationale toneel met veelzijdige contacten in heel Europa. De Stedelijke Scholengemeenschap haalt uitgebreid de pers met het ondertekenen van een nieuw 'Verdrag van Maastricht'. Rectoren van elf Lycea uit elf Europese landen zetten hun handtekening onder een samenwerkingsovereenkomst. Dit resulteert onder andere in een ontmoetingsweek in april. Dan komen 250 leerlingen naar Maastricht voor sport, taal en cultuur, culminerend in een talentfestival op de slotdag. Over deze activiteit schrijft De Limburger wat zuur 'lege zalen, vol

Het CCV-gebouw aan de Herbenusstraat.

Vrijthof, maar volgens de docenten heeft de betrokken journalist wel zéér oppervlakkig rondgekeken bij de verschillende activiteiten.

Minister Jo Ritzen van Onderwijs bezoekt in april 1993 de stad om een oorkonde-van-waardering uit te reiken aan het stadsbestuur, in het kader van De Dag van Europa voor het Onderwijs. Maastricht heeft het al jaren prima gedaan op het gebied van de internationalisering. Ritzen geeft zowaar zelf een half uur les aan een Euregioklas op het Jeanne d'Arc-college. Bij die gelegenheid roept burgemeester Houben de Maastrichtse scholen op het niet te ver van huis te zoeken en vooral de banden met de Euregio aan te halen. Dat past dan tevens in de politiek van de MAHL, het samenwerkingsverband tussen de steden Maastricht, Aken, Heerlen-Kerkrade, Hasselt-Genk en Luik.

Enige maanden later heeft minister Ritzen het volledig verkorven bij de middelbare scholieren: het kabinet wil de basisbeurs voor studerende verlagen, de bijstand voor jongeren afschaffen en gaan beknibbelen op de OV-jaarkaart. 'Ritzen is van Onderwijs, maar is hij ook van boven wijs?' lezen we op een spandoek. Het is de grootste scholierenactie sinds de demonstratie tegen de plaatsing van kruisraketten medio jaren 1980. Volgens het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) deden meer dan honderdduizend leerlingen van ruim 250 scholen mee. Het stralende weer zal zeker aan het succes hebben bijgedragen.

In het kader van de Kleine Karlspreis (sinds 1972) moeten leerlingen van scholen in Maastricht, Aken en Luik dit jaar een brief schrijven aan een fictieve leeftijdsgenoot in een der andere steden over hoe je je stad vindt, hoe je leeft enz., natuurlijk in de taal van die leeftijdsgenoot. De Maastrichtse prijswinnaars heten Guy Hageman en Willebrord Eikelboom. Burgemeester Jürgen Linden van Aken noemt het 'een goede methode om ook jongeren van meet af aan nauw te betrekken bij het bepaald niet simpele karwei het verenigde Europa een zo voordelig mogelijke toekomst te garanderen. Dat vergt begrip en respect voor elkaars cultuur en voor elkaars taal.'

Zijn ambtgenoot Houben van Maastricht treedt met verve op als quizmaster in een scholierenquiz over kiesrecht en staatsinrichting in het kader van het bevrijdingsfestival 1993. Opmerkelijk is dat het begrip volksvertegenwoordiging in combinatie met democratie voor problemen zorgt. De ondervraagde leerlingen blijven zonder uitzondering het antwoord schuldig op de vragen: wie heeft de hoogste macht in de gemeente, de provincie en het rijk?

Hogeschool

De Rijkshogeschool Maastricht (3200 studenten) met de faculteiten Beeldende Kunsten, Bouwkunst, Muziek, Theater, Economische Dienstverlening, Onderwijs en Tolk-Vertaler, ziet in december 1993 haar kans schoon de katholieke Hoge Hotelschool (duizend studenten) tot een fusie te brengen. Vanwege het bijzondere karakter van de laatste verandert de hele Hogeschool van naam: Stichting Hogeschool Maastricht met algemeen-bijzondere signatuur. Daarmee keert de rust aan het front niet terug: is de Jan van Eyck-academie het volgende 'slachtoffer' of wordt zij meegenomen in de dreigende fusiegolf, waarbij alle HBO-instellingen in (Zuid-)Limburg zijn betrokken?

Een flinke strijd is inmiddels ontbrand tussen de twaalf conservatoria in het land, die maximaal vier tweede-fase-opleidingen mogen verdelen voor vierhonderd getalenteerde studenten per jaar. Via een samenwerkingsverband tussen Maastricht en Tilburg probeert het Zuiden een van die vier opleidingen binnen te halen.

Maastricht wil zich inspannen ook gregoriaans en orgel bij die tweede fase te betrekken.

Sjeng Tans op zijn glorie dag naast Koningin Juliana die de stichtingsacte van de Rijksuniversiteit Limburg ondertekent (9-1-1976). Tans was in 1970 voorzitter geworden van de Commissie Voorbereiding Medische Faculteit Maastricht.

Universiteit

Op donderdag 25 februari 1993 overlijdt dr Sjeng Tans, de 'vader' van de Rijksuniversiteit Limburg. Hij wordt 81 jaar. De Maastrichtse slagerszoon Tans studeerde aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen Nederlands en ging, na een periode van werkloosheid, lesgeven aan de rooms Katholieke HBS voor jongens aan de Aylvalaan. In 1945 werd hij lid van de piepjonge Partij van de Arbeid, hetgeen in Maastricht nogal wat stof deed opwaaien. De martelaarsrol die Tans zich later graag aanmeette, is echter niet terecht. Hij werd niet van school gejaagd, noch kreeg hij een doceerverbod opgelegd. Een eventuele terugkeer in 1958, na zijn eerste periode kamerlidmaatschap voor de PvdA, werd daarentegen schriftelijk gegarandeerd.

Sjeng Tans was lid van de Tweede Kamer van 1954 tot 1970, van de provinciale staten van Limburg van 1958 tot 1966, waarvan vier jaar als fractievoorzitter,

en lid van de gemeenteraad van Maastricht. Als 'doorbraak-socialist' en eerste katholieke voorzitter van de PvdA (1965-1969) speelde hij het klaar Nieuw Links binnen de partij te houden.

In 1970 verliet hij de nationale politiek om zich thuis in Maastricht te gaan inzetten voor de komst van de Achtste Medische Faculteit naar Limburg, de huidige RL, samen met ex-mijndirecteur dr J. Rottier. Vol trots begeleidde hij op 9 januari 1976 koningin Juliana naar het priesterkoor van de Sint-Servaaskerk, die zowaar als 'aula' fungeerde, voor de handtekening die de geboorte van de nieuwe universiteit bevestigde. Hij werd vervolgens twee jaar voorzitter van het College van Bestuur. Na 1978 volgde hij zijn geesteskind nog vijftien jaar belangstellend. Maastricht huldigde hem in 1975 met de eremedaille in goud van de stad.

De Rijksuniversiteit is in 1993 een 'kleine, lastige maar ook interessante instelling' geworden, aldus rector-magnificus Job Cohen. Het College van Bestuur legt dan de laatste hand aan het 'Strategisch Plan tot 2000'. De universiteit streeft naar tienduizend studenten via het uitbouwen van bestaande faculteiten in de richting van cultuur en techniek. De drie pijlers van het plan zijn: blijvende aandacht voor het probleemgestuurd onderwijssysteem, internationalisering en zorg voor kwaliteit.

Reeds lang probeert de universiteit een aantal nieuwe studierichtingen in de

wacht te slepen en draagt voor extra rijkssubsidie de zogenaamde onderzoeksscholen aan, instituten die zich binnen een of meerdere universiteiten toeleggen op een specifiek aspect van de wetenschap. Alleen door verbreding en verdieping van het studieaanbod kan de nog steeds jonge universiteit blijven groeien. Maar, kwaliteit gaat boven kwantiteit, poneert professor Reneman, die in januari 1993 de diesrede houdt: 'waar stampen het motto is, blijft weinig tijd over om creatief bezig te zijn'.

Nieuwe studierichtingen moeten vanaf augustus 1993 worden aangemeld bij de Commissie Onderwijsaanbod, die vervolgens aan de minister van Onderwijs een min of meer bindend advies uitbrengt. Maastricht dient een studierichting psychologie en fiscale economie in en wil komen tot een European Law School, een internationale juridische opleiding voor specialisten in Europees Recht. Over de eerste twee oordeelt de Commissie positief, over de derde vooralsnog niet. Minister Ritzen gaat in juli 1993 een beslissing over psychologie uit de weg en geeft de RL een half jaar de gelegenheid de aanvraag verder te onderbouwen.

De toekenning van psychologie is opmerkelijk. In Maastricht mag men in 1995 beginnen met cognitieve psychologie, waarbij de manier waarop mensen kennis verwerken en opslaan, wordt bestudeerd, en biopsychologie, de studie van de chemische en natuurkundige processen in de hersenen die daarbij aan de orde komen. Het is toevallig de achtste universiteit die psychologie mag doceren en precies als met de achtste medische faculteit, die indertijd de basis vormde van de RL, levert de beslissing heel wat scheve ogen op bij de andere universiteiten die immers reeds 'en masse voor werkloosheid opleiden'.

Bij de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (budget 13,5 miljoen) legt men drie aanvragen voor onderwijscholen op tafel, namelijk MENU, onderzoek op het gebied van voeding, spijsvertering en stofwisseling; METEOR, het functioneren van organisaties en ondernemingen en WTMC, interuniversitair instituut op het gebied van wetenschap, technologie en moderne cultuur. In eerste instantie vallen METEOR en WTMC af.

Op het gebied van de internationalisering verdient het door de RL opgezette wereldwijde netwerk van vernieuwende economie-opleidingen vermelding. Ook het instellen van de Jacques Delors-leerstoel, verbonden aan de universiteiten van Aken, Luik, Diepenbeek, Heerlen (Open Universiteit) en Maastricht, wordt positief ervaren. Als professor laat dr Leo Tindemans, oud-minister van Buitenlandse Zaken van België zich strikken. In zijn inaugurale rede stelt hij vast dat de oude idealen van Europa hebben afgedaan: de verzoening Frankrijk-Duitsland, het voorkomen van een economische crisis zoals in de jaren 1930 en grotere politieke invloed op het wereltoneel. Zij zijn bereikt. Nieuwe idealen worden gedwarsboomd door afnemende solidariteit. Ieder lid lijkt zijn eigen tempo te bepalen, het protectionisme steekt weer de kop op en een gezamenlijke buitenlandse en veiligheidspolitiek ontbreekt.

Verdere samenwerking met het Limburgs Universitair Centrum in Diepenbeek, waar een groot aantal kandidaatsopleidingen is gesitueerd, wellicht zelfs een fusie, staan op het programma. Maastricht streeft naar de vestiging van internationaal hoogwaardige bedrijven op het gebied van medische technologie, zakelijke dienstverlening en organisaties en instituten, aangelokt door universiteit en academisch ziekenhuis.

In september 1993 begint de universiteit een post-doctorale opleiding 'Problems of society, science and technology in Europe' die bestaat uit een half jaar college, gevolgd door een stage van een half jaar aan een Europese universiteit. Vijftien universiteiten doen mee. De gemeente Maastricht niet: een subsidie van 170.000 gulden voor twee jaar wordt afgewezen.

Samen met de Stichting Driekant gaat de universiteit kasteel Vaeshartelt restaureren en in gebruik nemen. Twee Amerikaanse universiteiten, waaronder die van Missouri met onder andere een opleiding journalistiek, willen er zomercursussen starten, waarbij het Maastrichtse Emerson College voor Journalistiek is betrokken. Later trekt de universiteit zich uit het samenwerkingsverband terug.

Het college van bestuur haalt zijn schouders op over een aantal onderzoeken, waarbij de verschillende Nederlandse universiteiten worden vergeleken. Op een der 'hitlijsten' staat de RL op de tweede plaats. Bij een ander onderzoek komt Maastricht op de achtste van dertien plaatsen. De PvdA-fractie van de gemeenteraad noemt een enquête onder 71(!) studenten over hoe zij Maastricht ervaren, zelfs een onderzoek. Belangrijker is het resultaat van een onderzoek naar de werkgelegenheidsaspecten van de RL. Wethouder Jan Hoen noemt de universiteit, met tweeduizend medewerkers en zeventuizend studenten, terecht een zegen voor Maastricht. De instelling zorgt, samen met internationale instituten, het academisch ziekenhuis en Vijverdal, voor 5.600 banen, waarvan 4.800 in Maastricht. Dat is tien procent van de Maastrichtse werkgelegenheid! De universiteit heeft zelf een budget van 210 miljoen en genereert langs andere wegen in Zuid-Limburg nog eens voor 320 miljoen...

De universiteit moet voor 1 januari 1995 juridisch heer en meester worden over haar gebouwen, aldus minister Ritzen. Prima, reageert Maastricht, maar dan wel zonder extra kosten en het bedrag dat de minister voor ogen staat mag niet worden gefixeerd. 'Wij als groeiuniversiteit komen dan in grote problemen. Denk maar aan de aankoop van de huidige rechtbank, de uitbreiding van het Jezuietencomplex en het verplaatsen van de universiteitsbibliotheek naar het gebouw van stadsarchief en -bibliotheek. Dat is met de opgebouwde reserves -waaronder tien miljoen uit het boekjaar 1992- bij lange na niet op te vangen'. De eerste tegenvaller is er al: de nieuwbouw 'rond het ziekenhuis', waar 1200 medewerkers en 2800 studenten een onderkomen vinden, kost zeventien miljoen meer dan begroot. Daar staat gelukkig een overschot van elf miljoen plus een extra bedrag van de minister van twee miljoen tegenover...

Kunst en cultuur

I nternationale uitstraling

Als koningin Beatrix op 25 mei 1993 de Vierde Biënnale voor Europese Academies Beeldende Kunsten in het MECC opent, heeft ze daar al ruim een uur incognito rondgelopen om kennis te nemen van het niveau van de Europese academies. De Biënnale is bij de officiële opening al enige dagen bezig. Zeventien topkunstenaars zijn gestart met het houden van masterclasses. Op diverse locaties in de stad, waaronder het 'vergeten', leegstaande complex van Landbouwbelaan aan de Maas, geven zij enige honderden studenten praktijkles op-niveau. De manifestatie trekt in totaal 7.500 studenten, waaronder voor het eerst een behoorlijk contingent uit Oost-Europa. Voor hun reis- en verblijfskosten wordt terecht een aanzienlijk deel van het organisatiebudget gereserveerd. De expositie in het MECC trekt 12.500 bezoekers, terwijl naar schatting 35.000 mensen deelnemen aan een of andere activiteit, zoals de kunstroute en de films van Europese filmacademies. Uniek is het zogenaamde Grameer-concerto voor 175 kerk- en carillonklokken, dat op de avond voor de opening over de stad beiert. Iedereen heeft het gevoel aanwezig te zijn bij iets wat nooit is vertoond en wellicht ook nooit meer vertoond zal worden. Het schept een merkwaardige band. Overal zie je mensen in opperste concentratie staan luisteren: Maastricht één grote concertzaal. De Hogeschool wordt terecht geprezen voor haar organisatie. Maastricht is even Culturele Hoofdstad van Europa.

In schril contrast met het succes van deze Biënnale staat enige maanden later de Grafiek-Biënnale in het MECC, georganiseerd door de 'Stichting Internationaal Museum voor Exlibris en Kleingrafiek' te Vollenhove. Ruim tweeduizend kunstenaars uit heel de wereld leveren samen vierduizend kunstwerken aan. Is het deze massaliteit die de bezoekers verre houdt? Wie onvoorbereid zomaar wil kennis nemen van wat er zoal is tentoongesteld, duizelt het al na een kwartier! Organisator Nuyten heeft anderhalf miljoen gulden in de expositie geïnvesteerd, maar op de helft van de rit heeft hij pas anderhalf duizend bezoekers kunnen welkom heten...

Hoe anders is het gesteld met The European Fine Art Fair (TEFAF), die in maart 1993 en 1994 -de tiende in deze vorm- Maastricht tot Kunstcentrum van de wereld maakt. Het al jaren overweldigende succes bezorgt de organisatoren in toenemende mate een luxe-probleem. Elk jaar wordt de kunstbeurs groter en exclusiever en neemt het aantal deelnemers toe. Relatief recente aanvullingen als de textilia-, de archeologie- en de juwelencollecties delen in de bloei. Extra aandacht is er voor de presentatie van zeven Antwerpse musea in 1993, bij gelegenheid van 'Antwerpen Culturele Hoofdstad van Europa' en een jaar later voor de wereldberoemde Hermitage, het museum in Sint-Petersburg dat nodig aan restauratie toe is en als dank voor 2,5 miljoen gulden steun uit Nederland zestig topstukken naar TEFAF stuurt. Af en

Rector J. Giesen van de Hogeschool Maastricht (l.) en minister J. Ritzen van Onderwijs begeleiden koningin Beatrix naar de opening van de Biënnale.

toe slaat de organisatie de schrik om het hart, als de stand vanwege te grote drukte moet worden gesloten en lange rijen mensen staan te wachten. Vermoordt het feest zichzelf?

De stad Maastricht presenteert zich in 1993 bij TEFAP met de bovengenoemde Kunst-Biënnale en in 1994 met de foto-expositie 'Lijnen en licht in Maastricht; architectuurfoto's uit de periode 1950-1975' van de voormalige 'stadsfotograaf' Frans Lahaye (1909-1983).

Sinds 1991 wordt de expositie World Press Photo met veel succes in de 'laagdrempelige' Dominicanenkerk gehouden. Deze gratis toegankelijke bloemlezing uit de winnende persfoto's van het voorbije jaar trekt tot dertigduizend bezoekers in één maand. Allen verlaten zij de kerk onder de indruk, zelfs zodanig dat ze vertellen niemand het bezoek aan de tentoonstelling te zullen aanbevelen vanwege het grote

aantal navrante opnamen, die nog schrijnender over komen door het grote formaat. Het contingent oorlogs- en catastrofefoto's overweegt en laat niemand onberoerd, maar men mist node de andere kant van de medaille, de rubrieken dagelijks leven, feesten en sport.

Internationaal scoort Maastricht tevens hoog op het gebied van een speciaal soort schilderkunst, de graffiti. Inderdaad, waar men in andere plaatsen spreekt van de plaag van de graffiti, is het verschijnsel in Maastricht keurig gekanaliseerd tot kunstvorm. Niet alleen worden illegale kladderijen stelselmatig verwijderd, maar 'officiële' graffiti promoveren er tot kunst in de buurt. Niet overal wordt dat op prijs gesteld. Zo moet het omstreden graffiti-kunstwerk aan de Volksbondweg op verzoek van de

buurt worden verwijderd. Daarentegen gebruikt Maastricht het monumentale werkstuk van Werner Zwakhalen op de gevel van verffabriek Trimetal Nobel als start voor een Eurograffiti-project, dat allerwegen wordt geprezen en een voorbeeld voor andere Europese steden wordt genoemd.

Na tien jaar inspanningen komt begin januari 1993 het bericht uit Italië als een koude douche: 'Rome wil Limburgse Marcus Aurelius niet'. Beeldhouwer Arthur Spronken en de Stichting Marcus Aurelius zijn indertijd op eigen houtje begonnen met het vervaardigen van een replica van Rome's beroemdste en enige overgebleven bronzen beeld uit de oudheid, het ruitersstandbeeld van keizer Marcus Aurelius, dat negentien eeuwen de Capitolino sierde maar nu vanwege zware aantasting naar een museum is overgebracht. Het Nationale Instituut voor Restauratie in Italië denkt binnen een jaar een kopie van het bronzen beeld gereed te hebben. Arthur Spronken zoekt nu een nieuwe bestemming (in Maastricht?) voor die onderdelen die hij inmiddels heeft gerealiseerd, waaronder het majestueuze paardehoofd.

Start van het Eurograffiti-project met de onthulling van de graffitischildering van Werner Zwakhalen bij Trimetal op 7 juni 1993.

Nationaal

Op het gebied van de muziek haalt Maastricht nationaal positief de pers. Hoewel de toekomst van Opera-Zuid onzeker blijft, zolang de zuidelijke provincies aarzelen hetzelfde bedrag als het rijk (anderhalf miljoen gulden op jaarbasis) op tafel te leggen, blijft het artistieke niveau zorgen voor sprankelende producties. In maart 1993 krijgt het operagezelschap zijn zoveelste repetitieruimte toegewezen. Maastricht stelt voorlopig drie jaar de Kruisherkerk ter beschikking, die voor anderhalve ton in gereedheid wordt gebracht. Opera-Zuid wil graag het gehele Kruishercomplex gaan gebruiken nu de stad toch overweegt er een Huis voor de Kunst van te maken, maar het stadsbestuur denkt aan meer gebruikers, zoals Studium Generale van de RL en de Stichting Intro, die concerten van twintigste eeuwse kamermuziek organiseert.

Voorzieningen als Opera-Zuid en Limburgs Symfonie-Orkest (LSO) blijven bestaan bij de gratie van de minister van WVC, die om de vier jaar zijn Kunstenplan presenteert. Reeds tweemaal heeft het voortbestaan van het LSO heel Limburg op de barricaden gebracht. In april 1994 maakt de demissionaire minister H. d'Ancona van WVC bekend, dat het ministerie in het vervolg beter vooroverleg zal voeren met de lagere overheden over het Kunstenplan, omdat ook zij inziet dat het niet langer aangaat dat steden en regio's moeten constateren 'zo heb je een symphonieorkest en zo heb je er geen'.

Het LSO timmert intussen aan de weg. Dirigent Salvador Mas Conde wordt uitgenodigd met zijn orkest driemaal in de nationale muziektempel, het Amsterdamse Concertgebouw, op te treden. Een subsidie van anderhalve ton, nodig voor het uitbreiden van het orkest van 63,5 naar 66 formatieplaatsen, zit er evenwel niet in. Op 22 april 1994 kondigt het orkest daarentegen in Amsterdam en Maastricht aan, dat het de wereldberoemde violist en dirigent Shlomo Mintz heeft gecontracteerd als vaste dirigent en dat het orkest voortaan door het leven gaat als 'LSO, Symfonieorkest van Maastricht'. De cirkel is rond: in 1883 werd het als Maastrichts Stedelijk Orkest opgericht; in 1955 zag burgemeester Michiels van Kessenich zijn inspanningen beloond heel Limburg voor 'zijn' orkest te laten betalen en veranderde de naam van MSO in LSO. In 1994 maakt men terecht weer gebruik van de internationale uitstraling van de naam Maastricht. Mas Conde vertrekt na zes jaar naar het Symfonieorkest van Düsseldorf.

Musica Sacra, de jaarlijkse concertcyclus van gewijde muziek in enige monumentale Maastrichtse kerken, is bij gelegenheid van zijn tiende uitgave in september 1993 gewijd aan het thema Lijden van Christus en Maria, maar erg strikt heeft men zich daar niet aan gehouden, is de constatering: 'geen nood, het programma stond op hoog niveau'. In 1994 zal het festival in het teken staan van Maria, 'de Schoonste onder de Vrouwen'.

Provinciaal Beleid

In alle provinciehoofdsteden kent men het fenomeen: provinciaal en lokaal bestuur zitten op elkaars lip en dat werkt niet onverdeeld gunstig. Maastricht vormt geen uitzondering. Worden de wat ongemakkelijke wederzijdse verhoudingen mede veroorzaakt doordat bestuurders en ambtenaren van beide overheden dicht bij elkaar wonen? Of doordat ex-gemeentebestuurders, die in de stedelijke hiërarchie aan hun top zitten en vervolgens ontevreden naar de provincie wegpromoveren, nu hun gram halen? Ligt hier de diepere oorzaak van het terechtkomen van het Limburgs Volkskundig Centrum en Instituut in 'de polder' bij Sittard in plaats van in de hoofdstad? En dat hierdoor de grote zus van het Volkskundig Instituut, de Documentatie

Limburg van de Stadsbibliotheek, verzeild raakte bij de beruchte museumuitruil en vervolgens jaren kon fluiten naar provinciaal subsidie? Pas nu het peperdure experiment te Limbricht ter ziele is, kan de Documentatie Limburg zich eindelijk opnieuw verheugen in provinciale sympathie.

Spreiding van culturele voorzieningen over de provincie is toe te juichen, maar sommige instellingen horen nu eenmaal in de provinciehoofdstad thuis, zelfs als die decentraal ligt. De Stichting Kunst en Cultuur Limburg (de voormalige Culturele Raad) te Maastricht verzet zich dan ook hevig tegen verhuizing naar Sittard waar ze, samen met een groot aantal provinciale welzijnsinstellingen, moet opgaan in de Stichting Symbiose.

En wat te denken van de museumspreiding? Naast het nieuwe Bonnefanten, het provinciale museum voor Kunsten en Oudheden, dat in maart 1995 zijn deuren zal openen, komt in Venlo het provinciaal Historisch en Volkskundig Museum... inclusief de historie van Maastricht?? Nederlands oudste industriestad kan verder met recht het industrieel-archeologisch museum claimen, dat echter als provinciaal Museum voor Industrie en Samenleving aan Kerkrade toevalt. De locatie Kerkrade wordt in provinciale staten onverholven een tweede Primosa genoemd! Feit is dat voor musea hetzelfde geldt als voor warenhuizen of cafés: in elkaars nabijheid helpen ze elkaar meer dan dat ze elkaar beconcurreren.

Afscheidsexpositie van Romeinse sculptuur in het Bonnefantenmuseum, februari 1993.

Voor de vijfde maal maakt het Bonnefantenmuseum zich op om te verhuizen. Het oude Museum voor Kunst en Oudheden, samengesteld uit de collecties van Maastrichts Oudheidkundig Genootschap uit de jaren 1840 en Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap uit 1863, begint zijn geschiedenis in het Dinghuis, vanwaar het in 1914 naar het voormalige Protestants Weeshuis aan de Lenculenstraat verhuist en in 1952 naar het Bonnefantenklooster aan de Ezelmarkt. Hier krijgt het in de jaren 1960 zijn onafhankelijkheid en vertrekt in 1978 samen met de naam naar de Entre Deux, midden in de stad en desondanks ietwat verborgen. Medio jaren 1980 wordt het museum via de genoemde museumuitruil volledig eigendom van de provincie.

Nog in 1993 begint het Bonnefantenmuseum zijn collecties in te pakken. Op de valreep koopt men een kostbaar beeld van Anna-te-Drieën van Jan van Steffesweert en kan men zich verheugen over het genereuze gebaar van het echtpaar Polling, dat 5.500 stukken kostbaar Maastrichts aardewerk aan het museum schenkt. Met exposities van de eigen schilderijen van de Breughels, van munten en Romeinse sculptuur valt het doek over het museum in de Entre Deux.

Op het Ceramiqueterrein komt de ruwbouw van het nieuwe Bonnefantenmuseum in de loop van de herfst 1993 gereed. Een en ander gaat gepaard met de bekende schermutselingen. Voor de nieuwbouw heeft de fabrieksschoorsteen-met-waterslot van de Wienbengahal moeten plaats maken. Van provinciezijde zouden

beloften zijn gedaan de markante schoorsteen, als een herinnering aan het industriële verleden van de Ceramique, weer op te bouwen, maar die beloften kan men zich in 1993, als architect A. König een actie start voor de wederopbouw nabij het restant van de Wiebengahal, opeens niet meer herinneren. Hoe de Partij Nieuw Limburg en D'66 ook wederopbouw eisen, de provincie heeft er geen geld voor over. Dit heeft vrijwel zeker te maken met de tegenvallers, waarmee men zich bij de bouw van het museum geconfronteerd ziet.

In juli 1993 rekenen gedeputeerde staten de verbouwereerde provinciale staten voor dat het museum minstens 3,5 miljoen duurder wordt dan de begrote 35 miljoen. Het leidt tot een vinnig debat in september. De opdrachtgever moet met de billen bloot. De aanbesteding blijkt reeds bijna twee miljoen duurder te zijn uitgevallen dan berekend. Externe advies- en ingenieursbureaus hebben ruim een half miljoen extra bij de provincie gedeclareerd en zowel de terreininrichting en het grondwerk als de bouw van de opstallen hebben elk nog eens acht ton extra gekost. Bovendien moeten de nutsvoorzieningen op last van de brandweer voor een half miljoen extra worden aangepast en vertoont het restant van de Wiebengahal voor zeven ton meer aan bouwkundige gebreken dan men heeft berekend. Ondanks massieve kritiek gaan provinciale staten accoord met het extra krediet. De provincie is gewaarschuwd. Men reageert geprikkeld als blijkt dat Nutsbedrijven Maastricht twee maanden te laat beginnen met het droog stoken van het gebouw en de aannemers, de Hollandse Beton-Maatschappij en de Bouw Combinatie Maastricht, de opleveringstermijn met 35 dagen overschrijden. De provincie dient een schadeclaim in, die echter onmiddellijk wordt beantwoord met claims van de aannemers. Zij wijten de vertraging aan 'andere partijen'.

Het 'waterslot' van de fabriekstoren van de Ceramique die moest worden gesloopt, maar zou worden heropgebouwd.

Het bonte palet van stedelijke cultuuruitingen wordt slechts ten dele bestreken door de gemeentelijke dienst Kunst, Cultuur en Onderwijs (KCO) met zijn afdelingen Onderwijs, Media (Stadsbibliotheek), Kumulus (Muziekschool en Creatieve Vorming), Theater aan het Vrijthof, Stadsarchief en Natuur-Historisch Museum Maastricht. Stadsarcheologie, monumentenzorg en restauraties ressorteren onder de dienst Stadsontwikkeling en Grondzaken (SOG), een aantal taken in de welzijns sfeer onder Sociale Zaken en Welzijn (SZW), het beheer van bepaalde accommodaties onder Publiek Werken en Sport (PWS) en sommige manifestaties onder de Bestuursdienst. Kortom, cultuur zou gemeentebreed de nodige aandacht moeten krijgen. Bij de behandeling van het strategisch plan van de gemeente 'Maastricht op de drempel van 2000' valt cultuur als prioriteit echter buiten de boot. Pas bij de onderhandelingen over het collegeprogramma 1994-1998 in de lente van 1994 promoveert cultuur alsnog tot prioriteit 'met stip'.

Een jaar eerder presenteert KCO de nota Strategische Visie in definitieve versie na een aantal maanden besprekingen 'in het veld'. De CDA-fractie in de gemeenteraad heeft weinig goede woorden voor de nota. De PvdA-afdeling Maastricht wijdt er, een week voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2 maart 1994, een avond aan. Men constateert dat veel subsidies in Maastricht zijn 'vastgeroest' en dat een forse ingreep, bijvoorbeeld in de subsidiëring van harmonieën, fanfares en koren, slechts electoraal verlies kan opleveren en strijdig is met het verkiezingsprogramma. Dit verklaart onomwonden dat de PvdA vooral in de eigen Maastrichtse cultuur moet investeren. Zoals het CDA.

Het is dan ook de vraag wat er terecht komt van het kernpunt van de visie: 'De gemeente zal op het gebied van kunst, cultuur, onderwijs en media vooral de aandacht, energie en middelen richten op de 'basisfunctie', op activiteiten en voorzieningen die met het oog op zorg, achterstand, draagvlak en infrastructuur in ieder geval voorhanden dienen te zijn en op de 'ontwikkelingsfunctie', op die activiteiten en voorzieningen, waarmee de stad zich in de toekomst sterk kan en moet maken'. Het extra geld voor deze doelstelling moet voor een deel 'in het midden' worden weggehaald. Op de vraag van de CDA-fractie naar concretisering van deze voornemens geven burgemeester en wethouders niet thuis.

In plaats van steun komen er vervolgens eerst aanvallen op de culturele basisvoorziening. Het rijk bouwt vanaf de beginjaren 1990 de subsidies af die als PNL-gelden bekend staan, de Perspectieven-Nota (Zuid-)Limburg. Vooral instellingen van cultuur en welzijn hebben ervan geprofiteerd. In Maastricht worden naast de welzijnssector vooral de stadsbibliotheek en de stichting CCV getroffen. Het Centrum voor Creatieve Vormgeving ziet zich van de ene op de andere dag verplicht zijn hand op te houden bij het gemeentebestuur en wordt prompt in de armen gedreven van de KCO-afdeling Amateuristische Kunstbeoefening en Creatieve Vorming (AKKV), met de Muziekschool als voornaamste poot. Per 1 januari 1993 moet de fusie AKKV-CCV haar beslag krijgen, maar het CCV verzet zich taai.

Alle mooie uitgangspunten in de Strategische Visie KCO ten spijt blijkt de gemeenteraad in januari 1993 niet bereid de kunstzinnige vorming op de basisscholen

in afgeslankte vorm te redden en daarvoor 243.000 gulden te voteren. Het CCV krijgt alleen steun van Groen Links. In overgrote meerderheid gaat de raad vervolgens accoord met de fusie. In maart mogen de burgers van Maastricht een naam bedenken voor het nieuwe instituut. Jan Kaanen wint met 'Kumulus, centrum voor de Kunsten'. Kumulus bestaat uit twee afdelingen: de afdeling Audio-visueel, Beeldend drama en Literatuur, gevestigd aan de Herbenusstraat en de afdeling Dans en Muziek in de Muziekschool aan de Sint-Maartenspoort.

Stadsbibliotheek

De korting op de PNL-subsidie wordt bij de stadsbibliotheek voor het grootste deel opgevangen via overname door de gemeente, maar de volgende aanval is er al. Vanaf 1992 kort het rijk negentien procent op de Wetenschappelijke Steun-Functie (WSF), het subsidie dat een aantal centraal gelegen bibliotheken ontvangt voor de aanschaf van dure wetenschappelijke boeken, waarvan de hele regio vervolgens kan profiteren. In 1993 neemt de stad het tekort nog voor haar rekening, maar vanaf 1994 moet de bibliotheek het bedrag zelf bijeen brengen via een vermindering van het aantal tijdschriftabonnementen. En dat is juist de enige sector waar Maastricht een voorsprong heeft op bibliotheken in vergelijkbare steden. Uit een desbetreffend onderzoek blijkt dat Maastricht het laagste boekenbudget heeft (en daar wordt nog op gekort!) en veel te weinig openingsuren.

Over de hele lijn is de service naar de burger gedurende de laatste vijftien jaar teruggelopen. In 1979 zijn er nog zes bibliotheekfilialen. In 1992 sluit filiaal Daalhof, in 1993 gevolgd door Malberg en Amby en medio 1994 door Koningsplein. Nu resteren er nog twee: Malpertuis voor Maastricht-West en Heer voor Oost. De ervoor in de plaats gekomen bibliobus is en blijft een lapmiddel en staat in 1994 op het punt zelf ten offer te vallen aan de volgende bezuinigingsgolf.

Onbegrijpelijk voor de gewone man is het dan ook dat het gemeentebestuur een voorstel van de PvdA-fractie overneemt in de zogenaamde Noordknoop van de Ceramique (het noordelijke gedeelte van het ambitieuze uitbreidingsplan) nabij de geprojecteerde afrit van de voetgangersbrug over de Maas, een nieuw onderkomen te bouwen voor de Stadsbibliotheek en het Stadsarchief van Maastricht, zo mogelijk in combinatie met een of meerdere internationale instituten. Het in 1978 geopende archief- en bibliotheekcentrum aan Grote Looiersstraat en Nieuwenhofstraat wordt daarmee alweer verlaten. Het wordt verkocht aan de Rijksuniversiteit voor huisvesting van de universiteitsbibliotheek.

Als argumenten voor de verhuizing geeft men aan dat de bibliotheek slecht bereikbaar is (hoewel... de tweehonderd meter afstand van de dichtstbijzijnde bushalte blijft op de Ceramique even groot en... de RL ziet die afstand blijkbaar niet als een bezwaar), dat er te weinig parkeerruimte voor bezoekers is in de naaste omgeving (klopt, maar is die er wel in de Noordknoop?) en dat met name het Stadsarchief te weinig depotruimte heeft (uitbreiding aan de Grote Looiersstraat is inderdaad moeilijk, maar mogelijk). Opmerkelijk is dat niet KCO maar SOG de grote voorvechter is van de plannen. SOG wil leven in de brouwerij op Ceramique en maakt gaarne aanspraak op miljoenen guldens subsidie bij de nieuwbouw, terwijl men de oude centrale voor meer geld aan de universiteit kan verkopen dan het complex indertijd heeft gekost. Pikant detail: als voornaamste argument voor de peperdure aanpassing van het Minderbroederscomplex, in plaats van bijvoorbeeld nieuwbouw in Randwyck, heeft het Rijksarchief in Limburg de korte afstand genoemd tussen het Rijksarchief en het Archief- en bibliotheekcentrum van de stad.

Als de bibliotheek aankondigt dat na de verhuizing naar Oost het

bibliotheekfiliaal Heer ook wel dicht kan, wordt het de fractie van de Senioren te gortig. Zij pleit voor handhaving van Heer en rekent het stadsbestuur voor, dat voor de twee ton die de bibliobus kost twee volwaardige filialen hadden kunnen open blijven. De opmerking wordt voor kennisgeving aangenomen.

Volgens afspraken uit 1989 moet de Stadsbibliotheek het abonnementsgeld vier jaar lang met een rijksdaalder verhogen tot 35 gulden in 1993. Deze impopulaire maatregel wordt voor zieken en gehandicapten verzacht door de sympathieke boek-aan-huis-service die op 17 maart van start gaat. Een keer per vier weken komt een bibliotheekmedewerker bij o.a. reumapatiënten en mensen met een fobie, het pakket boeken vervangen.

Stadsarchief

Bij het Stadsarchief kan men terecht apetrots zijn op de kloeke inventaris van de archieven van het Burgerlijk Armbestuur (1815-1965), die tijdens een symposium over armenzorg op 15 oktober 1993 wordt gepresenteerd. Een rijke vindplaats voor de historie van alle dochters van het B.A.: gezondheidszorg, psychiatrische zorg, ouderenzorg, sociale zaken en welzijn. Maar

ook over de stadsontwikkeling en de regionale landbouw vindt men er gewichtige informatie.

Begin 1994 duikt bij een antiquariaat een aantal boeken op dat jaren geleden door particulieren bij het Stadsarchief in bruikleen is gegeven. Als ook antieke boekomslagen van archiefbescheiden worden vermist, valt de verdenking op een medewerker van het Rijksarchief die, zoals gebruikelijk is in het Nederlandse archiefwezen, vrij toegang heeft tot het archiefdepot van de stad. Hij blijkt een antiquariaat te hebben. Dagblad De Limburger vergaloppeert zich vervolgens door deze diefstallen in verband te brengen met de situatie bij het Stadsarchief in 1991, die aanleiding werd voor gemeentearchivaris Jenniskens om terug te treden. Alsof een handelaar stukken eerst ruim drie jaar onder zich houdt voor hij ze te koop aanbiedt!

Na jarenlang tegenstribbelen, Maastricht beschikt namelijk via de publicaties van de Stichting Historische Reeks over voldoende populair-wetenschappelijke geschiedschrijving, besluit het Stadsarchief de kar te gaan trekken voor de reeks 'Ach Lieve Tijd; twintig eeuwen Maastricht en de Maastrichtenaren'. Twintig maandelijkse afleveringen, thematisch gerangschikt, rijk geïllustreerd en voor een zéér schappelijke prijs. Het eerste nummer zal september 1994 verschijnen.

Natuur-Historisch Museum

Tegenover Bibliotheek en Archief is het Natuur-Historisch Museum van Maastricht (NHMM) pas echt moeilijk te bereiken. In de smalle Looiersgracht en Grote Looiersstraat kan geen bus keren of wenden. Toch denkt het museum niet aan verhuizen. Wel aan een ingrijpende verbouwing die het tot het modernste natuurhistorische museum van Nederland moet maken. In mei 1993 arriveert het bijna negen meter lange skelet van een Mosasaurus uit de laatste periode van het Krijt, zo'n zeventig miljoen jaar geleden. Het moet de trekpleister van het vernieuwde museum worden naast de nagebootste vuursteenmijn in de kelder. Ietwat geamuseerd volgt Maastricht de pogingen van 'zijn' Europarlementariërs J.W. Bertens en M. Verhagen. Zij starten een actie om de wereldberoemde Mosasauruskop, die twee eeuwen geleden door de

Titelpagina van de inventaris van het B.A.; de verkorte versie beslaat nog 416 pagina's druks!

Franse veroveraars naar Parijs is overgebracht, naar Maastricht terug te halen. De optimisten: als de musea hier eenmaal aan zouden beginnen, is het hek van de dam.

Theater aan het Vrijthof

In 1994 kan men het Theater aan het Vrijthof nog net nieuw noemen. Directeur P. van Hest maakt dan ook geen schijn van kans als hij halverwege het jaar voorstelt de theaterstoelen te verkopen. Ze deugen niet, omdat ze nu al kraken en omdat lange mensen te weinig beenruimte hebben vanwege de brede stoelleuning, nodig voor de luchtverversing. We zullen er voorlopig mee uit de voeten moeten kunnen, oordeelt het stadsbestuur.

Het Theater kan terugzien op een succesvolle start. Het succes wordt geprolonged: de Raad van State geeft de gemeente grotendeels gelijk in haar strijd met de provincie, die met de hinderwet in de hand alle activiteiten op het podium, in de zaal en het theatercafé na elf uur 's avonds wil verbieden.

De abonnementsverkoop voor de seizoenen 1993-1994 en 1994-1995 laten lange rijen wachtenden zien, tot Helmstraat en Grote Gracht toe. In 1994 krijgen alle wachtenden een kopje koffie. Gekscherend wordt opgemerkt dat al die mensen in de rij staan voor rij twaalf, de enige met voldoende beenruimte.

Het onderzoek van oud-minister C. van Dijk naar mogelijke misstanden bij de gemeente, levert enige opmerkingen op over de personeelssituatie bij het Theater. Oud-directeur Sociale Zaken en oud-adjunctgemeentesecretaris M. Jammers gaat vervolgens de Theaterorganisatie doorlichten. Een van zijn conclusies is dat de personeelsproblematiek die bij het voormalige Cultureel Centrum (Stadsschouwburg, Staargebouw) bestond, grotendeels mee is verhuisd naar het Theater. Het betreft niet alleen problemen met de (half-)zelfstandige Stichting Civiele Dienstverlening, die onder andere het Theatercafé en -terras exploiteert, maar ook met de vaste bezetting, waar vanouds enige koninkrijkes een taai leven leiden.

De Theaterorganisatie trekt al gauw haar handen af van de oude Stadsschouwburg, de Bonbonnière. De medewerkers zijn het pendelen moe. Begin 1994 komt er daarom een einde aan de lunchpauzeconcerten op woensdag in de Redoute, die jarenlang zo'n tweehonderd toeschouwers trokken. Er wordt naar een alternatieve locatie gezocht, maar vanwege de kosten vallen successievelijk het Conservatorium, de Muziekschool en d'n Awwestiene, het nieuwe repetitielokaal van de Maastrichter Staar, af.

Teleurstellingen zijn er verder als de directie tracht popconcerten te organiseren op het enorme podium van het Theater. De Pinkpoporganisatie van J. Smeets blijkt een monopoliepositie te hebben bij de contractering.

Interne organisatie

De dienst Kunst Cultuur en Onderwijs leeft qua organisatie boven zijn stand, oordelen de conerndirecteuren van Financiën en van Personeel en Organisatie tijdens een raadscommissievergadering in december 1993. Er werken teveel mensen en de top is te zwaar. Een en ander komt ter sprake naar aanleiding van een efficiency-onderzoek, waaruit blijkt dat de dienst een miljoen kan bezuinigen. Sinds die officiële start van KCO in mei 1990 is dit de eerste forse aanslag op het budget. Met een vacaturestop en een reorganisatie probeert men de problemen het hoofd te bieden.

Na zeven jaar centralisatie wordt het bij KCO blijkbaar weer tijd voor een decentrale organisatie. De afdelingen Kumulus, Theater, Bibliotheek en Archief

krijgen hun vroegere onafhankelijkheid voor een deel terug op basis van contractmanagement. Onderwijs en Museum komen wellicht volledig op eigen benen te staan, de eerste als Stichting Bestuur Openbaar Onderwijs, de tweede als geprivatiseerde instelling. De sector Natuureducatie, die onder het Natuurhistorisch Museum ressorteert en waarvan onder andere de Kinderboerderij Daalhof en de Kindertuinen deel uitmaken, wordt samen met een aantal soortgelijke sectoren ondergebracht in een nieuw centrum voor Natuur- en Milieu-educatie. Het gaat opereren vanuit de gemeentelijke kwekerij in het Jekerdal.

Accommodaties

De bouw van wat oorspronkelijk het Muziekhuis, vervolgens gaandeweg het Theater aan het Vrijthof gaat heten, kost de Staaenzaal het leven. De concertzaal uit 1907 wordt als het ware ingeruild. De opbrengst van het gebouw, dat plaats moet maken voor een appartementencomplex, wordt geïnvesteerd in het Theater. Door aanneming van de motie-Van Aelst heeft de gemeenteraad verder besloten dat ook de oude Stadsschouwburg moet worden afgestoten na het gereedkomen van het Theater. Het verhaal van de Eurohal is vergelijkbaar. Door de bouw van het MECC wordt zij overbodig; het MECC duldt geen concurrentie!

In korte tijd verliest de stad zo twee accommodaties voor grote groepen personen. De Staaenzaal blijft gewoon staan en zou nog vier jaar voor manifestaties als de zittingen van de Tempeleers hebben kunnen functioneren. Pas in juli 1993 zijn de bouwplannen klaar voor het appartementencomplex van de Luikse architect Charles Vandenhove, maar zijn de bezwarenprocedures nog maar net gestart. Tot vijfmaal toe wordt de spoedige sloop aangekondigd. De enige verandering op 1 augustus is dat de opstallen voor anderhalf miljoen aan Wilma Vastgoed zijn verkocht. Inclusief een bedrag van 60.000 gulden voor archeologisch bodemonderzoek. Wordt vervolgd.

Platte Zaal

Bijna samenzweerderig benadert tijdens Preuvenemint 1991 een aantal Tempeleers de leden van het Struyskomitee een voor een. In 1991 komt er een einde aan tien jaar steun voor de Sint-Servaasbasiliek-in-restauratie en zoekt het Struyskomitee een

nieuw 'Hoofddoel'. Een nieuwe accommodatie met een platte vloer, een 'Platte Zaal', is een prima doel, wordt hun ingefluisterd. Tijdens de overdracht van het batig saldo van dat Preuvenemint legt het Struyskomitee het fundament voor het idee door een bedrag van duizend gulden per lid te fourneren. De in de zaal aanwezige wethouders Hoen en Leenders zijn enthousiast. Daar blijft het vooralsnog bij. Als het volgende Preuvenemint in de steigers staat, is er van de zijde van het stadsbestuur nog slechts een intentieverklaring. Duidelijk is wel dat de exploitatie van zo'n Platte Zaal in particuliere handen moet liggen. In de loop van 1993 en 1994 komt er meer duidelijkheid. De Platte Zaal wordt ingebed in het ambitieuze Maasoeversplan, dat er onder andere voor moet zorgen dat de verbinding tussen stad en rivier wordt hersteld. Door het kanaal Maastricht-Luik (1850) en zijn opvolger, de Maasboulevard, is die verbinding danig verstoord. Aan de oostzijde van de rivier vragen de Grote en de Kleine Griend om herinrichting. De Architecten Werk-Groep, met de architecten Neuhof en

Impressie van de Platte Zaal op de Kleine Griend (1993); inmiddels wordt gedacht aan situering van het zaalgedeelte op de Grote Griend.

Humblé, ontwerpen een Platte Zaal op de Kleine Griend, maar die is daarvoor juist te eng bemeten.

Een Platte Zaal tegen de brug op de Grote Griend, verbonden met het restaurant- en terrasgedeelte op de Kleine Griend, haalt het medio 1994. De uitmonding van de Franciscus-Romanusweg naar de Wilheminabrug dient ervoor te worden gewijzigd. Dat gaat het eerst gebeuren. In het potje van het Struyskomitee wachten dan al zes ton.

Bonbonnière

Een gevecht achter de coulissen tussen Maastrichtenaar B. Wesly en biergigant Heineken over de aankoop en bestemming van de oude Stadsschouwburg, wordt medio 1993 in het voordeel van Heineken beslist. In september deponeert deze zijn voorstellen bij het stadsbestuur, dat slechts twee voorwaarden stelt: behoud van de knusse theaterzaal voor kamermuziek, cabaret en dergelijke en van de Redoute voor ontvangsten. Op 15 januari 1994 verzorgen de harmonie Sint-Petrus en Paulus uit Wolder en fanfare Aurora uit Baexem (beide landskampioen) voorlopig het laatste concert in de zaal. Tweeëneenhalve maand later ondertekenen de gemeente en Heineken een overeenkomst, waarbij zij bepalen dat Heineken voor zes en de gemeente voor anderhalf miljoen de schouwburg verbouwen tot een complex met faciliteiten voor horeca, handel en cultuur. De programmering voor de in oude luister herstellde Bonbonnière en Redoute zal niet via het Theater aan het Vrijthof verlopen.

Ateliers

In een stad met twee beeldende-kunstacademies en een aangenaam leefklimaat ligt het voor de hand dat veel kunstenaars na hun afstuderen blijven hangen. De vraag naar atelierruimte is dan ook groot. Voor vijf- à zeshonderd kunstenaars zijn slechts zestig ateliers beschikbaar. De Maastrichtse kunstenaarsgroep Villa dell'Arte, in de lente van 1993 omgedoopt tot Stichting Ateliers Maastricht (SAM), wil vóór 1998 honderd ateliers extra vinden. Leegstaande schoolgebouwen zijn bij de SAM favoriet, maar het lukt de enthousiaste initiatiefnemers niet het leegstaande Veldekecollege in Sint-Pieter in bezit te nemen. Dat wordt een appartementencomplex. In juli 1993 hebben ze meer succes in Boschpoort, waar de monumentale voormalige Sint-Alfonsusschool wordt ingericht tot atelierruimte voor zeven kunstenaars. SAM is op de goede weg. De gemeenteraad neemt het idee van zulke kunstenaarscorporaties over en ziet zelfs kans dat er vóór het jaar 2000 tweehonderd nieuwe ateliers bijkomen.

Met de roep om een presentatiepodium voor beeldende kunst loopt het niet zo voorspoedig. Eind april 1993 roept de Initiatiefgroep Beeldende Kunst Platform Maastricht de gemeente op zo'n podium in te richten. Noch de Jan-van-Eyckacademie, noch de Academie Beeldende Kunst stellen voor afgestudeerde kunstenaars expositiefaciliteiten beschikbaar. Betaalbare expositieruimte vindt men verder niet in de galleries en bieden ook de Maastrichtse openbare gebouwen nauwelijks. Ruim een jaar later wijst de raadscommissie voor cultuur om financiële redenen de aanvraag af. Zelfs steun van de Stichting Kunst en Cultuur Limburg mag niet baten.

Sloop van de opstallen van het Henric van Veldekecollege aan de Aylvalaan ten behoeve van de bouw van appartementen; alleen de voorgevel blijft gespaard.

Mega

In navolging van enige grote steden verrijst ook in Maastricht een Mega-bioscoop, weet de directie van bioscoop MABI in de Kleine Gracht begin 1993 te melden. Het complex dat zes bioscoopzalen met samen 1.700 stoelen onder één dak gaat omvatten, wordt gebouwd achter de voormalige LTS aan de Sint-Maartenslaan. Nauwelijks is het nieuws bekend, of Lanaken kondigt aan dat zijn supercinema al bijna gereed is. Maastricht verwacht weinig concurrentie ondanks de concurrerende prijzen van de Belgische collega's.

Architectenbureau Hoen maakt van de Maastrichtse vestiging een glazen gebouw met entree op de hoek Sint-Maartenslaan-Wilhelminasingel en verbonden met de oude LTS via een grand-café in het voormalige gymnastieklokaal. De M(etro)-G(oldwyn) M(ayer)bioscoop zal eind september 1994 officieel worden geopend.

Nog meer mega. Het echtpaar Leufkens heeft bij de gemeente plannen ingediend voor een superdiscotheek. Het is de initiatiefnemers een doorn in het oog dat 'half Zuid-Limburg' elk weekend de mega-disco's in Belgisch Limburg bezoekt. Architect Arno Meys presenteert een plan voor disco 'L'Aurea Imperiale' met een capaciteit van 3.500 bezoekers. Het complex mag hooguit twaalfhonderd vierkante meter in beslag nemen van de gemeente. Binnen het stadsbestuur kan men het vervolgens niet eens worden over de locatie. De meerderheid van het college kan instemmen met de locatie Heugem-Zuid aan de rand van het samen met Eijsden te ontwikkelen nieuwe industrieterrein. Wethouder J. Wevers van Ruimtelijke Orde-

ning en zijn collega R. Leenders van Cultuur en Financiën zijn tegen, vanwege de kwetsbaarheid van de omgeving ten zuiden van Heugem. Zij pleiten voor een plaats op Randwyck, bijvoorbeeld in de hoek Kennedybrug-spoorlijn naar Luik. Voordeel van deze plek is dat gebruik kan worden gemaakt van de parkeergelegenheid rond het MECC.

*De Mega-bioscoop in aanbouw
achter de voormalige LTS;
hier blijft tenminste een hele
vleugel bewaard...*

Cultuurconservering in brede zin omvat archeologie, monumentenzorg, de restauratie en het gebruik van monumentale gebouwen en voorwerpen, het museum- en archievenbeleid en de taalcultuur.

Archeologie

De start van de afdeling Gemeentelijk Oudheidkundig Bodemonderzoek Maastricht (GOBM) per 1 december 1979 is een zegen voor de stad. In minder dan vijftien jaar hebben drs T. Panhuysen en zijn mensen overtuigend bewezen dat 'Maastricht staat op zijn verleden'. Een aantal spectaculaire en minder spectaculaire opgravingen heeft verbazend veel nieuws over het eerste millennium van de stadsgeschiedenis aan het licht gebracht. Naarmate de bouwactiviteiten in en rond het centrum toenemen, is er meer werk aan de winkel. Provinciaal archeoloog drs H. Stoepker constateert in april 1993, dat er bij de archeologie geen sprake is van recessie. Er komt gelukkig steeds meer geld beschikbaar voor opgravingen, omdat overheid en goegemeente het nut ervan beginnen in te zien.

In Maastricht is men daarvan reeds lang overtuigd. In oktober blijkt dat overduidelijk als de gemeenteraad, bestookt door verzoekschriften van instellingen, verenigingen en particulieren, tegen elke korting op het budget voor archeologie stemt.

In het begin van 1993 zorgen de lotgevallen van de opgegraven vestingwerken op het Céramiqueterrein voor een maandenlange polemieek. Het halve land bemoeit zich met de toekomst van de spectaculaire vondsten ten zuiden van Wyck, die de oude geschiedenis van het oostelijk stadsdeel hebben ontdekt. Vooral het schitterende zestiende-eeuwse Parmabastion maakt de tongen los. Hoe jammer is het dat de stedenbouwkundige ontwikkeling van de Ceramique indertijd niet is opgedragen aan die groep Amerikaanse architecten die, jaren geleden op bezoek in Maastricht, regelrecht naar het Stadsarchief togen en zich daar oude kaarten van het terrein lieten voorleggen. Hun Nederlandse collega's vonden zo'n bezoek niet nodig en zo kon die ene bocht in de Avenue Ceramique exact over het Parmabastion terecht komen.

De Stichting Maastricht Vestingstad, zeer in haar nopjes over de vondst van zoveel onbekend muur- en vestingwerk, draagt de restanten en met name het Parmabastion bij de minister van WVC voor als beschermd monument. Lukt dat niet, dan dient het

Stadsarcheoloog Titus Panhuysen controleert aan de hand van de Kroniek van Maastricht de datering van de opgraving in de kelder van Hotel Derlon.

Prachtig opgaand muurwerk van het voormalige Bastion Parma kon helaas niet in de plannen voor Ceramique worden ingepast en verdween onder de lus in de Avenue Ceramique.

*Controle van de duik-uitrusting
vóór de afdaling naar de
Maasbodem, voor onderzoek naar
de staat van de restanten van de
Romeinse brug.*

minstens als bouwkundig monument te worden aangemerkt. Doordat de industriëlen in de vorige eeuw fabrieksterrein nodig hadden dat niet steeds overstroomde, zijn de oude vestingwerken toen slechts afgeknot en is metershoog opgaand muurwerk bewaard gebleven. Inderdaad, de vondsten zijn archeologisch relatief jong, maar zij hebben toch een grote waarde voor Maastricht.

Begin februari 1993 wordt het tempo van de voorbereidingen voor de bouw van de Avenue opeens opgevoerd, vrijwel tegelijk met het oordeel van de Rijkscommissie Archeologie dat de vondsten niet als rijksmonument worden erkend. Men trekt een sleuf door het Parmabastion en begint de afdekking ten behoeve van het weglichaam. Er is één schrale troost: eenvijfde van het opgegraven muurwerk wordt opgenomen in het toekomstige Charles-Eyckpark aan de Maas. Het betreft de middeleeuwse Recentoren en de aansluitende muurgedeelten richting Maaspunttoren en voormalige bordenfabriek. In april 1994 vallen daarentegen de fundamenteën van de eerste omwalling ten offer aan sloop... na meer dan vijf eeuwen. Tegelijk worden de te restaureren restanten vrijgelegd. Niet duidelijk is nog hoe de spectaculaire pottenbakkersovens, die in de nabijheid van het Bordenfabriekje zijn gevonden, worden geconserveerd.

De archeologen zijn inmiddels elders actief geworden zoals op de plek van de gesloopte kaarsenfabriek in Sint-Pieter, het centrum van het middeleeuwse dorp. Op de parkeerplaats van het vroegere ziekenhuis Sint-Annadal zoekt men naar het tracé en de overblijfselen van de 'Romeinse Baan' en op de bodem van de Maas naar de staat van de fundering en andere restanten van de Romeinse brug. Een verbouwing aan de Stokstraat geeft mogelijkheden in en om het huis te zoeken naar gedeelten van de Romeinse thermen. Na protesten van amateur-archeologen wordt het onderzoek ten zuiden van Randwyck opnieuw ter hand genomen. De gemeenteraad heeft er twee ton extra krediet voor over.

Even spectaculair als in de Sint-Servaasbasiliek belooft het onderzoek in de Pandhof van de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek te worden, dat voor 1994 op de rol staat. De stadsarcheoloog is er vrijwel zeker van daar de oudste (bisschops)kerk van ons land aan te treffen, eens gebouwd op of naast de Romeinse tempel, waarvan de voorhof in de beginjaren 1980 onder Hotel Derlon is aangetroffen. Men droomt al over een gecombineerd ondergronds museum! Jammer genoeg moet de opgraving worden uitgesteld tot 1995, vanwege het overladen programma van de stadsarcheologen en het feit dat de financiering nog niet helemaal rond is.

Monumenten

Een der belangrijkste monumenten van Maastricht, het Stadhuis van Pieter Post uit 1662, lijkt het vlammende protest van de stad tegen bezuinigingen van het rijk op de restauratie van monumentale panden, spontaan te ondersteunen. Het Stadhuis moet namelijk subiet in de steigers en als dat niet snel genoeg gebeurt, helpt het gebouw een handje: op 29 juli 1993 valt een vervaarlijke steen uit de voorgevel vlak naast twee keuvelende dames op de trap en wordt het gebouw ijlings afgezet. Als de plannen van de minister doorgang vinden, moet de stad met tonnen minder restauratiegeld toe komen. Terwijl er zulke dure restauraties als van het Stadhuis, Kasteelhoeve De Hoogenweerth en kasteel Vaeshartelt op hun afronding wachten...

Een snelle berekening leert dat de restauratie van Maastrichts bestuurscentrum 7,2 miljoen gaat kosten, alleen de gevels, de toren en het dak... Begin 1994 staat het gebouw in de steigers en start het onderzoek met radardetectie. De slechte staat van de gevels wordt bevestigd. Even ziet het ernaar uit dat het Stadhuis enige jaren geheel moet worden gesloten, maar bij nader inzien wordt dit enigszins voorbarig geoordeeld. Architectenbureau Satijn stelt een restauratieplan op. Dan zullen wij het weten.

Het stadsbestuur dient in december een eigen monumentenverordening bij de gemeenteraad in, waarmee men het monumentenbeleid een eigen gezicht wil geven. Enige dagen later vertelt wethouder J. Wevers tijdens een symposium over de culturele identiteit van de stad, dat de rijksbezuinigingen wellicht zijn op te vangen via sponsoring. De stedelijke overheid kan intussen niet eens voldoende geld vrij maken voor het opstellen van een gemeentelijke monumentenlijst, waarvoor zo'n zeshonderd meest jongere panden, die niet op de rijkslijst staan, in aanmerking komen. Gelukkig dat een provinciale commissie een deel van dit werk overneemt. Op 6 mei 1993 start een selectie van dertienduizend gebouwen in Limburg uit de periode 1850-1943. Men streeft ernaar tien procent de officiële monumentenstatus te bezorgen.

De Stuers

Victor de Stuers (1843-1916), de Maastrichtse topambtenaar bij Binnenlandse Zaken, die terecht vermaard is geworden als oprichter van de monumentenzorg, zou in 1993 en 1994 met welgevallen hebben deelgenomen aan de uitreiking van de naar hem genoemde monumentenprijs van Maastricht.

Tot grote vreugde van de stad gebruikt de Rijksuniversiteit Limburg een groot aantal historische gebouwen als instituut of kantoor en zorgt daarmee voor veel levendigheid in de binnenstad. Ook de Staat is blij, omdat ingebruikneming van bestaande gebouwen veel minder kost dan nieuwbouw. Het gemeentebestuur ziet met welgevallen dat de gebouwen met piëteit worden behandeld en goed onderhouden. Veel markante panden worden zo behoed voor verval. Tijdens de Open Monumentendag op 11 september 1993 ontvangt een glunderende drs L. Vredevoogd, voorzitter van het College van Bestuur, de Victor-de-Stuersprijs. Nu is iedereen blij.

De prijs voor 1994, de achtste in de reeks, wordt op 1 juli, de Dag van de Architectuur, uitgereikt aan de ontwerpers van het Herdenkingsplein, dat op die dag wordt opgeleverd. Toegegeven, het lijkt min of meer op een thuiswedstrijd van de wethouder van Ruimtelijke Ordening en de directeur Stadsontwikkeling, want zij hebben in het voortraject natuurlijk invloed op de ontwerpen gehad. Maar de kwaliteit van het nieuwe, hoewel omstreden academiegebouw, de 73 gerealiseerde woningen en de sfeer van het plein verantwoordt de keuze ten volle.

Het begint met Heras-hekwerk, maar binnenkort verschijnt er zwaar verankerd hekwerk rond het stadhuis en veel, heel veel steigerwerk.

Wethouder John Wevers (r.) overhandigt drs L. Vredevoogd, voorzitter van het College van Bestuur van de RL, de Victor-de-Stuersprijs.

Geheel in stijl, met kanongebulder en stram in het gelid staande schutters, worden de deels gerestaureerde Hoge Fronten aan de bevolking teruggegeven. Dat gebeurde door de vleesgeworden vestingbouwer Dumoulin in de persoon van Bèr Veugen.

Stichting Maastricht Vestingstad

In toenemende mate maakt de Stichting Maastricht Vestingstad zich verdienstelijk voor de stad. Begonnen als groepje enthousiastelingen dat de Hoge Fronten en het Bastion Waldeck schoon hield en waakte tegen vernielingen, is de Stichting uitgegroeid tot een gerenommeerd onderzoeksinstituut, verzorgt zij honderden rondleidingen en is zij een gewaardeerde gesprekspartner voor gemeente en VVV. Men is er ook nog steeds niet vies van flink de handen uit de mouwen te steken. In de zomer van 1993 wordt het gangenstelsel van Bastion Saxen blootgelegd en eind oktober is men gereed met het bouwen van een rijdend veldgeschut.

Alleen... aan huisvesting schortte het nog wel eens. Als de provincie begin 1993 Fort Willem voor een symbolisch bedrag aan de gemeente verkoopt, wil die er studentenvereniging Tragos en de Stichting Maastricht Vestingstad in onderbrengen. Maar Vestingstad heeft al een tijd proefgedraaid in de Helpoort en hoopt daar na de restauratie van Nederlands oudste poortgebouw terug te keren. Niet alleen om het als kantoor te gebruiken maar tevens als museum. De open deur van de poort heeft een grote aantrekkingskracht op de toeristen en het is opvallend hoeveel er naar de 'Belle Etage' klauteren. Een nieuwe bron van inkomsten is aangeboord en dat is ook nodig, nu de huur sinds de restauratie flink is verhoogd.

Op 24 september 1993 worden de Hoge Fronten, de bewaard gebleven vestingwerken aan de noordwestkant van de stad, opengesteld voor het publiek. De tweede restauratiefase is afgerond. Na veel strijd tussen degenen die de vestingwerken volledig willen terugbrengen in de oorspronkelijke staat (strak, zonder bomen en struiken) en anderen die de ruige natuur zoveel mogelijk willen sparen, is een compromis gesloten. Een deel van het gebied wordt beschermd natuurmonument en is in bepaalde periodes van het jaar niet toegankelijk. In het andere gaat Vestingstad intensief rondleidingen verzorgen. De man die zijn naam gaf aan de Linie van Dumoulin, komt in de persoon van Bèr Veugen zijn twintigste eeuwse helpers toespreken.

Berenkuil

In een restant van de vestingwerken wordt in 1920 een berenkuil ingericht om de Maastrichtse jeugd kennis te laten maken met dieren. Na 73 jaar valt het doek als de vijftienvijftigjarige beer Jo in augustus 1993 verhuist naar Ouwehands Dierenpark in Rhenen. De legendarische beren Max en Polla werden indertijd gekocht van een Hamburgs circus. Zij wonen in de kuil tot onder de oorlog. In 1950 koopt de stad twee nieuwe van dierentuin Valkenburg, die ook de namen Max en Polla krijgen. Na wat kindersterfte krijgt het paar in 1968 een berendrieling. Met zijn vijven in de relatief enge kuil leven, is onmogelijk. De ouders verhuizen naar de Zoo in Zwartberg. In 1993 is alleen Jo nog in leven. In het berenbos in Ouwehands Dierenpark begint hij in november aan zijn eerste winterslaap in een van de kunstholten. Hij voelt er zich blijkbaar thuis.

In Maastricht komt langzaam de discussie op gang wat er nu met de kuil moet gebeuren. Zij kabbelt een jaar na het vertrek van Jo nog voort.

Bassin

Het industriële monument Het Bassin, de binnenhaven die in de jaren 1820 wordt gegraven in de tuinen van het voormalige kloostercomplex van de Nieuwen Biesen, wordt gerestaureerd. Het liefste wil Maastricht er een jachthaven voor plezierboten van maken. Dat brengt leven in de brouwerij in Maastricht-Noord. Rijkswaterstaat is echter mordicus tegen, omdat de stad met de uitgebreide plassen en aanlegsteigers ten zuiden van Wyck en Randwyck voldoende capaciteit heeft. Rond de jaarwisseling 1993-1994 worden plannen ontwikkeld voor een drijvend maritiem museum, cafékelders, galeries, atelierruimte en een uitbreiding van het belendende hotel Pauw.

Een ander museum is al verder dan het maken van plannen. Na twee jaar voorbereidingen richt verzamelaar J. Selbach uit het Belgisch-Limburgse Rekem in het pand Grote Gracht 41 een museum in voor zijn unieke poppencollectie. Tijdens de bouw van het Theater aan het Vrijthof deed het pand dienst als toegang tot de bouwplaats. Maastricht heeft er, aldus B. en W., een aangename slechtweervoorziening bij. Om speculatie tegen te gaan, heeft Selbach moeten beloven het museum tien jaar open te houden.

In de jaren 80 werd de zuidwand van het Bassin keurig gerestaureerd, inclusief het voormalig Veemgebouw (r.); nu moet er nog leven komen in de werfkelders.

Rijksarchief

De restauratie van het Minderbroedersklooster, waarin vanaf 1883 het Rijksarchief in Limburg is gevestigd, verloopt na wat aanvangsproblemen voorspoedig. Naast en onder de oude kloostervleugels, pal naast een Jekertak, wordt een depot voor vijftienvijftig strekkende kilometer archief gecreëerd. De kantooruimte wordt opnieuw ingedeeld. Bij de bouw van de kelder verdieping stuit men op de eerste walmuur, die ooit aan de uitbreiding van het klooster ten offer viel. Architect O. van Roosmalen van Rijksgebouwendienst komt vervolgens op het (onzalige) idee het doorlopen van de omwalling te visualiseren door in de gevel langs de Sint-Pieterstraat een scheur in

*De scheur van Van Roosmalen in
het Rijksarchief...
niet eens op de goede plaats!*

het muurwerk aan te brengen. 'De scheur van het Rijksarchief' maakt de tongen los, 't lijkt wel een bomaanslag van de IRA'. Er komt een heuse discussieavond met suggesties als: had de oude Sint-Pieterspoort, die ter plekke slechts enige decimeters onder stoep en wegdek is aangetroffen, toch zichtbaar gemaakt of de contouren van de muur tegen de gevel. Maar deze scheur... dat zal wennen worden, héél langzaam.

Als de nieuwe accommodatie in gebruik is genomen, volgt de restauratie van de kerk. Daarin komen de publieksruimten, zodat de mensen eindelijk, na meer dan een eeuw, de magnifieke gotische kerk weer kunnen bewonderen.

Literatuur

In anderhalf jaar verschijnen zo'n dertig publicaties in of over Maastricht, een relatief hoog aantal. Er zijn archiefinventarissen bij, waarvan de actieradius niet veel verder reikt dan de verschillende studiezalen, zoals de inventaris van 'De familie De Bounam de Ryckholt (1545-1957)'. Of genealogieën als 'Acht honderd jaar Van Wersch'.

De Stichting Historische Reeks Maastricht, die sinds vijftien jaar de reeksen Maastrichts Silhouet en Vierkant Maastricht uitgeeft, introduceert een nieuwe serie met boeken over Limburg. Bij gelegenheid van vijftig jaar bevrijding zal als eerste het boek 'Limburgse Monumenten Vertellen' verschijnen. Van elke Limburgse gemeente wordt één oorlogs- of bevrijdingsmonument afgebeeld en het verhaal ervan beschreven. Bovendien wordt een overzicht van alle overige monumenten opgenomen.

In de vanouds bekende reeks Maastrichts Silhouet verschijnt het deeltje 'Spaans Gouvernement' en bij Vierkant Maastricht de boeken 'Ouderenzorg in Maastricht; vijf eeuwen XII Apostelen' en 'Sint-Servaaslegende', terwijl 'Vier Jaar Zwijgen; Maastricht in dagboekfragmenten en herinneringen, 1940-1944' op de pers ligt.

Het boek 'Sint-Servaaslegende' haalt de landelijke pers vanwege het symposium dat aan de presentatie vooraf gaat. Archivaris R. de la Haye denkt te kunnen bewijzen dat Maastricht de verkeerde Sint-Servaas als stadspatroon vereert. 'Zijn' Sint-Servaas heeft ongeveer vijfenzeventig jaar later geleefd dan tot nu is aangenomen en sterft omstreeks 450, het jaar dat de Hunnen de stad Metz verwoesten. De historische eerste Servaas -hij nam deel aan een aantal concilies in het midden van de vierde eeuw- heeft dus een naamgenoot gehad, hetgeen op zich niet zo vreemd is. Legendevorming in de middeleeuwen heeft vervolgens gezorgd voor een 'vermenging' van beide personen, aldus De la Haye.

Aandacht verdienen zeker nog het monumentale boek van dr Jos Perry 'De Voorman; een biografie van Willem Hubert Vliegen'; het proefschrift van J. Geurts over de geschiedenis van Maastricht in de zestiende eeuw 'Ons stad in sulken gedranghe'; de bundel 'Magister Artium', opgedragen aan br Sigismund Tagage en de 'Ordinarius van de Sint-Servaas' van diens broer.

Op het gebied van de stadsontwikkeling verschijnt na vier jaar studie de 'Historische Structuuranalyse van Maastricht', verder een boek over 'Kleur in de Stedelijke Bebouwing' en 'Architectuur en Stedebouw in Limburg, 1850-1940'.

Van geheel andere aard zijn de roman van Rosalie Sprooten 'Muren van Glas', over psychiatrische zorg in de jaren 1970; het antwoord van dertig vrouwen en één man op 'Maastricht een ander verhaal' en zeker ook '94 Reasons to love Maastricht'.

Het boek dat de stad in 1991 vervaardigde als cadeau voor de Eurotop, wordt als "s werelds best vormgegeven boek" bekroond. Maastrichts voorlichter Pieter Beek schreef de tekst, Kim Zwarts leverde de foto's en Piet Gerards tekende voor de vormgeving.

Straatnaamgeving

Zelden zorgt de straatnaamgeving in Maastricht voor echte commotie. In het nabije verleden is dat alleen het geval bij de naamgeving van de brug, die helaas als gevolg van de onenigheid haar 'werknaam' Noorderbrug heeft behouden, en rond de plannen voor een Salvador-Allendestraat. De voorstellen van de Commissie voor de Straatnamen inzake het Ceramiqueterrein brengen medio 1993 echter veel beroering teweeg. Naast namen voor kunstenaars die groot zijn geworden in de keramische industrie en namen van (voormalige) glas- en aardewerkfabrieken, adviseert de commissie twee voorname straten te noemen naar de pioniers van die industrie: Petrus Regout I, stichter van wat later de Sphinx gaat heten en Winand Clermont, de 'vader' van de latere Ceramique. Terwijl 'half Nederland' inmiddels een Regoutstraat bezit (overigens vaak genoemd naar een nazaat van Petrus, de Nijmeegse hoogleraar Robert Regout S.J., die samen met Titus Brandsma in het concentratiekamp Dachau sterft) wil het in Maastricht opnieuw niet lukken. Ruim een eeuw na het overlijden van Petrus Regout I, die Ad van Ittersson in zijn proefschrift terecht de 'Vader, Raadgever en Beschermer' van zijn arbeiders noemt, moet deze ras-ondernemer en eerste groot-industrieel nog steeds boeten voor de kapitalistische waddaden van zijn zonen. Winand Clermont wordt wèl in genade aangenomen. Hij is precies dezelfde groot-industrieel, alleen, rond het industriële proces bij de Ceramique worden van meet af aan letterlijk en figuurlijk hoge muren opgetrokken. Die aan de Maaszijde wordt pas in 1993 gesloopt...

Op het voormalige parkeerterrein van het oude ziekenhuis Sint-Annadal komt een uitbreidingsplan in ontwikkeling, dat wordt aangehecht aan de wijk Brusselsepoort. Om de honderdjarige inzet van zoveel Zusters Onder de Bogen in de ziekenzorg te eren, wordt de voornaamste straat genoemd naar hun stichter, Elisabeth Gruyters. Een aantal beroemde wetenschappers, die met gezondheidszorg te maken hebben, vergezellen haar.

Liefhebbers

De amateuristische muziekbeoefening is in Maastricht steeds een zeer belangrijke factor geweest. Het is niet vreemd hierbij eerst aan de Mastreechter Staar te denken, een van Maastrichts voornaamste 'ambassadeurs', die in 1993 haar 110-jarig bestaansfeest viert. Bij die gelegenheid wordt Eugène Jansen als president geïnstalleerd door gouverneur mr B.J.M. baron Van Voorst tot Voorst,

Wethouder Jan Hoën, altijd in voor een (april)grap, ook als die vlak voor zijn afscheid als wethouder valt.

110 jaar Mastreechter Staar; hulde!

buitengewoon erepresident. Hij volgt drs Charles Gemmeke op, die de presidentshamer sinds 1985 hanteerde.

De Staat maakt zich zorgen over de vergrijzing van het koor; dat doen trouwens ook andere koren die jubileren: Crescendo uit Amby (40 jaar) en het Heugems Mannenkoor (25 jaar).

Bij de harmonieën en fanfares gaat er geen jaar voorbij zonder jubileum. Bij gelegenheid van hun 115-jarig bestaan in mei 1993 ontvouwen 'de Greune' van Wolder, de harmonie Sint-Petrus en Paulus, grootse plannen. Men wil zowel een gooi doen naar het wereldkampioenschap, tijdens het Wereld-Muziek-Concours te Kerkrade in juli 1993, als naar het kampioenschap van Nederland te Brunssum in januari 1994. Het eerste lukt niet, hoewel een eerste prijs met lof voor 343 punten een schitterend resultaat is. Met nog één punt meer slaagt het korps er wel in de nationale kampioenswimpel te veroveren, de eerste landstitel in de lange historie van 'de Greune'. Proficiat.

'Het is de liefde, de liefde voor muziek'. Deze slogan brengt op 14, 15 en 16 mei 1993 ruim drieduizend muzikanten in Maastricht bijeen voor de Amateur-Muziekdagen. Ook in andere landen bestaat inmiddels een dergelijke Dag van de Muziek. De auteursrechtenorganisatie BUMA/STEMRA reikt aan Maastricht een herinneringsplaquette uit en een geldprijs van vierduizend gulden vanwege de voorbeeldfunctie van de stad. Jammer is alleen dat er regelmatig meer musici op het podium zitten dan in de zaal. Een jaar later is het nog niet beter.

Nog een jubileum: accordeonvereniging Scala bestaat 65 jaar en de 86-jarige Wim Nelissen is even lang lid... Het lustrum wordt gevierd met een internationaal accordeonfestival in de Sphinxzaal.

Cultuurhouder Raymond Leenders (midden) huldigt 'de Greune' van Wolder met hun eerste prijs met lof op het WMC, waarna het korps het thuisfront laat zien hoe dat kon gebeuren (27 juli 1993).

Jazz

Ooit begonnen als gezellig caféfestival lijkt de jazz in Maastricht in 1989 definitief vaste voet aan de grond te krijgen met het eerste, professionele Jazz Mecca met internationale bezetting. Het amateur-festival kwijnt wat weg. De vierde aflevering van Jazz Mecca komt medio 1993 echter aan een zijden draad te hangen, als organisator Bureau Achet onvoldoende sponsors weet te vinden. Omdat men het provinciaal en gemeentelijk subsidie veilig wil stellen, besluit de organisatie het festival een jaar op te schorten. Onmiddellijk bloeit het Jekerjazzfestival van de amateurs weer op.

Begin 1994 wordt duidelijk dat Jazz Mecca voorgoed ter ziele is. In Maastricht start men ogenblikkelijk met de organisatie van een nieuw meerdaags jazzfestival, midden in de stad. Eerste aflevering: najaar 1994.

Popmuziek

'Het schreeuwende tekort aan poppodia' beïnvloedt al geruime tijd de discussie over de popmuziek in het Maastrichtse. Was er maar een geschikte zaal met technische voorzieningen, inclusief geluidswering en voldoende capaciteit... Als aan deze voorwaarde wordt voldaan, zo concluderen Basement 5 en Actieve Popmuziekbeoefening in hun jaarverslag over 1992, dan kan men op termijn zelfs zonder subsidie toe.

De Stichting Popmuziek Limburg daarentegen maakt in dezelfde periode aanspraak op veel meer (provinciaal) subsidie dan 'de veredelde fooi' van 40.000 gulden van nu. Acht maanden later wordt de veredelde fooi verguld met een extra bedrag van 15.000 gulden. De niet bijster dankbare organisatie noemt deze 'noodsteun een veelbelovend opstapje'. De eerste trede zal men wel niet halen...

Kommer en kwel ook bij Geusseltop. Het structurele subsidie van 4.000 gulden valt in 1992 ten offer aan een algemene bezuinigingsronde op subsidies. Het levert Cultuurwethouder mr R. Leenders brieven vol bittere verwijten op. Geusseltop beschuldigt het gemeentebestuur niet serieus te zijn ingegaan op zijn argumenten. Het protest levert een jaar uitstel van executie op. Met het stichten van een garantiefonds hoopt men in de verdere toekomst zonder subsidie te kunnen draaien.

De tiende editie van Geusseltop, die van juli 1993, verregent echter volledig. Er komen nog geen duizend mensen op af, een kwart van normaal. Tot overmaat van ramp moet men zich voor de rechter verantwoorden voor geluidsoverlast tijdens de aflevering van 1992. Gelukkig volgt vrijspraak dankzij enige vormfouten in de dagvaarding. Een paar weken later valt men wat het weer betreft in het andere uiterste: tropische temperaturen en een brandende zon. Weer blijven velen weg; weer zijn er klachten over de 'decibellen-terreur'.

Geluidsoverlast loopt als een rode draad door alle pop-uitvoeringen heen. Meermaals klagen de organisatoren dat popconcerten in Maastricht erdoor onmogelijk worden. De omwonenden van zaal Harmonie Ster der Toekomst aan de Bredestraat kunnen erover mee praten. Het podia-behoefteonderzoek dat de gemeente entameert, onder andere ten behoeve van de toekomstige Platte Zaal, toont aan dat het heel moeilijk is twee zo verschillende belangen, popmuziek en alle overige activiteiten, in één accommodatie te verenigen. Waar een architect de zaal ziet als 'open met veel glas', denkt de promotor van popmuziek immers aan een betonnen doos.

Podiumbestormers

De Nederlandse Volksopera, Opera Comique, Maos en Neker, Mestreechter Operette-vereïning, Mestreechs Vollekstejater... al deze gezelschappen van ware liefhebbers dingen naar de gunst van het publiek en naar een aantal avonden in het Theater. Bij de première moet een kapitaalcrachtig publiek dan zo mogelijk honderd gulden de man betalen om zich een avond te laten verwennen en tegelijk de basis voor het financiële succes te leggen. Na een aantal gelukke afleveringen begint deze formule echter te haperen.

Een potje politieke poker speelt de Nederlandse Volksopera in januari 1993. Men wil 125.000 gulden subsidie van de provincie, en wel structureel, terwijl deze slechts een eenmalige toezegging wil doen van 30.000 gulden voor één productie. De Volksopera onder leiding van CDA-wethouder J. Hoen speelt hoog spel, in de wetenschap dat de CDA-Statensfractie op de barricaden wil gaan. Gesteund door de Partij Nieuw Limburg (PNL) heeft men een meerderheid in de Staten. Beide fracties vinden dat GS te weinig oog hebben voor producties van Limburgse bodem.

Scène uit de 'Köpenick' met leden van de DD Stadsschutterij en Truus Lemmens (r.)

De hele groep spelers is, samen met 'Famfaar Sint Jozepe' aanwezig bij de kranslegging bij het monument van Fons Olterdissen aan de Grote Looiersstraat; links voor de Kaptein zelf, Raymond Willems.

PvdA-gedeputeerde G. Kockelkorn, geïrriteerd door de zijns inziens aanmatigende brief van het bestuur van de Volksopera, verzet zich namens gedeputeerde staten taa; CDA en PNL willen namelijk het door provinciale staten goedgekeurde cultuurbeleid alsnog onderuit halen. Zijn bod, een extra verhoging op productiebasis die het ene jaar naar de Volksopera Maastricht en het tweede naar Orpheus in Roermond gaat, wordt van de hand gewezen. Men wil het onderste uit de kan. Bijna een jaar splijt de kwestie de Staten. 'Hier rijdt de lobbykar' schampert de PvdA-fractie.

Kockelkorn moet in november onder het juk door: 'De Staten zijn ons heilig en als zij per se willen terugkeren

op eerder genomen besluiten, dan moet dat maar'. De druiven zijn zuur en de wijn ervan zeer wrang. Een ton subsidie, structureel.

Met het geld neemt de Nederlandse Volksopera de musical Hello Dolly in productie als extra opluistering van de gouden bevrijdingsherdenking in september 1994.

Regisseur Huub Noten heeft er altijd van gedroomd een ouderwets circus te laten herleven. Hij grijpt het vijftigjarig bestaansfeest van de 'Zingende Pótsvrouw' aan om met het koor en het Mestreechs Vollekstjater zijn droom te verwezenlijken. Nostalgie viert hoogtij: een zigeunerkamp, gymnastiekdemonstraties op het Vrijthof anno 1900 en na de pauze een 'oosterse markt' met een keur van artiesten en exotische dieren. Er zijn negen uitvoeringen in een reusachtige circustent voorzien 'in de Koompe' in de tweede helft van maart 1994. Locatie en tijdstip blijken de zwakke punten: het is in die periode kil en zeer nat en veel potentiële circusgangers, vooral ouderen, verkiezen de warme huiskamer boven de modderpartij naast het politiebureau. Slechts de helft van de verwachte achtduizend mensen komt opdagen.

Een half jaar eerder trekt de zoveelste uitvoering van de Kaptein van Köpenick wel volle zalen. Raymond Willems en echtgenote Truus Lemmens schitteren (voor het laatst, naar zij zeggen) in de 'kemikken opera' van Guus en Fons Olterdissen. De traditionele mis in de Sint-Matthijs, in vol ornaat bijgewoond door alle 350 medewerkers van het Vollekstjater, wordt gevolgd door de onthulling van een gedenksteen in de gevel van Markt 24, Fons' voormalige

woonhuis, en een bloemenhulde bij het monument in de Grote Looiersstraat. Studiekring Thomas More viert zijn tweede lustrum en zorgt voor de afzet van de honderd-guldenkaarten voor de gala-avond. Het succes van 1985, toen de Köpenick werd opgevoerd bij het afscheid van burgemeester Baeten, wordt geëvenaard.

Minder lovende kritieken zijn er voor 'De Sökkertant' van Maos en Neker (juni 1993) en 'De Blom vaan Hawaii' van de Mestreechter Operettevereniging (mei 1994). De gezelschappen blijken niet goed raad te weten met het enorme podium in het Theater. De acteurs zijn goedgeleerd onverstaaenbaar en worden bovendien door de begeleidende muziek overstemd.

Veldeke

Als de Veldeke-Krink Mestreech van de Provinciale Vereniging Veldeke niet de grootste vereniging van Maastricht is, dan is zij wel de snelst groeiende. Zo'n zes à zeven keer per jaar roept het bestuur zijn honderden leden bij elkaar. En betreft het een carnavals- of kerstavond, dan moet men gelijk de grootste zaal van de stad huren. Succes verzekerd.

De Maastrichtse volkscultuur kan zich verheugen in een groeiende belangstelling. In 1993 verschijnt de vijfde, ongewijzigde druk van de 'Diksjenaer van 't Mestreechs' (H.J. Endepols, 1955). Het taaleigen van de stad is intussen al weer jaren onderwerp van studie door groepjes enthousiastelingen, onder andere de 'Stichting de nuie Mestreechsen Diksjenair'. De wekelijkse samenkomsten van de redactiecommissie moeten leiden tot een nieuwe, geheel herziene uitgave van 'D'n Diksjenaer'.

Op 6 november 1991 verschijnt de eerste uitgave van de 'Kroniek vaan Mestreech', een paginagrote mengeling van wetenswaardigheden over de stad, in De Maaspost. Dit soort initiatieven is meestal gedoemd weer snel te verdwijnen, want het is een enorm karwei met een groepje vrijwilligers (al zijn ze enthousiast!) elke week een hele krantepagina te vullen. Op 1 augustus 1994 heeft de redactie echter al 142 pagina's afgeleverd en kondigt met trots aan dat de lezers een ingebonden exemplaar van de eerste honderdvijftig kunnen bestellen.

De honderdste pagina op 29 september 1993 is een dubbele. De Kroniek is dan een kroniek. Met zevenmijlslaarzen en een knipoog snelt de redactie in een grote slinger door de historie van de stad. Als veelkleurige poster vindt de aflevering veel aftrek.

De bekende dialektjrijver Pol Brounts wordt in juni 1994 75 jaar. De Veldeke-krink wil hem een koekje van eigen deeg aanbieden, de verhalenbundel 'Lache is oonnötteg'.

De 75-jarige Pol Brounts in zienen hoof.

Bevrijding

Grote gebeurtenissen werpen hun schaduwen vooruit. In 1993 wordt men zich er terdege van bewust dat Maastricht in 1944 de eerst bevrijde stad van Nederland was, als her en der de herdenkingscommissies als paddestoelen uit de grond schieten. In Maastricht is het al niet anders: commissies voor de jubilerende bevrijdingsestafette, voor de ontvangst van de veteranen, voor het 'waterfeest', voor exposities. En allemaal doen ze een beroep op hetzelfde bedrijfsleven voor sponsoring. Burgemeester Houben stelt ijlings een coördinatiecomité voor al deze initiatieven in onder voorzitterschap van zijn kabinetschef B. Wilms. Exact een jaar voor het zover is, presenteert de commissie haar plannen, waarin ook de provincie participeert. Maastricht zal de landelijke start van de bevrijdingsfeesten tot en met mei 1995 voor zijn rekening

nemen. Het bevrijdingsvuur dat door AV'34 vanuit Normandië naar Maastricht wordt gebracht, zal van hieruit verder worden vervoerd met de toenmalige frontlijn mee. De provincie maakt een reizende expositie in tien exemplaren die aan alle Limburgse gemeenten wordt aangeboden en ter plekke met eigen materiaal kan worden uitgebreid. De foto-expositie van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie over het dagelijks leven in de oorlog wordt in Maastricht fors aangevuld en zal twee expositiehallen in het provinciehuis vullen. Zij moet de toeschouwers uitleggen hoe belangrijk, na alle angst en terreur, de bevrijding was. Verder komen er tentoonstellingen in de Dominicanenkerk (waarbij een van curiosa die de burgers leveren), in de Stadsbibliotheek en het Archief (met specifieke oorlogsdocumenten) en in de Kazematten over de schuilkelderperiode.

De bevrijders van toen, zo'n tweehonderd worden er verwacht, worden in de watten gelegd. Voor de minder draag-

krachtigen worden reis en verblijf gesponsord. Zij krijgen een overladen programma voorgeschoteld, met een tickertape-parade, een water- en volksdansfeest, de aankomst van het bevrijdingsvuur en de musical Hello Dolly.

Bij de verdere uitwerking worden alleen maar dingen aan het programma toegevoegd! Op 13 september bijvoorbeeld, als Wyck het gouden bevrijdingsfeest viert, zullen een kranslegging bij het bevrijdingsmonument op het Koningsplein en een concert in de Koepelkerk vooraf gaan aan een defilé van oude legervoertuigen en het dopen van het boek Vier Jaar Zwijgen, besproeid met Bevrijdingsbier van Ridder.

Alle oorlogsslachtoffers van Maastricht, bijeengebracht op het herdenkingsbord aan het Sint-Servaasklooster; de Sint-Aloysiuschool heeft de plaquette geadopteerd.

En op de veertiende wil de provincie graag een academische zitting in de Sint-Janskerk, met aanbieding van het boek *Limburgse Monumenten Vertellen* aan prins Willem Alexander, de vertegenwoordiger van het koningshuis.

In april 1994, vijf maanden voor het er staan moet, krijgt Appie Drielsma de opdracht voor het vervaardigen van een bevrijdingsmonument. Nadat de Old-Hickoryveteranen tot tweemaal toe aan de stad herdenkingstekens hebben aangeboden, mag er nu wel eens een geschenk van de bevrijde bevolking komen. Na enig geharrewar wordt de locatie bestemd, namelijk op de plaats pal ten zuiden van de Kennedybrug, waar de Amerikanen op 14 september 1944 een pontonbrug sloegen naar de Blekerij op de westoever. Appie Drielsma schetst een enorm monument met betonnen pilaren, waarvan de meest westelijke in de Maas staat. Maar dit keurt Rijkswaterstaat af. Het monument komt vervolgens aan weerszijden van het fiets- en voetpad ter plekke. De kunstenaar, die juist 'mede-winnaar' is geworden van de lelijkheidsprijs van de gemeente Den Haag voor zijn oorlogsmonument daar, werkt onder hoogspanning aan zijn eerste grote monument in Maastricht. Profeten in eigen stad...

De financiën voor het bevrijdingsfeest moeten voor meer dan de helft bij elkaar worden gesprokkeld. Een van de acties is het aan de man brengen van zo mogelijk alle tienduizend bevrijdingscertificaten, voor elke honderd meter van de duizendkilometers-lange route Normandië-Maastricht één. Gouverneur Van Voorst tot Voorst koopt het eerste, op 29 juni 1994. Dat is véél te laat. In tweeëneenhalve maand, met zomervakantie, kun je nooit meer tienduizend exemplaren verkopen.

Reuzenfeest

Reuzengilde Gigantius, op Onnozele Kinderen (28 december) 1968 opgericht, viert zijn zilveren bestaansfeest met de Vijfde Reuzenstoet op zondag 5 juni 1994. Traditiegetrouw wordt de opwarmer op zaterdag, straattheater op 'elke' hoek van de stad gevolgd door een happening op het Vrijthof, geteisterd door regen. Maar zondag is het droog, precies als de gigantische stoet zich in beweging zet. Reusachtig veel mensen omzomen de straten en genieten met volle teugen van de drieduizend bont uitgedoste figuranten en de reuzen uit Engeland, Spanje, Frankrijk, België, Zwitserland, Duitsland en Nederland. Klasse. Dit zijn de kleine stappen naar een verenigd Europa.

Temidden van alle 'broonke' en andere wijkfeesten die aan de zomervakantie vooraf gaan, wordt Maastricht eind juni 1993 bezocht door achttienduizend homoseksuelen die, aangevoerd per Roze Expresstrein, hun Roze Zaterdag vieren, dat 'jaarlijks terugkerend lichtend hoogtepunt van vrijheid en menselijkheid, maar tevens een alarmsignaal in tijden waar discriminatie en bedreiging van minderheden weer de kop opsteken', aldus verwelkomt wethouder R. Leenders van o.a. Emancipatie zijn gasten op het Vrijthof. Na een 'Rose Störm' door de stad zijn ze daar neergestreken om te luisteren naar onder meer Beppie Kraft en de Zangeres

Juist op tijd brak de zon door en kunnen tienduizenden genieten van de Reuzenstoet (hier Reuzin Meen uit Grimbergen).

Chrît Rousseau speelt in de Reuzenstoet de hofschilder; speelt?

Zonder Naam die speciaal voor deze gelegenheid is teruggekeerd op het podium.

Beppie Kraft heeft enige dagen eerder in Amby meegeholpen het eerste 'Sjraelfestival' van Limburgse artiesten tot een succes te maken. Een nieuw feest is geboren.

De Stichting Particulier Initiatief Maastricht-Midden Amerika (PIMMA), die zich sinds 1987 inzet voor de leniging van noden in de arme Midden-Amerikaanse landen, bereidt de bouw van een derde school voor, ditmaal in Guatamala. In de Dominicanenkerk organiseert de TROS-televisie op 26 september 1993 samen met de stichting een gala-avond. Een aantal artiesten en verenigingen, zoals Lee Towers, het Maastrichts Salon-Orkest en de Mastreechter Staar, treden belangeloos op. De gala-avond is de afsluiting van een aantal uitzendingen in het kader van de reeks Special Adventure, waarbij onder

andere bekende t.v.-personen op zoek gingen naar edel metaal in de mijnen van Zuid-Amerika. Daarvan gemaakte sieraden worden tijdens de slotavond in de Dominicanenkerk verkocht. Begin 1994 start de bouw van een multifunctionele school in de binnenlanden van Guatemala. Het succes van PIMMA is goeddeels te danken aan de korte lijnen tussen Maastricht en vertrouwde personen daar, zoals consul Wevers in El Salvador en de Limburgse priester Steeghs in Guatemala.

Vastelaovend

Prins Wim I bij het 'oetrope oppe Merret'.

De 'Mestreechter Vastelaovend' van 1993 begint met het traditionele Prins-oetrope op de Markt op 24 januari. Wim Knols, de derde in de prinsengeneratie Giel (1937) en Guus (1963), is evenals zijn vader en grootvader aannemer. Enige dagen later is hij eregast bij het 4x11-jarig feest van De Keemeleers in Wyck.

Een ander jubileum viert het LSO, dat voor de veertigste maal zijn speciaal carnavalsconcert presenteert. Wat in Maastricht begon, is inmiddels tot in de verste hoeken van beide provincies op het programma genomen.

Geheel nieuw is het feest van De Tempeleers, dat het gemis van zittingen moet goedmaken, de Nostalgiasie. Een avond nostalgisch zwijmelen in de sfeer en de kleding van vroeger trekt een volle Redoute. Vastenavond is onuitputtelijk voor wie zich erdoor laat inspireren, in dit geval Bèr Essers. Wegens succes geprolongeed.

Refererend aan het hoogwater van januari 1993 beginnen de technische hulptroepen van de Tempeleers in het najaar aan een Prinsewagen met een gigantische

clown, tot zijn middel in het water. Een wel zéér profetisch idee met het hoogwater van Kerstmis voor de deur!

Barry Berghmans, een fysiotherapeut uit Wolder, treurt bij zijn proclamatie op 16 januari 1994 beer Jo na en roept de duizenden kleumende toeschouwers op er 'een beregoede carnaval' van te maken. De lege berekuil brengt studentenvereniging Tragos op het idee daar de aan hun zorgen toevertrouwde Vrouw Wielemosj te verstoppen. Dispuut Extravaganza van de Hoge Hotelschool steelt haar daar en dit leidt tot een wel zeer speciale 'verzoening', waarbij de inboedel van sociëteit Tragos kort en klein wordt geslagen. Dat heet studentikoos optreden.

Het is bitter koud tijdens de vastenavond van 1994. Tijd om lange nachten binnen door te brengen. Beppie Kraft haalt 52.000 lange nachten met haar CD van die titel, goed voor een gouden CD. André Rieu volgt haar onmiddellijk met zijn vertolking van het 'Hieringebietekonzèr' van 1993.

De Zate Hermenie

In februari 1988 onthult burgemeester Houben 64 vierkante meter paneel, geschilderd door Chrit Rousseau, als carnavalsversiering In den Ouden Vogelstruys. Alles wat naam heeft op het gebied van carnaval is aanwezig. Bij die gelegenheid merkt mevrouw M. Houben op dat je van enige details van de geschilderde Mestreechter Vastelaovend prima prentbriefkaarten kunt maken. Prompt is een nieuw comité geboren.

Die zomer wordt besloten beeldhouwer Han van Wetering op te dragen een beeldengroep te maken die 't Zate Hermenieke uitbeeldt, dat typische product van de vastenavond. Van Wetering dient weldra een begroting in voor een bronzen

Math Hardy, d'n Ingel vaan Mestreech, geheel in stijl 'in de Prinsenkamer van het Stadhuis'. Zo word je gegarandeerd 'Vastelaovesveerder' van 't jaar.

beeldengroep van vijf figuren: honderdvijftigduizend gulden. Het comité zet zijn schouders onder het karwei en met verkoopacties van de sets prentkaarten, aangevuld met donaties van enige sponsors, lukt het de financiering rond te krijgen. Plotseling kost de beeldengroep dan een ton meer en zakt de verraste initiatiefnemers de moed in de schoenen. Het lobbyen van enige Maastrichtse zakenlieden helpt de trein gelukkig weer op de rails.

Bij de kunstenaar komt er echter zand in de motor en tot zesmaal toe wordt de afleveringsdatum van elf november, respectievelijk carnaval niet gehaald. Tegen Kerstmis 1992 is het eerste beeld gereed. Bij stukjes en beetjes is het aan mekaar gelast door M. Cortlever in Puth-Schinnen. Voor hem is het een hels karwei de legpuzzel van stukken brons tot beelden te vormen.

Als dan ook nog de plaats voor het monument op het Vrijthof is vastgesteld - de kunstenaar wil af van de oorspronkelijke, rechts van de Hoofdwacht- kunnen de voorbereidingen voor de onthulling beginnen.

De nieuwe plek is schuin tegenover het kantongerecht aan de zuidzijde van het plein. De groep komt als het ware het Vrijthof op marcheren. Het feest belooft een ware happening te worden, waarbij tientallen Zate Hermeniekes acte de présence geven. Een onvervalste novemberstorm gooit roet in het eten. Het bonkige monument 't Zate Hermenieke wordt onthuld zoals het tot stand is gekomen: met turbulentie.

links:

Gadegeslagen door (v.l.n.r.) wethouder van Cultuur Raymond Leenders, comitélid Theo Wassink, kunstenaar Han van Wetering, comitélid Chris Rousseau en kussendraagster Berdine Wassink knipt burgemeester Philip Houben het lint door en geeft de vijf muzikanten van het Zate Hermenieke de vrijheid.

rechts:

Zate-Hermeniekesconcours op het Vrijthof; alleen het Moozief kan alles zien.

Preuvenemint

Het laatste, lange weekend van augustus is reeds tien jaar gereserveerd voor 't Preuvenemint. Voor tienduizenden het sein om die mengeling van eten en drinken op niveau en een gevarieerd muziekprogramma mee te maken. Als iedere bezoeker tien preuvenelappen à twee gulden koopt, trekt het immense openluchtrestaurant in vier dagen zo'n honderdduizend bezoekers. De totale omzet schommelt immers de laatste jaren rond de twee miljoen.

De feestvierders komen al lang niet meer uit Maastricht alleen. Hele bus- en treinladingen van elders komen er op af, nog afgezien van de verstopte toewegwegen. Dit laatste blijkt bij het Twaalfde Preuvenemint in 1993 een uitstekende slecht-weervoorziening. Als je toch geboekt hebt, kom je ook.

Na het Twaalfde volgt het Dertiende... Even overweegt het comité dit 'over te slaan'. Men wil het Dertiende Preuvenemint(sje) vieren bij gelegenheid van het koperen bestaan van het Preuvenemint in maart 1994 en dan in augustus met de Veertiende aflevering verder gaan. Dit plan vindt geen genade, het 12,5 jarig bestaansfeest echter destemmeer. In de feestelijk versierde Dominicanenkerk huldigen de hoofdsponsors Dunhill en Brand alle medewerkers van het feest. En dat zijn er honderden. Bierbrouwerij Brand maakt van de gelegenheid gebruik het nieuwe Meibock te presenteren.

Tijdens het Twaalfde Preuvenemint kunnen de bezoekers in de schitterende Expositiestand kennismaken van wat er steeds gebeurt met het jaarlijkse batig saldo. In elf jaar heeft het Struyskomitee, naast de een miljoen voor de Sint-Servaas en vier ton reservering voor de Platte Zaal, meer dan twee miljoen gulden uitgekeerd aan 'nevendoelen', zoals verenigingen, gehandicapten, Derde Wereld en culturele zaken, bijvoorbeeld restauraties. Een geweldig resultaat.

EVENEMENTEN

De expositiestand en het optreden van het Maastrichts Salon-Orkest vormen al jaren hoogtepunten van het Preuvenemint (1993)

Kerkelijk leven

Bisschoppen

Acht dagen na terugkeer van het vijfjaarlijkse 'Ad limina'-bezoek aan de paus, samen met de overige Nederlandse bisschoppen, legt bisschop dr J.M. Gijsen van Roermond volkomen onverwacht zijn ambt neer. De reactie in het Limburgse is er een van opluchting en verdriet. Een vloed van ingezonden brieven is het gevolg. Even lijkt het weer op 21 jaar geleden toen de omstreden bisschop aantrad, twee fronten die zich steeds verhardden. In een brief aan zijn gelovigen vraagt de bisschop vergeving: 'mogen er vanaf nu geen Gijsianen en anderen meer zijn, maar alleen nog slechts dienaren van de ene Christus.' Aartsbisschop Simonis geeft (te?) snel commentaar. Hij hoopt op een heel andere bisschop, 'een man die een echte herder zal zijn, een man die kan lachen, zo iemand zal in Limburg heel welkom zijn.' De inkt van Gijsens brief is amper droog... De Limburgse kranten dragen kandidaten aan voor de opvolging. Omstandig wordt uitgelegd dat het kathedraal kapittel, onder voorzitterschap van de voormalige bouwpastoor van De Heeg en huidige deken van Heerlen, Frans Wiertz, wel een voordracht van drie personen maakt, maar dat de bisschoppenconferentie die kan wijzigen en aanvullen, evenals nuntius mgr Lemaitre, het kardinalencollege en tenslotte de paus dat kan doen.

Hoopgevend is dat er over de in de pers genoemde 'episcopabelen' niet reeds een stemmenstrijd losbarst zoals in de periode voorafgaande aan de benoeming van bisschop Gijsen. Deze kondigt aan zich in het Oostenrijkse Walpersdorf terug te trekken bij de zusters van Sint Petrus Claver aldaar. Voor het zover is, wordt de bisschop door de paus benoemd tot titulair-bisschop van Maastricht. In de 'Servaas-week' komt dit bericht uit Rome binnen, hetgeen de scheidende bisschop de gelegenheid biedt toch nog min of meer officieel afscheid te nemen van zijn diocees op Sint-Servaasdag 13 mei 1993. In een overvolle Sint-Servaasbasiliek bezweert de bisschop 'de lamp brandend te houden.' Dan vertrekt de jonge ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw naar het zuiden. Voelt hij het als een ballingsoord? Binnen een jaar duiken hier berichten op als zou mgr Gijsen naar Limburg terugkeren en zich in of bij Sittard willen vestigen.

Op de voordracht van het kathedraal kapittel staat naar verluidt deken Wiertz als eerste genoemd. In februari begint het voorstel zijn rondreis langs de instanties. En zowaar: op 12 juli wordt Frans Wiertz de nieuwe bisschop van Roermond. Tot aan zijn wijding op zaterdag 25 september behoudt apostolisch administrator dr H. van der Meer de dagelijkse leiding van het bisdom.

Bisschop Frans Wiertz wordt gewijd terwijl de regen met bakken uit de hemel valt. Hij krijgt echter een warm onthaal en begint zijn zware taak onder het motto 'Geef Heer Uw kerk liefde en geloof.' Nadat hij een jaar bisschop is geweest, is de sfeer in de kerk van Limburg veranderd, minder gespannen.

Parochies

De oudste basilica minor van Nederland, de Basiliek van Onze-Lieve-Vrouw-Tenhemelopneming, viert als zodanig haar zestigste verjaardag. Mgr Lemmens, zelf

jaren kapelaan in 'de Slevrouwe', had het in het begin van zijn episcopaat binnen één jaar klaargespeeld de waarschijnlijk oudste nog bestaande kerk van Nederland dit predikaat te bezorgen. In 1981 promoveerde de kerk vervolgens tot 'Basilica patriarchalis', een basiliek met een pauselijk altaar en troon. Het verjaardagsfeest wordt uitbundig gevierd, zoals gebruikelijk in 'de basiliek', met afgevaardigden van collega-basilieken in Nederland en Europa.

Er zijn meer jubilea. De Sint-Antonius-van-Paduaparochie van Nazareth bestaat veertig jaar. Vanaf 1953 zwaaien Franciscanen er in nederigheid de scepter. Laatstelijk beschikte men over een pastoor uit Italië, maar die vertrok naar Afrika. Ook zonder eigen pastoor wordt het een gezellig feest.

Steeds meer parochies hebben geen eigen herder meer. De parochies van Sint-Jozef van Belfort en Sint-Theresia van Biesland hebben samen één pastoor, evenals van Sint-Pieter-Boven en -Beneden. Naarmate het aantal priesters afneemt en het aantal practizerende gelovigen eveneens zal die ontwikkeling verder gaan. In Borgharen ruimt pastoor Wassenberg na een reeks conflicten, culminerend bij de eerste-communieviering van 1993, het veld. Eens te meer wordt duidelijk hoe voorzichtig je moet zijn oud-missionarissen plompverloren in Nederlandse parochies te plaatsen. Een jaar van behelpen volgt. Bij de installatie van zijn opvolger, pastoor Backus uit Blerick, glimlacht deken Hanneman: 'ik stel u voor aan een pastoor die met u het water in huis krijgt.'

In de grootste parochie van het bisdom Sint-Petrus-Banden te Heer met ongeveer elfduizend zielen, wordt in november oud-vicaris dr P. Moonen als pastoor geïnstalleerd. Zijn voorganger J. Coenen is de nieuwe deken van Venray geworden. De pastoor van de Koepelkerk, pater J. van Uden van de congregatie van het Heilig Hart, wisselt van parochie en gaat naar Wolder.

Twee Mohikanen onder de priesters van Maastricht, Giel Hommes (oud-pastoor van de Sint-Servaas) en Lei Dirix, pastoor van de Sint-Lambertus, vieren hun gouden priesterfeest en kondigen aan het wat kalmer aan te gaan doen. Mogen ze? Beiden zijn 74...

Pastoor Dirix heeft al jaren zijn toevlucht moeten nemen in een noodbehuizing aan de Victor-de-Stuersstraat, nadat zijn majestueuze Sint-Lambertuskerk wegens instortingsgevaar moest worden gesloten. Al vaker dreigde er gevaar en bleken reparaties niet afdoende. Als een zwaard van Damocles hangt de slopershamer boven het beeldbepalende kerkgebouw. Kon het maar alvast als jong monument door de overheid worden erkend! Bezorgde parochianen zetten alles op alles. Zij menen begin 1994 te kunnen aantonen dat het gebouw te redden is. Als die ene verzakte pilaar kan worden verankerd, is al veel bereikt. De Stichting Restauratie Sint-Lambertuskerk organiseert de actie 'De Pileer vaan Lambeer' en zoekt naarstig naar een multifunctionele bestemming van het gebouw na de restauratie. Succes zij hun vergund.

Nog vier markante kerkgebouwen staan in de steigers. De Koepelkerk, een schepping van Alphons Boosten en in 1993 zeventig jaar oud, wordt in negen maanden uitwendig onder handen genomen. Bij de Theresiakerk wordt het enorme kerkdak vernieuwd en de dorpen Amby en Wolder ervaren dat kerken uit de vorige eeuw (opnieuw) aan groot onderhoud toe zijn. Hulpbisschop mgr Castermans komt graag de vernieuwde kapel van Vijverdal openen, nadat de Stichting Hulpfonds Preuvenemint heeft gezorgd voor schitterende nieuwe stalen deuren. Tegelijk vieren 35 vrijwilligers van de eredienst hun koperen jubileum.

In de gemeenteraad komt het tot een discussie over het door burgemeester en wethouders gelanceerde voorstel het subsidie voor godsdienstonderwijs op openbare

scholen af te schaffen. De raad gaat overstag en accordeert ook de ingangsdatum, 1 januari 1993. Die vlieger gaat evenwel niet op, want die datum valt midden in het schooljaar. Volgens een enquête, waaraan ruim 46% van de betrokken ouders meedoet, is men in ruime mate bereid een eigen bijdrage voor het godsdienstonderwijs te leveren. Dus kan op 1 augustus alsnog het doek vallen voor alweer een stuk overheidssubsidie.

De officiële afsluiting van de restauratie van de Sint-Servaasbasiliek op 28 mei 1993 gaat gepaard met het inmetelen van een oorkonde in de Lange Gang; secretaris Frits Mennens van de Restauratiestichting wijst deken M. Hanneman waar hij moet tekenen.

De Sint-Servaas

Een lang gekoesterde wens gaat in vervulling als in april 1994 in de Oost-crypte van de Sint Servaas het zogenaamde lapidarium wordt geopend, een museum, waarin de stenen opgravingsresultaten zijn tentoongesteld. Het geld ervoor stamt nog van een Preuvenemint medio jaren 1980, toen in het noordertransept 'de lange mins' werd gevonden en 100.000 gulden werden bestemd voor het zichtbaar maken van de opgravingen.

Een laatste aanwinst voor de Sint Servaas: beeldhouwer Jef Courtens vervaardigt het dubbelbeeld Monulphus en Gondulphus, de twee bisschoppen van Maastricht die de Magnum Templum boven het graf van Sint Servaas bouwden. De bronzen heiligen krijgen een plaats naast de westbouw en het Bergportaal.

Sint Servaas leert bij die gelegenheid de Maastrichtenaren en hun leiders de levieten (Bér Veugen).

Sport

Amateurs

Op 29 oktober 1993 zetten vertegenwoordigers van vijf verenigingen die gebruik maken van de terreinen van Sportpark West in Caberg, samen met wethouder W. Kuiper van onder andere Sport hun handtekening onder een overeenkomst die het beheer over de velden aan de verenigingen overdraagt. De wethouder spreekt bij die gelegenheid over een mijlpaal in de Maastrichtse sporttraditie. De gemeente blijft verantwoordelijk voor het technisch onderhoud van de sportvelden en is bereid achterstallig onderhoud en de aanleg van een zand oefenveld voor haar rekening te nemen. Ook bij de sport dus een terugtrekkende overheid, die met de genoemde operatie een bezuiniging realiseert van vijftienduizend gulden. Als de trend doorzet, wordt die bezuiniging steeds groter zodat dan bij de dienst Publieke Werken en Sport banen kunnen vervallen.

Zelfwerkzaamheid bij de amateursporters moet in de plaats treden van het blindelings vertrouwen dat de overheid alle klusjes opknapt. Het is een hele omschakeling die het er voor de bestuurders van de verenigingen niet makkelijker op maakt. Die stellen toch al een teruggang in het ledental vast, omdat het teruglopend subsidie van de gemeente contributieverhoging met zich brengt. Dat leidt snel tot een neerwaartse spiraal.

In dit licht bezien is het verwonderlijk dat zo weinig verenigingen geïnteresseerd blijken te zijn in het idee van het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC), dat, samen met de gemeente, een integratieproject voor allochtone jongeren via het lidmaatschap van sportverenigingen subsidieert. Slechts twee clubs, Sportvereniging Don Bosco en de Maastrichtse Reddings-Brigade wagen vooralsnog de sprong in het diepe.

In het zicht van de gemeenteraadsverkiezingen discussiëren in januari 1994 de politieke partijen met de verenigingen over het sportbeleid. Gemeenteraadslid Jean Eyssen rekent de amateursporters voor dat hun sport de gemeenschap per jaar tien miljoen gulden kost. Daar staan slechts twee miljoen gulden inkomsten tegenover. Zelfwerkzaamheid en het aanboren van eigen inkomstenbronnen zijn dus een dringende eis. Waar 'bloedarmoede' dreigt, kunnen fusies een oplossing bieden. Als daar in Borgharen en Itteren sprake van is, gaan beide gemeenschappen de barricaden op. In Limmel loopt een conflict over het onderhoud van het tweede oefenveld van voetbalclub RKVCL hoog op. De doelpalen worden aan de ketting gelegd. Ook over de bouw van een tribune naast het hoofdveld aan de Judeaweg gaan de golven hoog. De AROB-rechter moet er aan te pas komen. In dit geval wint de gemeente en blijft de bouw verboden, vanwege het verstoren van het open karakter tussen het monumentale landgoed Rome, het Dr-Poelsoord en kasteel Bethlehem.

Op sportief gebied vertonen de amateurverenigingen het vertrouwde beeld: tegenover promotie van de een staat degradatie van de ander. Voetbalvereniging Standaard bereikt na dertig jaar weer de Eerste Klas, al betekent deze positie nu iets minder door de instelling van de Hoofdklasse. Caberg promoveert voor de tweede keer achter elkaar en bereikt na zeven jaar opnieuw de Derde Klas.

De dameshockeyclub Maastricht promoveert naar de Overgangsklasse, maar een jaar later moet men alweer met een plaats in de Eerste Klas genoegen nemen...

Oranje

Minder dan verwacht wordt Maastricht gegrepen door de koorts van het Wereldkampioenschap Voetbal in de Verenigde Staten, dat eind juni 1993 begint. In Maastricht geen zee van oranje, geen uitpuilende cafés. Deze hebben wel ontheffing van het sluitingsuur gekregen. Dat wordt 04.00 uur. Op het Vrijthof wordt een actie gehouden voor het plaatsen van handtekeningen op een spandoek. Samen met dergelijke acties in andere steden moet dat leiden tot een supportersdoek van twintig bij dertig meter met 25.000 handtekeningen; totale gewicht: ruim honderd kilo!

Een jaar voordat de Oranjesterren van 1994 in de Verenigde Staten in actie komen, zet het duo Vleugels-Van der Kant in Maastricht een huldinging op touw van het 'sterrenelftal van 1953', het uit Nederlandse voetbalprofs-in-het-buitenland samengestelde elftal, dat in een benefiet-interland ten behoeve van de slachtoffers van de watersnoodramp in Parijs Frankrijk versloeg. Indirect heeft dit wapenfeit in Nederland geleid tot de invoering van het betaalde voetbal. Frans de Munck en de zijnen worden in april 1993 een lang weekend in de nostalgische watten gelegd. Hun opvolgers van 41 jaar later worden na de bekende 'troubles' van de voorbereiding in de kwartfinales uitgeschakeld door de latere wereldkampioen Brazilië.

MVV

Als Erik Meijer nu nog had meegespeeld, was het enthousiasme in Maastricht zeker groter geweest. De populariteit van de slagerszoon uit Meerssen is begin 1993 op de golven van de publiciteit gestegen tot grote hoogte. MVV's topscorer speelt daar handig op in. In januari, bij een tussentijdse contractverlenging tot 1998, heet het nog: 'alleen een club met een vrachtwagen vol geld krijgt mij uit De Geusselt weg'. MVV doet het uitstekend en mag lange tijd hopen op Europees voetbal. De scouts, zelfs vanuit München en Stuttgart, verdringen zich rond het veld, tot Bayern-München en Stuttgart toe.

Op basis van de sterk verbeterde accommodatie, de goede service aan het publiek en het vertoonde spel wordt de club tijdens het negende profvoetbalgala van de Vereniging Voor Contractspelers club van het jaar 1992. Een glunderende

voorzitter Dittrich neemt de prijs in het Autotron in Rosmalen in ontvangst.

Maastrichts vedette Meijer krijgt een uitnodiging voor de selectie van het Nederlands elftal en maakt samen met Regi Blinker van Feyenoord zijn debuut in de WK-kwalificatiewedstrijd tegen San Marino (7-0). Ruim drie weken later, op 15 april 1993, kaapt PSV de MVV-spits voor drie miljoen gulden voor de neus van VfB Stuttgart weg. De provinciale sportprijs over 1992 kan Erik Meijer niet meer voor Limburg behouden.

Op 25 mei 1993 speelt MVV een thuiswedstrijd tegen Feyenoord, de eerste wedstrijd die live vanuit De Geusselt wordt uitgezonden. Maastricht is uitgestorven,

Erik Meijer, vol vertrouwen naar PSV.

echter niet vanwege de wedstrijd, maar door de voorzorgsmaatregelen die de stedelijke horeca heeft genomen. Vrijwel alle terrassen zijn weggeruimd en de cafés zijn potdicht. 'Boeren zijn jullie', is nog het meest normale commentaar van de 'fans'. MVV besluit het seizoen '92-'93 met een plaats in de middenmoot. Met de verkoop van twintig procent meer seizoenskaarten begint men optimistisch aan het nieuwe voetbaljaar.

Traditiegetrouw bijna is de start eind augustus: een nederlaag. Als de club een maand later nog geen overwinning heeft geboekt, wordt de onrust in De Geusselt hoorbaar. Op het moment dat de resultaten duidelijk een stijgende lijn gaan vertonen komt het tot een keiharde confrontatie met justitie. Maar daarover elders meer...

Vlak voor het seizoen '94-'95 vervolgt MVV de renovatie van het eigen stadion met de bouw van een nieuwe overkapping boven de Maastribune. Na enige strubbelingen, onder andere met MVV-02, de 'moeder' van de profclub, wordt tevens de eerste spade in de grond gestoken voor een nieuwe trainingsaccommodatie aan de Severenstraat, op het oefenveld dat tot dan toe bij MVV-02 en White Star in gebruik was.

Kampioenen

Tweemaal worden in de verslagperiode de Maastrichtse kampioenen gehuldigd. In januari 1993 ontvangt Olympisch kanoër Mark Weijzen de gouden sportmedaille van de stad, is er acht maal zilver voor Nederlandse kampioenen en tweemaal brons. Een jaar later is de medaille-oogst beduidend minder: slechts met kanoën, taekwon-do, zwemmen, kegelen en biljarten worden nationale titels binnengehaald. Bij de junioren betreft het taekwon-do, zwemmen, kegelen en surfen.

In de periferie van de sport hoort het body-builden thuis. John Schilder haalt in april 1993 het Nederlands kampioenschap voor het eerst naar Maastricht en Lilian Bartels, de meest gespierde dame van de stad, doet hem dat een jaar later na. De Trichtermedaille, die wordt uitgereikt aan personen die Maastricht extra naamsbekendheid geven, valt ten deel aan de wereldkampioen bridgen, Enri Leufkens. De geweldige prestaties van het nationale voetbalteam van Nigeria laten ook assistent-trainer Jo Bonfrère daarvoor in aanmerking komen...

Autocoureur Phil Bastiaans (19) wordt in juni 1993 uitgenodigd voor de internationale BMW-talentenjacht op de Nürburgring in de Eifel. Nationale kampioen Bastiaans wordt er 'slechts' vierde, een geweldige prestatie. Een jaar later neemt hij deel aan de 24-uurs race van Francorchamps. Bijna dubbel zo oud is Rob van Slijpe wanneer hij als ervaren rallyrijder deelneemt aan de Mille Miglia in Italië, een historische autorace. Hij verongelukt op 16 mei 1993 op weg naar zijn hotel.

Als Pie Vaesen in het voorjaar van 1993 hoort dat zijn Belgische concurrent voor het wereldkampioenschap wielrennen in de categorie boven tachtig jaar de drieste voorspelling waagde 'die-en Vaesen in Oostenrijk eraf te zullen rijden', koopt hij subiet een home-trainer als opwarmertje voor de dagelijkse trainingskilometers buiten. Pie wint. Voor de goede orde: Pie is 86, zijn Belgische collega 83.

Krante-interviews kunnen gevaarlijk zijn. Dat ondervindt ook squasher Eric van der Pluijm, meervoudig nationaal kampioen, die in april 1993 uit het nationale team voor het Europees kampioenschap wordt verwijderd na wat minder vleiende uitlatingen in het blad Squashworld. Geheel uit het veld geslagen is hij niet: vlak erna wint hij zijn vierde nationale titel op rij, een jaar later gevolgd door de vijfde.

Toptennis op het Vrijthof te Maastricht? Het lijkt er even op als de stad wordt uitverkoren voor de organisatie van de Daviscup-interland Nederland-Zweden.

Het stadsbestuur moet daarvoor een ton op tafel leggen, maar vindt dat teveel voor wat extra naamsbekendheid. Nog tweemaal stelt men Maastricht kandidaat voor Davis-cup-wedstrijden, nu in het MECC. Tweemaal tevergeefs. Slechts een demonstratie proftennis vindt in december doorgang. De show wordt er gemaakt door oud-gedienden als Okker en Nastase. Zij stelen quasi de show, zó weinig bezoekers zijn er.

De negende profronde van 'stadsbrouwerij De Ridder' wordt verreden op 10 augustus. Vanwege wedstrijden elders en een krap vergoedingsbudget verschijnen er weinig toppers aan de start. Toch omzomen naar schatting meer dan veertigdui-

zend bezoekers het parcours en juichen Ad Wijnands (34) toe. Zowel voor de aanvang van het profcriterium wordt hij gehuldigd (omdat hij het na veertien profseizoenen voor gezien houdt) als erna... als winnaar. Naar deze uitslag kan men wat fronsend kijken, pijnlijker is dat de andere Maastrichtse deelnemer Patrick Strouken en ook Wiebren Veenstra betrappt worden op dopinggebruik.

Begin 1993 verliest de sportwereld van Maastricht een van haar grote figuren: Stephan Scibicki overlijdt, een autoriteit op zwemgebied, onder andere als directeur van het Sportfondsenbad en het Dousberg-Parc, trainer van de Maastrichtse Zwem- en Polo-Club en bestuurder van Sportfondsen Nederland N.V.

*Ad Wijnands: winnen op je afscheidsdag maakt niet blij!
Wereldkampioene Leontien van Moorsel (L.) en de Ronde-miss weten hoe het hoort.*

Gezondheidszorg

Wanneer haalt de 'gewone' gezondheidszorg de pers? Als er iets mis is, zoals de constatering dat er in De Heeg opvallend veel carapatiënten wonen (waarbij overigens de vrees dat dit door de ENCI wordt veroorzaakt, niet wordt bewaarheid). Of als de Districts-Gezondheids-Dienst (DGD) een actie start onder homo- en heterosexuele mannen om hen op de bekende ontmoetingsplekken als parken en parkeerplaatsen voor te lichten over Aids en voor dat project vrijwilligers zoekt; als er in vijftig cafés condomaatjes worden geplaatst of als de DGD in het kader van de Hartweek opnieuw cursussen reanimatie van hartpatiënten start.

Structureel gebeurt er natuurlijk ook zeer veel, zoals het openen van de zogenaamde Gezondheidswijzer, een informatiecentrum van en bij de DGD, met dependances in de wijken De Heeg en Oostermaas en binnenkort Mariaberg en Malberg. Voortzetting van bevolkingsonderzoeken staat ook hoog in het vaandel, zoals onderzoek naar borstkanker onder 13.500 inwonsters van Maastricht tussen vijftig en zeventig jaar. Uit een dergelijk onderzoek in de randgemeenten is het nut ervan overtuigend gebleken: bij een opkomst van tachtig procent werden per duizend personen er dertien doorverwezen en bleek de helft van hen een kwaadaardige tumor te hebben. Door snelle actie kunnen in Maastricht naar schatting tien sterfgevallen per jaar worden voorkomen.

Het opnieuw oplopen van het ziekteverzuim bij de gemeente baart Maastricht zorgen. Door een actief anti-rook- en anti-alcoholbeleid had het stadsbestuur gehoopt de neerwaartse tendens van 1992 te kunnen continueren, maar er is in 1993 een stijging met een vol procent, van zeven naar acht, geconstateerd. Hoog scoren vooral Publieke Werken en Sport (10,6%), Brandweer (8,2%) en Sociale Zaken en Welzijn (8,1%).

Groene Kruis

Grote onrust ontstaat in maart 1993 als het Groene Kruis Heuvelland zich door rijksbezuinigingen gedwongen ziet acht van de tachtig arbeidsplaatsen te schrappen. Vooral bij de intensieve thuishulp, zoals het wassen, aan- en uitkleden en het in en uit bed helpen van patiënten, vallen klappen. Er verschijnen schrijnende berichten over de botsing tussen het beleidsuitgangspunt van de overheid 'zo lang mogelijk thuis wonen en verzorgen van patiënten' en de onmogelijkheid de thuishulp op het bestaande niveau te handhaven. Het Platform Thuishulp-Thuiszorg en de Raad voor Uitkeringsgerechtigden zijn 'verbijsterd'. De wethouders Leenders en Cremers doen een dringend beroep op staatssecretaris Simons de onevenrichtig hoge bezuinigingen bij Heuvelland aan te passen. De vraag om hulp nam in de regio immers toe met zevenentwintig procent, de middelen liepen daarentegen terug met tien procent en alle werk moet gebeuren met zes procent minder personeel.

Het AZM, Limburgs grootste complex, vanuit de lucht (opname 1988).

AZM

Wie van enige afstand de ontwikkelingen rond het Academisch Ziekenhuis Maastricht (AZM) volgt, moet constateren dat het ziekenhuis de kinderziekten nog niet is ontgroeid. Met de regelmaat van de klok steken interne problemen de kop op en worden breed uitgemeten in de kranten. Het paradepaard hartchirurgie, een van de motors van de academisering, moet tot zijn leedwezen constateren dat aan de uitzonderingspositie bij het invullen van door het rijk opgelegde bezuinigingen een einde is gekomen. De collega's binnen het AZM willen niet extra inleveren om hartchirurgie ervan te vrijwaren.

Principiële verschillen van inzicht zijn er al in 1992: brengen de negenhonderd open-hartoperaties per jaar nu geld op of lijden zij -tot zes miljoen gulden!- verlies? In januari 1993 willen de machtige hartpatiëntenverenigingen hierover een gesprek met het ziekenhuisbestuur en als dat niets oplevert, vragen de hartchirurgen in kort geding tegen het ziekenhuisbestuur om een extern onderzoek. Zover is het al gekomen in het welles-nietes spelletje... Voor de onderlinge verhoudingen is de gang naar de rechter natuurlijk funest en het komt tot een escalatie die maandenlang doorgaat. Dit conflict kent alleen maar verliezers, profeteert cardioloog Wellens.

In het kort geding stelt het ziekenhuisbestuur zich op het standpunt, dat het over het verlies van de hartafdeling goed overleg heeft gevoerd, evenals over de budgettaire gevolgen daarvan en van de opgelegde rijksbezuinigingen. Het openbreken van de begroting door één afdeling is natuurlijk onmogelijk zonder de andere met extra bezuinigingen op te zadelen. Het bestuur kan zich desnoods verenigen met een extern onderzoek, maar dan naar de budgetten van alle afdelingen. Dat kunnen onze externe accountants wel klaren, aldus bestuursvoorzitter dr Jan Carpay. Stichter en hoofd van de afdeling hartchirurgie, professor dr Olaf Penn, wil een ander onderzoek, waarbij ook de uitgangspunten van het doorberekeningsmodel aan de orde komen, met andere woorden, Penn verdenkt het bestuur van het doorsluizen van het vermeende batig saldo van hartchirurgie naar andere afdelingen, zoals de nieuwe afdeling neurochirurgie.

Aantal en positie van de perfusionisten, de bedienaren van de hart-longmachines bij de operaties, vormen een complicerende factor. Sinds 1 januari 1993 is een wettelijke regel inzake hun werktijden van kracht geworden. De perfusionisten riepen terstond de Arbeidsinspectie te hulp, hetgeen het bestuur weer in het verkeerde keelgat schoot. Penn toont aan dat er een tekort is aan perfusionisten. Elders in het land wordt uitgegaan van één perfusionist per honderd operaties. Per 1 mei 1993 heeft Maastricht er nog maar drie; en slechts vier in opleiding. Hij heeft minimaal zes gekwalificeerde functionarissen nodig, een onhaalbare kaart bij de opgelegde 13,5 miljoen bezuinigingen voor het AZM. Penn vreest terecht dat het binnenkort aflopende contract met enige perfusionisten niet wordt verlengd en wil zich niet neerleggen bij de fatale consequentie: minder hartoperaties.

Eind april 1993 barst de bom. Dick de Jong, chef van de perfusionisten en internationaal hoog in aanzien, wordt de toegang tot het ziekenhuis ontzegd ('binnen een uur moet je je biezen pakken!'), waarop vier collega's zich spontaan ziek melden. Penn kiest de zijde van de perfusionisten, beschuldigt het bestuur van machtsmisbruik en dreigt opnieuw naar de rechter te stappen. Alleen een commissie van wijze mannen kan de situatie nog klaren nu het conflict zo is geëscaleerd, verklaart hij. Er is werk genoeg voor de commissie: de overmatige werktijden, de opgelegde bezuinigingen en de patiëntenbelangen. Penn weet zich gesteund door de hartpatiëntenverenigingen. Zij bepleiten een afkoelingsperiode van vijf maanden.

Het bestuur schorst vervolgens ook hartchirurg Olaf Penn en verbiedt hem nog in het ziekenhuis te komen. Evenals De Jong spant hij een kort geding aan. Zijn collega-specialisten scharen zich enige dagen later achter het bestuur: 'Penn heeft zijn hand overspeeld; hij heeft keer op keer geweigerd besluiten van het bevoegd gezag te aanvaarden.' Bij de belangenverenigingen steekt een storm van protest op. Het gaat, zoals een journalist becommentarieert, hard tegen hart. Vooral Penns voornaamste tegenspeler, directeur Jan Carpay, moet het ontgelden. Vroeger als tandarts zei hij: doe je mond maar open; nu, als bestuurder is het alleen nog: mond dicht! Men beschuldigt Carpay van bijklussen via zijn BV Carvas.

Omdat Olaf Penn de enige hartchirurg is die (kleine) kinderen opereert, betekent het conflict meteen ook het einde van de kinderhartchirurgie te Maastricht.

Vlak voor het kort geding zegt het ziekenhuis zijn chef-hartchirurg ontslag aan, waarop deze de weg naar Canossa inslaat. Hij verklaart zich schriftelijk accoord met een geringer aantal perfusionisten, accepteert de bezuinigingen en doet afstand van zijn functie van hoofd van de afdeling hartchirurgie. Tijdens de rechtszaak komt het bestuur aandragen met een dik dossier vol aanvaringen en conflicten uit het verleden. Penns advocaat weet dit van tafel te krijgen, omdat het te elfder ure is ingebracht, veel te laat voor zijn cliënt om zich te kunnen verweren. De toon is echter gezet. De controversie spitst zich toe op twee punten: heeft Penn de vervanging van de weggestuurde De Jong gesaboteerd en willen de drie overige hartchirurgen Penn eventueel opnieuw als collega accepteren? De uitspraak brengt vooralsnog geen volledige duidelijkheid: het AZM wordt veroordeeld Penn met onmiddellijke ingang gelegenheid te geven de hartchirurgie te hervatten, maar over het afdelingshoofdschap doet de rechter geen uitspraak. Dat is geen zaak voor een kort geding, maar hoort in een bodemprocedure thuis. Beide partijen spreken een adempauze van een week af, waarna Penn op 25 mei de operaties hervat. Een maand later verliest het ziekenhuisbestuur ook de procedure tegen Dick de Jong.

De Stichting Nederlandse Hartpatiënten vraagt prompt aan de hoofdinspecteur voor de Volksgezondheid, de staatssecretaris en de vaste Kamercommissie voor de Volksgezondheid een onderzoek naar het functioneren van het ziekenhuisbestuur in

te stellen. Tegenzet van het bestuur: Penn wordt officieel eervol ontslagen als hoofd van de afdeling en herbenoemd als 'gewoon' hartchirurg. Verder neemt het bestuur een voorschot op een te verwachten advies van de Gezondheidsraad, waarbij het aantal ziekenhuizen waar kinderhartchirurgie plaatsvindt, wordt teruggebracht van zeven naar drie, met bijkomende voorwaarde dat daar vier kindercardiologen en twee kinderhartchirurgen in dienst zijn. De Raad van Bestuur geeft voorlopig geen toestemming de kinderhartchirurgie te hervatten. Eerst wil men proberen via een samenwerkingsverband met de academische ziekenhuizen van Aken en Luik aan de voorwaarden van de Gezondheidsraad te voldoen. Tevergeefs...

Het blijft intussen fout gaan. Er komt ruzie over de opgaven van het ziekenhuisbestuur over het aantal hartpatiënten dat tijdens de periode op de wachtlijst komt te overlijden. Tegenover één (in twee jaar!) van het bestuur noemen de chirurgen er twaalf in één jaar.

Op 7 juni 1994, zes weken na de rechtszaak, doet de rechter uitspraak in de zaak van het ontslag van Penn als afdelingshoofd. De hartchirurg wint op alle fronten. Zelfs een berisping uit 1992 moet nog worden teruggedraaid. Penn wordt echter niet onmiddellijk opnieuw hoofd van de afdeling. Een commissie van externe deskundigen moet zich gaan bezighouden met de slechte verhouding tussen de Raad van Bestuur van het AZM en hartchirurg Penn. Daarin moet een inspecteur van de Volksgezondheid zitting hebben. Binnen drie maanden moet de commissie er zijn; binnen een jaar moet zij daarna advies uitbrengen. Zo niet, dan wordt Penn automatisch weer hoofd van de afdeling. Beide partijen zijn door de rechter overigens ferm toegesproken: aan beide zijden zijn grenzen overschreden die tot een onwerkbaar situatie hebben geleid. De hartchirurg heeft op een 'te zeer onorthodoxe manier' de financiële en personele belangen van zijn afdeling behartigd en zich intern en extern zeer laakbaar uitgelaten over de Raad van Bestuur. Deze heeft zich volstrekt onvoldoende gerealiseerd dat er een kloof gaapte tussen het volgens het ziekenhuis financieel haalbare en het volgens Penn medisch noodzakelijke.

In de periode dat het ziekenhuisbestuur zich beraadt over de uitspraak, haalt men zijn gram bij de bejaarde voorzitter van de Stichting Hartpatiënten Maastricht, Joop de la Fonteyne. Deze krasse bejaarde van 81 jaar had even krasse uitspraken gedaan bij TV-Gazet, onder andere over fraude van het ziekenhuisbestuur, maar moet die voor de rechter inslikken. Volgens beklagde had de journalist toegegeven hem verkeerd te hebben geciteerd. Het volgende welles-nietes spel...

Het treurspel ziekenhuisbestuur-Penn wordt vervolgd. Het bestuur gaat in hoger beroep. De arbeidsinspectie tikt het bestuur inmiddels opnieuw op de vingers, nadat is geconstateerd dat er door de perfusionisten weer te lange werktijden zijn gemaakt (tot zeventien uur op één dag, terwijl elf uur het maximaal toelaatbare is!). Deze keer komt men er niet met een schikking vanaf, dreigt de inspectie.

De kinderziekten van het Academisch Ziekenhuis Maastricht komen ook tot uiting bij de interne organisatie. In vijf jaar verslijt het ziekenhuis evenzoveel hoofden Personeel en Organisatie. De laatste is Rien Damen, die struikelt over het feit dat men jarenlang heeft vergeten(?) onregelmatigheidstoelagen te betalen over verlofdagen.

De sinds 1992 opgelegde bezuinigingen worden voor een deel opgevangen door het verder verlagen van de gemiddelde verpleegduren (in 1992 nog elf dagen), maar daarnaast staan er nog vijftig banen op de tocht. Patiënten mogen niet meer gratis telefoneren. Medewerkers moeten voortaan voor hun parkeerplaats betalen. Het bestuur wil alle niet-kerntaken afstoten, waardoor 24 onderdelen, zoals het magazijn,

het mortuarium, de reiniging, de salarisadministratie, het restaurant en de bewaking worden geprivatiseerd. Betroffen zijn in totaal tweehonderd à driehonderd medewerkers.

Niet alles is kommer en kwel. Bij zijn afscheid als commissaris van de koningin zamelt ing. Emile Mastenbroek twintigduizend gulden in voor de kindertelevisie van het ziekenhuis.

Er worden tientallen goede onderzoeken gedaan, waarvan hier slechts worden genoemd een door het AZM geëntameerd Europees onderzoek naar groeihormonen bij volwassen mensen die in hun jeugd reeds hormonen kregen toegediend en het voornemen tijdens de Europees-Russische ruimtevlucht van 1995 het botverlies te verlagen door extra vitamine K te verstrekken.

Vijverdal

Psycho-medisch Centrum Vijverdal (550 medewerkers, 350 patiënten, een budget van 42 miljoen) krijgt eveneens te maken met rijksbezuinigingen. Structureel moet vijf miljoen worden ingeleverd en die zijn natuurlijk niet op te vangen met het afschaffen van de eindejaarsattentie, het betalen van het kopje koffie of het reduceren van de schoonmaakactiviteiten. Ook het verlagen van de gemiddelde voedingsprijs met een derde, van twaalf naar acht gulden, biedt geen soelaas. Er moeten banen weg, in drie jaar vijftig in totaal. Het oog van de directie valt op de veertien leerling-verpleegkundigen die enige jaren geleden zijn aangeworven in het kader van de actie 'maak werk van zorg' en die nota bene bij de aanvang van hun driejarige opleiding een garantie voor werk kregen. Velen gaven er een vaste baan voor op en de meesten zijn dertig jaar en ouder. Er ontstaat grote onrust. Directeur-personeel H. Pomerantz verbruidt het bij het personeel, als hij de veertien leerling-verpleegkundigen in een gesprek over de sombere vooruitzichten toevoegt: 'Ik zal jullie eerst een hand geven voordat ik jullie ontsla'. Als het al als grap is bedoeld, kan het mededingen naar de smakeloosheidsprijs. Overigens gaat in mei 1994 door enige subsidiemeevallers, de druk van de ketel en ziet het er naar uit dat het gedwongen collectief ontslag van de baan is.

Heeft deze ontsporing van Pomerantz mede geleid tot de escalatie in het moeilijke fusieproces van Vijverdal met het Regionaal Instituut voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg (RIAGG)? Het RIAGG is met zeventig medewerkers duidelijk de kleinere partner in het door Den Haag als proefproject gewenste fusieproces. Voormalig directeur Pomerantz van het RIAGG, vanuit New York en Davos binnengehaald om het instituut af te slanken, moet in de RIAGG-Vijverdal-Combinatie (RVC) samenwerken met de veel minder flamboyante directeur Vrijland van Vijverdal en de accountant Metsemakers, die als derde directeur weldra niet meer kan bemiddelen tussen de eerste twee. Er zijn ook teveel verschillen, te vergelijken met die tussen een ziekenhuis en een verpleeghuis. In het eerste wordt de patiënt weer zo vlug mogelijk naar huis gestuurd, in het tweede streeft men naar een voortdurend en aangenaam verblijf.

De Raad van Toezicht van het RVC aarzelt in dit licht het fusieproces van het directieniveau uit te breiden naar de werkvloer van de beide instituten. De ondernemingsraden adviseren meermalen het proces onmiddellijk te stoppen. Als bemiddelingspogingen tussen de stuurloze directieleden geen resultaat hebben, wordt drs J. Klatter, oud-directeur van het ziekenhuis van Delfzijl, ingehuurd als crisis-manager. Pomerantz stapt in februari 1994 (gedwongen) op; twee maanden later wordt het fusieproject alsnog gestopt. Een illusie armer bezinnen beide instellingen zich dan maar op een goede samenwerking en op de academisering van hun beider instituten...

Oplichting

Opeens spreekt in november 1993 iedereen over het medisch instituut 'Signalysis Instituut Nederland', sinds een jaar gevestigd aan de Wilhelminasingel. Het instituut heeft facturen gezonden aan overledenen voor 'kristal-optische bloedanalyses'. De nabestaanden stappen naar de politie die een duistere organisatie op het spoor komt, die voor veel geld bloedanalyses laat verrichten in het Engelse Stroud. De geneeskundige inspectie heeft 'ernstige twijfels' over het nut van de analyses, de diagnose en de therapievoorstellen ('pas uw slaap- en/of werkplaats aan'). Als de politie half december de directeur aanhoudt en verhoort, blijkt het kantoor van Signalysis ontruimd. Ik heb een andere baan gevonden, zegt de directeur.

Van hetzelfde laken een pak is het Sonotherapie Center Maastricht, dat een alternatieve behandelingsmethode propageert voor patiënten met vaatvernauwingen, namelijk met geluidsgolven die via de voetzolen hun heilzame werk in het gehele lichaam zouden verrichten. Twintig behandelingen -en dan ben je gegarandeerd genezen- kosten zestienhonderd gulden. Ziektekostenverzekeraars houden zich afzijdig. Er komen klachten binnen bij de Geneeskundige Inspectie Limburg. Deze nodigt directeur Hessing uit een wetenschappelijke onderbouwing van zijn procedé te leveren. Hij stelt die in het vooruitzicht 'binnen drie maanden' (juli 1993), dan 'over een half jaar' (oktober), tenslotte 'over anderhalf à twee jaar' (februari 1994). Van de vele klachten zijn er inmiddels negen gegrond verklaard. De twee aan het instituut verbonden artsen hebben onder druk van de inspectie het bijltje erbij neergegoid. De ex-bedrijfsleider dient een klacht in tegen de directie, weldra gevolgd door de echtgenoot van een der gedupeerde patiënten. Dodelijk is het paginagrote krantartikel, waarin een journalist verslag doet van zijn behandeling. Hem wordt ogenblikkelijk een behandeling aangepreut vanwege vaatvernauwing. Een tegenonderzoek in het AZM, vlak erna, levert op dat hij kerngezond is.

Medisch infopark

De teloorgang van Primosa, het veelbelovende recreatief-educatief instituut te Gulpen, heeft de Zuidlimburgse bestuurders ietwat kopschuw gemaakt voor dergelijke grootschalige projecten. Met een gezonde dosis wantrouwen worden de plannen van professor Co Greep ontvangen, die in Maastricht een groot medisch Infopark wil vestigen, Corpus genaamd, een nationaal centrum voor gezondheid. Jammer alleen, dat met 'Asklepion' de stad Rotterdam ongeveer hetzelfde wil, en voor twee 'medische pretparken', die beide 400.000 à 500.000 bezoekers per jaar moeten trekken, is Nederland nu eenmaal te klein. En alweer een welles-nietes spel: wie was het eerst met het initiatief? In november besluit de gemeenteraad van Rotterdam accoord te gaan met het project en er onder bepaalde voorwaarden twaalf miljoen in te investeren. Asklepion-Corpus: 1-0. Pikante details zijn dat professor Wil Albeda in beide plannen als adviseur optreedt en dat staatssecretaris Simons alvast 1,8 miljoen uit de begroting van WVC aan Rotterdam overmaakt, enige dagen voordat bekend wordt dat hij zich kandidaat stelt voor de gemeenteraadsverkiezingen aldaar.

Sociale zaken en welzijn

Organisatie

Het een vrij hoog percentage ziekteverzuim reageren de medewerkers van Sociale Zaken en Welzijn (SZW) in 1993 op de ene na de andere reorganisatie bij hun dienst. Het vertrek van directeur P. Litjens heeft geen rust gebracht. Interim-manager Lijesen verklaart geschrokken te zijn van het advies van het bureau Terpstra en Tukker dat burgemeester en wethouders adviseert in zeven jaar tachtig van de tweehonderddertig medewerkers te laten afvloeien: er kan volgens dit bureau bij de dienst veel efficiënter worden gewerkt. De aanvragen voor een uitkering passeren teveel bureaus. Dossiers worden niet goed bijgehouden en er heerst een vergadercultuur. Wethouder J. Hoen tracht de onrust te bezweren. Uit nader onderzoek blijkt dat het adviesbureau niet alle werkzaamheden heeft meegeteld. Het stadsbestuur neemt de rigoureuze inkrimpingsvoorstellen dan ook slechts ten dele over. De formatie wordt gefixeerd op 165 in plaats van 150 banen.

Het personeel klaagt over enorme werkdruk. Langere wachttijden en een verdubbeling van het aantal klachten over het functioneren van de dienst zijn daarvan het gevolg. Daarbij komt dat de medewerkers worden geconfronteerd met steeds meer agressieve klanten. Gemiddeld eenmaal per werkdag gaat het mis. Er zijn bedreigingen met slag- en steekwapens. Een ambtenaar wordt buiten opgewacht en krijgt een aframmeling. De dienst schakelt een particulier bewakingsinstituut in en de medewerkers kunnen een cursus omgaan met agressie volgen.

Volgens directeur R. Doedel -de eerste vrouwelijke directeur bij de gemeente sedert decennia- blijft, ondanks deze maatregelen, een ingrijpende verbouwing noodzakelijk van het oude ziekenhuis Calvariënberg, waar Sociale Zaken sinds twintig jaar huist. Er zijn dringend een nieuwe balie, alarmknoppen en bewakingscamera's nodig, terwijl ook de personeelsingang moet worden beveiligd. Het kostenplaatje van een en ander (2,2 miljoen!) roept grote twijfels op bij de gemeenteraad. Zoveel geld investeren in een pand van meer dan honderd jaar dat niet eens van de gemeente is? Is de eigenaar, het Burgerlijk Arm, niet bereid over de brug te komen? De nieuwe wethouder Th. Bovens rekent de raad voor dat de stad zeer weinig huur betaalt, veertigduizend gulden per jaar voor het hele complex. Ter vergelijking: voor het huren van de kelder van Nutsbedrijven ten behoeve van de Sphinxcollectie moet 45.000 gulden worden neergeteld. Met het Burgerlijk Armbestuur is afgesproken dat tegenover deze lage huur de gemeente moet opdraaien voor alle bouwkundige aanpassingen. De gemeenteraad laat zich niet vermurwen en stemt vooralsnog alleen in met een krediet van 150.000 gulden voor architectkosten.

Minima

De raad van uitkeringsgerechtigden hekelt intussen de moeilijke bereikbaarheid van de dienst, het ontbreken van een vast meldpunt voor klachten en het vigerende minimabeleid. Maastricht heeft het minimabeleid in een diepe la weggestopt, aldus oud-raadslid Gerard Peters. Het stedelijk bewonersoverleg pleit voor een verzelfstandiging van het zogenaamde stuwmeer, een fonds van gemeente,

woningbouwverenigingen, Stichting Elisabeth Strouven en Sint-Vincentiusvereniging, nu de rijksoverheid heeft verboden extra uitkeringen uit het fonds te doen en een eigen kwijtscheldingsbeleid te voeren. Woningbouwverenigingen en Nutsbedrijven mogen sindsdien een beroep doen op het fonds indien klanten niet kunnen betalen. De gemeente Maastricht staat landelijk op de achtste plaats voor wat betreft woonlasten; dus ligt het voor de hand dat er regelmatig een beroep wordt gedaan op extra steun. Het stadsbestuur breidt het aantal uitkeringen uit het steunfonds uit met de lidmaatschapsgelden van de Stadsbibliotheek, de 65-plus-pas en het Cultureel-Jongeren-Paspoort. Eind 1993 besluit het stadsbestuur, in navolging van onder andere Amsterdam, Rotterdam en Nijmegen, een stadspas in het leven te roepen, een kortingskaart voor mensen met een uitkering. De kosten zullen 650.000 gulden per jaar bedragen.

Fraude

De parlementaire enquête naar het functioneren van de organen die belast zijn met de uitvoering van de sociale wetten, maar meer nog de resultaten van een onderzoek in Groningen waaruit blijkt dat dertig à vijftig procent van de uitkeringsgerechtigden zou frauderen, schudden Nederland wakker. Maastricht verscherpt de aanpak van steunfraudeurs. In de nota Fraudebeleid worden maatregelen aangekondigd als een betere controle van de gegevens bij het in behandeling nemen van aanvragen, huisbezoeken, bijvoorbeeld bij aangifte van een verbroken samenleving en streng optreden bij signalen van 'witte' en 'zwarte' fraude. In 1993 komen in Maastricht en het Heuvelland 336 gevallen aan het licht voor een totaal bedrag van 2,1 miljoen gulden. Het aantal rechercheurs, zeven in getal, namelijk voor elke duizend uitkeringsgerechtigden een, wordt tot elf uitgebreid.

Het gemeentebestuur deelt mee dat het met de fraude nogal meevalt en wil van de bestrijding geen heksenjacht maken. Wel dient de fraudeur het gefraudeerde bedrag volledig terug te betalen en wordt bij een bedrag boven zesduizend gulden aangifte gedaan bij justitie. Fraude mag nimmer lonend zijn. Directeur Doedel vindt de uitkomst van een onderzoek van Arie van der Zwan, die 28 gemeenten onderzocht naar bijstandsuitkering en sprak van 25 procent fraude, belachelijk. Van de zesduizend uitkeringsgerechtigden van Maastricht werden honderdvijftig dossiers onderzocht. Een gedeelte bleek incompleet, bijvoorbeeld vanwege het ontbreken van belastinggegevens, hetgeen de stad een strafkorting van het rijk opleverde. De directie van de dienst Sociale Zaken en Welzijn verklaart in reactie daarop dat de uitkeringswetten niet meer zijn uit te voeren. Neem nu de verhaalplicht van de gemeenten, opgenomen in de nieuwe bijstandswet die per 1 augustus 1993 in werking treedt, op ex-echtgenoten die verplicht worden mee te betalen aan de bijstandsuitkering van de vroegere partner. De maatregel brengt zoveel administratieve rompslomp met zich mee dat de stad geen kans ziet per 1 augustus te voldoen aan de verplichting. De vacaturestop die in het kader van de inkrimping is afgekondigd, is hier mede debet aan. Nood breekt wet: om de anderhalfduizend gescheiden Maastrichtenaren die met de verhaalplicht te maken krijgen, te benaderen, is het rijk bereid vier tijdelijke medewerkers te betalen. Zij worden geconfronteerd met een berg emotionele problemen. Per saldo levert de actie veel minder op dan waarop was gerekend. Kun je met goed fatsoen een persoon, die in tien jaar geen enkel contact heeft gehad met zijn of haar vroegere partner, nu nog in een bijstandsuitkering betrekken?

Ouderenbeleid

De toenemende vergrijzing van de bevolking noopt de gemeente Maastricht binnen tien jaar 1250 woningen geschikt te maken voor bewoning door oude tot zeer oude burgers. Keukens en badkamers moeten worden verruimd; in flats met enige bouwlagen moeten liften worden gebouwd; huisartsen en hulpverlenende instanties als het Groene Kruis moeten zó worden gespreid, dat ze op loopafstand van de bejaarden komen. Het in de wijken beschikbaar komen van speciale bejaardenwoningen zorgt voor de noodzakelijke doorstroming ten behoeve van jonge gezinnen. De bejaardenflat 'Residentie Corona' in Limmel, die in december 1993 in gebruik wordt genomen, heeft al direct dit positief gevolg, evenals een project van 23 ouderenwoningen in Akerpoort.

Nu de overheid ernaar streeft de ouderen zo lang mogelijk thuis te laten wonen, is een goed alarmeringssysteem onontbeerlijk. In Maastricht is een dergelijk telefonisch systeem ingevoerd in 1986. Tweehonderdvijftig ouderen met een gemiddelde leeftijd van tachtig jaar zijn er op aangesloten. De wachtlijst is lang. De directie van Nutsbedrijven onderzoekt of een systeem van wijkalarmering kan worden opgezet via het kabelnet.

De verzorgingshuizen Campagne en Lenculenhof starten op 1 februari 1994 een project dagverzorging voor thuiswonende ouderen boven de 65 jaar die wat gezelligheid bij elkaar zoeken. Zij betalen er graag vijftien gulden per dag voor. Veel Maastrichtse ouderen lieten zich al eerder vier dagen in de week naar Cadier en Keer brengen voor een gezellige opvang aldaar.

Een ander instituut dat al jaren voorziet in een grote behoefte, de maaltijdvoorziening 'Tafeltje Dekje', komt in 1993 in de problemen vanwege onderbezetting van de administratie. Er wordt een ledenstop afgekondigd. Een groei van het aantal deelnemers van 360 nu naar zeshonderd in 1996 zit er waarschijnlijk niet in, zo laat de organisatie weten. Vele vrijwilligers zorgen ervoor dat maaltijden vanuit drie keukens van bejaardenhuizen zowel thuis worden bezorgd als worden opgediend in eetzaal.

Bejaarden worden steeds meer mondige medeburgers. Wie dat nog niet wil inzien, krijgt bij de Tweede-Kamerverkiezingen de rekening gepresenteerd. Zelfs twee bejaardenpartijen veroveren samen zeven zetels. Het nationale ouderenjaar 1993 heeft zeker aan die bewustmaking bijgedragen. Op een manifestatie in de Doolhof pleit gedeputeerde Riet Greweldinger voor een flexibel pensioen: 'Geef ouderen de ruimte', is haar motto. De landelijke actie 'handen af van het verzorgingshuis', een reactie op bezuinigingsplannen van het rijk tot een bedrag van driehonderd miljoen gulden, brengt -voor het eerst- bejaarden massaal op straat. Voorzitter Storimans van de Vereniging van Nederlandse Bejaardenoorden afdeling Limburg concludeert bij die gelegenheid: de politiek staat veel te ver van de mensen af. Ook in een congres in het MECC van directeuren van bejaardenhuizen, 'De directeur tussen politiek en praktijk', klinkt dit geluid allerwegen door. Rigide bezuinigingsmaatregelen op personeel worden afgewisseld met banenpoolactiviteiten voor langdurig werklozen, een schoolvoorbeeld van vestzak-broekzakpolitiek.

De provinciale overheid overweegt medio 1993 een aantal kleine bejaardenhuizen te sluiten. Dit lot dreigt ook Huijze Beatrix aan de Tongersestraat in Maastricht te treffen. Het is met 42 bedden het grootste onder de kleinen. De directie denkt niet aan sluiting, maar wil het pand ombouwen tot een zogenaamd woonzorgcomplex voor lichtdemente ouderen.

Vervoer op maat

Bij Stadsbus Maastricht studeert men op een aparte bus- en taxiregeling voor ouderen en gehandicapten, Vervoer op Maat geheten. Daarvoor moeten er op enige plaatsen speciale bushuisjes verrijzen die afsluitbaar zijn en verwarming en toiletgelegenheid bezitten. De taxistandplaatsen op de Markt moeten ervoor verhuizen. Een en ander is het gevolg van de nieuwe Wet Voorziening Gehandicapten, die een deel

van het rijksbeleid overhevelt naar de gemeenten. Doordat deze wet tevens voor 65-plussers geldt, is de doelgroep enorm vergroot en lukt het Stadsbus niet de regeling per 1 april 1994 te laten ingaan. De CDA-fractie in de gemeenteraad vindt overigens dat voor zo'n groot project een openbare aanbesteding nodig is. Het onderzoeksrapport Behoedzaam door de Bocht concludeert, samen met de verantwoordelijke wethouders Bovens en Dirksen, dat de veelheid van hulpdiensten voor ouderen een ratjetoe is. Gemeente, Groene Kruis Heuvelland, Gezinszorg, welzijnsstichting Trajekt en DGD werken volstrekt onvoldoende samen om het doel van het project Wijkzorg, het langer thuis laten wonen door de ouderen, te bereiken. Het project Vervoer op Maat is een grote stap in de goede richting, vindt het stadsbestuur.

STADSBUS MAASTRICHT NV

Vier directeurs van Stadsbus, samen 'goed' voor 53 van de 75 jaar van haar geschiedenis (v.l.n.r.): ir. A. Bovy (1941-1942 en 1944-1976), ir. M. Joosten (1976-1986), ing. T. van den Heuvel (1986-1992) en M. Vermaas (v.a. 1992); rechts auteur drs A. Jenniskens van het jubileumboek 'Pak de bus, openbaar vervoer in Maastricht 1884-1994'.

Gehandicapten

'De dagopvang terug naar af; onder dat motto demonstreren de vier opvanghuizen van de Stichting Jan Baptist, nadat staatssecretaris Simons een bezuiniging van vijf procent had aangekondigd. Met achthonderd cliënten in Maastricht en Heuvelland, 275 professionele en vijftig vrijwillige medewerkers viert Jan Baptist in oktober 1993 tussen hoop en vrees zijn zestigste verjaardag. Kan het voorzieningenniveau gehandhaafd blijven? Is er toekomst voor nieuwe initiatieven, zoals het stichten van een logeershuis voor thuiswonende gehandicapten zodat de gezinsleden ook eens op vakantie kunnen? Naast Huize Maasveld verrijzen drie sociowoningen waarin 33 patiënten kunnen wonen.

Het Platform Toegankelijk Maastricht zet de strijd tegen moeilijk bereikbare en toegankelijke (openbare) gebouwen voort. Vooral het stadhuis kan rekenen op voortdurende, afkeurende aandacht. Als de Wet Voorziening Gehandicapten in de gemeenteraad wordt behandeld, komt het stadsbestuur de gehandicapten tegemoet door in de gelijkvloerse Marktkamer een groot televisiescherm te installeren. De gemeenten moeten voorzieningen tot een bedrag van 45.000 gulden uitvoeren. Al met al krijgen zij hiervoor echter slechts de helft van wat vroeger voor het rijk beschikbaar was, terwijl de doelgroep door het toevoegen van alle personen boven de 65 is verveelvoudigd. De gehandicapten voelen zich er armer en afhankelijker door geworden. Het in de wet voorgeschreven meldpunt voor gehandicapten wordt ondergebracht bij het bureau Inspraak en Ondersteuning.

De Stichting Nieuwe Werkvormen zet zich in voor mensen die door

persoonlijke omstandigheden moeilijk toegang hebben tot de arbeidsmarkt. Bij het tienjarig bestaan, medio 1993, is het nog een bloeiend bedrijf. De stichting heeft het landschapsbeheer van de Sint-Pietersberg op zich genomen en hoedt onder andere een kudde schapen. Zij is ingeschakeld bij het beheer van het waterrecreatiegebied De Vale Griend te Eijsden en van de kinderboerderij te Limmel en verzorgt het tuincentrum bij Vijverdal. Daarnaast brengt zij personen met een handicap onder andere kantooraardigheden bij. Vanwege de achtergrond van de medewerkers, velen zijn ex-verslaafden en psychiatrische patiënten, geldt als motto voor de stichting dat zij werk zoekt bij mensen, niet mensen bij werk.

Donkere wolken pakken zich samen boven de stichting als het Europese Sociale Fonds aankondigt per 1 januari 1994 met de subsidiëring van een aantal beroepskrachten te stoppen. Het Limburgs Landschap dat de Sint-Pietersberg van de provincie heeft overgenomen, inclusief de schaapskudde, wil de mensen van Nieuwe Werkvormen niet overnemen. Als de nood rond de stichting tot de lippen is gestegen, springt de gemeente Maastricht voor één keer bij en stelt 250.000 gulden beschikbaar voor het eerste half jaar van 1994. Nieuwe Werkvormen moet dan wel accoord gaan met een grondige reorganisatie. Wethouder Hoën denkt daarbij aan het vormen van één stichting van Nieuwe Werkvormen, Maastrichtse Toeleverings-Bedrijven (MTB) en Stichting Phoenix. Het mag niet meer baten: in mei 1994 vraagt de stichting het faillissement aan, nadat alle pogingen om renderende projecten over te nemen zijn mislukt. Alleen het dagbestedingsproject is gered dankzij overname door de aanverwante Stichting Het Karwei te Sittard.

MTB

Voor de medewerkers van de MTB valt er met vastenavond 1993 weinig te vieren. Zij zijn volop aan het verhuizen van de Punterweg in de Beatrixhaven naar de Molensingel in Randwyck. Daar is een gloednieuw gebouw verrezen. Op moederdag 10 mei 1993 worden de 'buren' van Heugem uitgenodigd om een kijkje te komen nemen. Zeshonderd mensen maken er gebruik van, evenveel als er bij de MTB op de wachtlijst staan. Het veranderende rijksbeleid heeft ervoor gezorgd dat de WSW-centra rendabel moeten gaan werken, maar het vinden van werk voor de medewerkers met een handicap is een hele toer. Als extra bedreiging hangt een navordering van het rijk in de lucht voor een aantal overheidsinstellingen dat jarenlang niet of te weinig heeft betaald voor zijn WSW-werknemers.

Op 17 september komt prinses Margriet het complex officieel openen. Een maand later leggen twaalfhonderd MTB-ers het werk neer. Behoud van werkgelegenheid, 2,5 procent prijscompensatie en het dichten van het WAO-gat zijn hun eisen. Zij worden ten dele ingewilligd.

Huisvesting

Maastricht heeft tot het jaar 2005 zeventuizend woningen nodig. Aangezien de rijksoverheid zich verzet tegen verstedelijking van het platteland en zeker van het idyllische Heuvelland, dient de uitbreiding plaats te vinden in en om de stad. Het bouwen in een oude industriestad gaat evenwel gepaard met peperdure schoonmaak van de alom vervuilde grond. De stad wordt wat dit betreft met de neus op de feiten gedrukt als de provincie woningbouw verbiedt aan de Matthijs Heugenstraat. Daar stond vroeger de betonfabriek Nijverheid. De grond is er vergeven van de zware metalen.

In 1993 mag de gemeente honderddertig huizen in de sociale sector bouwen

(van de bijna tweeduizend in Limburg) en 125 van de 350 in de vrije sector. Tevens moet Maastricht 149 nieuwe woonwagenlocaties aanleggen, van in totaal vierhonderd in de provincie en krijgt de stad een extra contingent huizen voor studenten. Woningbouwvereniging Beter Wonen toont in haar beleidsplan 1994-1998 aan dat bouwen in de sociale huursector zonder subsidie onmogelijk is. Toch wil het rijk per 1 januari 1995 stoppen met dit subsidie. De minister heeft aangekondigd met de woningbouwverenigingen een deal te sluiten, die er op neer komt dat op een bij wijze van afkoopsom uitbetaald voorschot de schulden in mindering worden gebracht. Bij Beter Wonen betekent deze operatie dat de corporatie dan nog voor 35 miljoen bij het rijk in het krijt staat.

Juist als alle woningbouwverenigingen wordt ook Beter Wonen geconfronteerd met lastige huurders en moeilijk te verhuren panden. Bij de DGD wordt een meldpunt ingericht voor zeer moeilijk plaatsbare huurders. Men streeft naar de ondertekening van een contract, waarbij de huurder zich verplicht zich te laten begeleiden. In de stad staan ongeveer veertig huurders als zeer lastig bekend. Het zijn meest oudere, soms dementerende alleenstaanden.

Het Woningbureau Maastricht, het samenwerkingsverband tussen de voormalige dienst Bureau Huisvesting en de woningbouwcorporaties, krijgt te maken met zeer agressieve woningzoekenden. Medio 1993 zijn 12.500 personen ingeschreven, waarvan een behoorlijk percentage zich maar moeilijk kan schikken in het feit dat de woningnood opnieuw stijgt. Dit is des te schrijnender nu de sociale woningbouw voortdurend afneemt, de doorstroming goeddeels stagneert en er veel inschrijvingen 'van buiten' zijn. Daaronder vallen ook de aan Maastricht toegewezen asielzoekers, die buiten het beruchte puntensysteem om, redelijk vlot aan een woning moeten worden geholpen. Dat dit kwaad bloed zet bij de wachters, is niet eens onlogisch. Het Woningbureau wil dan ook af van het oude puntensysteem om de handen vrij te krijgen voor de oplossing van speciale 'gevallen'.

Het probleem van de onverhuurbaarheid van vele woningen heeft alles te maken met het slechte imago van sommige wijken. Woningbouwvereniging Sint Mathias gaat driehonderd huurhuizen in De Heeg verkopen vanwege dit feit. Elders, zoals in Malberg, wordt het verschijnsel aangepakt door intensief vernieuwend buurtbeheer: streng toezicht op uitwassen als drugshandel, maatregelen tegen verslonzing, het aanstellen van huismeesters en het bevorderen van zelfwerkzaamheid van de bewoners in hun eigen woonomgeving. Het werkt!

De studentenhuisvesting is niet langer het monopolie van het Kamerburo nu een aantal commerciële kamerbemiddelingsbureaus zich op de markt heeft gestort. In 1992 bemiddelde het Kamerburo nog in twaalfhonderd gevallen, inclusief driehonderd in België. Daar zijn speciale moeilijkheden: het hier algemeen geldende huurdersrecht wordt er geregeld met voeten getreden. De studenten keren zich met name tegen schandalige verhuurpraktijken in Vroenhoven.

Het bevalt de dames en heren studenten blijkbaar prima in Maastricht, want twintig procent van hen blijft na het afstuderen in Maastricht hangen. Natuurlijk heeft dat ook te maken met het droevige feit dat het onmiddellijk vinden van werk eerder uitzondering dan regel is geworden.

De woningbouwverenigingen Sint Mathias en Sint Servatius veranderen van status en vormen zich om in een stichting.

Woonwagens

Onderwerp van zorg sinds jaar en dag zijn de woonwagenbewoners. Zo'n veertig jaar geleden kwam het dankzij minister Marga Klompé tot de stichting van grote

regionale kampen, voor het eerst met behoorlijke sanitaire voorzieningen en mogelijkheden voor kleinschalige bedrijfjes, vaak ook met een eigen school. Het terrein werd verhard en behoorlijk omheind. Wat op papier prima leek, veranderde echter op veel plaatsen in een nachtmerrie voor de overheid: de grote kampen werden totaal onbeheersbaar. Massaal was het verzet tegen de plichten van elke burger als het betalen van belasting en het voldoen van energienota's. Een reactie kon niet uitblijven. Met hand en tand verzetten de woonwagenbewoners van Vinkenslag zich tegen de spreiding over de gemeente in kampjes van negen à vijftien standplaatsen. Even groot was het verzet van de burgers die werden geconfronteerd met nieuwe bureaus met wie totaal geen affiniteit hadden.

In 1993 is het nog niet veranderd. Vinkenslag bestaat nog en dat blijft ook zo als het aan de gemeente Maastricht ligt. Wel wordt het aantal wagens drastisch beperkt tot zestig. Bewoners moeten bovendien aan Vinkenslag zijn gebonden vanwege hun bedrijf. Dit betekent in een aantal gevallen een pijnlijke scheiding binnen families als opa en oma, die nu nog naast de kinderen wonen, moeten vertrekken. Zij hebben immers geen bedrijf meer. Als de gemeente overstag gaat en in Vinkenslag twaalf staanplaatsen voor ouderen wil handhaven naast de zestig plaatsen-met-een-bedrijf, zegt de provincie gedicideerd nee.

Merkwaardig is het verder, dat de bewoners van Vinkenslag alleen met heel veel moeite de Maas over steken naar Maastricht-West. Zodra hun daar in de kampjes iets niet zint, vertrekken ze spoorwegs naar het 'moederkamp'. In Malberg laat de gemeente ijlings enige aldus opengevallen plaatsen opvullen met containers van de firma Weerts om illegale vervanging van illegaal vertrokken wagens tegen te gaan. Als er iets is waar Maastricht niet om zit te springen, zijn het woonwagens van elders. Men heeft er nu al teveel. In Maastricht en het Heuvelland geldt 'eigen wagens eerst'. De achtergebleven woonwagenbewoners in Malberg dreigen overigens ook te vertrekken als de containers niet onmiddellijk verdwijnen. De overheid trekt aan het kortste eind.

In oktober is het opnieuw raak: als het ernaar uit ziet dat op het aangrenzende industrieterrein, pal naast het kampje, een loods wordt gebouwd, worden de wagens bij wijze van spreken alweer aangekoppeld...

De provincie houdt Maastricht aan de afspraken over de woonwagenlocaties, en voortaan is het dus 'normaal' dat aan nieuwe stedenbouwkundige uitbreidingsplannen meteen een kamp wordt gekoppeld. Zo worden in nieuwe plannen grote locaties van vijftien staanplaatsen gepland in Amby-Zuid-Oost, de Hazendans en aan de Maasvelderweg en het vierde aan de Lucassingel-Nobellaan. Alleen de locatie Hazendans levert geen protesten op: daar woont niemand in de buurt. In Amby en Heugem worden discriminatoire brieven rondgebracht, die op hun beurt de woede opwekken van de bewonersvereniging Vinkenslag.

Aan de Molensingel verrijst tijdelijk (?) een klein kampje om de 'overdruk' van illegale wagens in Vinkenslag tegen te gaan. De bouw van een reeds eerder vastgestelde locatie aan de Rijksweg te Heer wordt via een kort geding voor onbepaalde tijd uitgesteld, omdat er volgens de rechter te weinig overleg met de bewoners ter plekke is gevoerd. Een afstand van acht meter van elkaar vinden bewoners en

Woonwagenkamp Vinkenslag, ingeklemd tussen spoorweg (l.) en autoweg van Maastricht naar Luik.

Districtstation voor de gasvoorziening nabij de overgang Wilhelminasingel-Avenue Ceramique, naar een ontwerp van architect A. König; rechts de Hoogbrugstraat.

Wethouder dr W. Kuiper onthult 't bord Sjaanderplein in Scharm, waar bij gelegenheid van de opening van de broonk enige speeltoestellen voor de kinderen zijn geïnstalleerd uit de opbrengst van vroegere broonke.

toekomstige woonwagenbewoners beiden veel te klein: 'wij willen 's zomers nog wel eens een radiootje wat harder zetten... zet ons maar op een behoorlijke afstand', aldus de vertegenwoordigers van Vinkenslag. Wordt ongetwijfeld vervolgd.

Buurtbeheer

De leefbaarheid van de wijken moet worden verbeterd. Het staat in alle verkiezingsprogramma's en, wat verheugender is, het gebeurt ook. Her en der worden buurtinformatiecentra opgericht, het eerst in Wittevrouwenveld, daarna vervolgens in De Heeg, Mariaberg en Malberg. Met de 'Wittevrouwenveld bv' heeft Oostermaas tevens het eerste

buurtbeheerbedrijf aan het werk. De medewerkers zetten zich in voor verbetering van de mentaliteit van de bewoners door het herstellen van kleine schadegevallen, het snoeien van het openbaar groen en het opknappen van klusjes aan en in de huizen en de openbare ruimte. Het helpt, gelukkig. In Malberg is de situatie rond de beruchte Musketruwe in één jaar drastisch verbeterd. De wijken Heer, Nazareth en Akerpoort kijken reikhalzend uit naar voorzieningen als in Wittevrouwenveld.

De oude buurthuizen blijven daarnaast van belang. Het oudste van Nederland, het Martinushuis aan de Hoogbrugstraat in Wyck, sluit op 1 maart 1994 zijn deuren. Renovatie van het uitgewoonde complex is niet meer lonend. Het buurthuis wordt ondergebracht in de portierswoning van de gerenoveerde, voormalige Ambachtsschool aan de Sint-Maartenslaan. Wyckerpoort wil van het zogenaamde Groene Zaalje af en doet moeite een onderkomen te vinden in enige leegstaande lokalen van de Don-Boscoschool. Vooralsnog worden deze plannen verijdeld door de fusie van de twee scholen in de wijk.

In Malpertuis lijkt de Aureliusschool, die leeg staat na de fusie met de school in Pottenberg, na een jaar al rijp voor de sloop. Er is geen ruit meer heel. De buurt dringt aan op verbouwing tot buurthuis, respectievelijk sloop en de bouw van een aantal bejaardenwoningen.

Opvang daklozen

Een treurige vermaardheid kregen in 1992 de pogingen van het gemeentebestuur om een groep daklozen onder te brengen in een voormalige gymzaal in Caberg. Na geweldplegingen van de zijde van de duidelijk overdonderde omwonenden waren de daklozen opnieuw dakloos. Het stadsbestuur begon in te zien dat goed overleg aan de basis staat van het welslagen van dit soort operaties. Buurtbewoners zijn nergens gediend van overvalmethodes. Hun onmiddellijke reactie is verzet via geweld of de rechter.

Na vijf maanden Slaaphuis aan de Statensingel wordt er met de buurt geëvalueerd. Iedereen is content: de afspraken zijn nagekomen, de gevreesde overlast blijft uit; men zou alleen prijs stellen op een uitbreiding van de openingsuren, zodat de portieken van het tegenover het slaaphuis gelegen 'Sint-Mathiasbolwerk' van daklozen

gespaard blijven. Het aantal bedden voor mannen wordt na ruim een jaar functioneren van het slaaphuis aangevuld ten koste van dat voor vrouwen. De verhouding is nu 42 tegenover acht. In 1993 worden elfduizend overnachtingen geregistreerd. Zestig maal moet iemand worden weggestuurd, omdat 't slaaphuis vol is.

Veel klanten van de Statensingel zijn overdag te vinden in het Koffiehonk aan de Mariastraat, het voormalige onderkomen van de Katholieke Werkende Jongeren, waar zij tussen 09.30 en 18.00 uur binnen kunnen. Er is sprake van een geleidelijke groei. De buurtbewoners worden langzamerhand geconfronteerd met een fikse overlast. Zij zijn mordicus tegen elke uitbreiding van openingstijd van het Koffiehonk naar bijvoorbeeld 22.00 uur, om zo aan te sluiten bij de openingstijden van het slaaphuis. Op 27 februari 1994 timmeren buurtbewoners het pand vakkundig dicht en schilderen op de planken: 'De buurt heeft er genoeg van! Wij willen niet noodgedwongen op de CD stemmen.'

Ex-gedetineerden

In Wolder woont de voorzitter van de Stichting Zorg voor Ex-Gedetineerden, oud-hoogleraar C. de Geus. Voor de opvang van zeven oud-gevangenen heeft zijn stichting het oog laten vallen op het vroegere douanekantoor aan de Nederlands-Belgische grens. Wolder en Vroenhoeven slaan de handen ineen en richten een comité op teneinde de ex-gedetineerden te weren. Er gaan ruiten aan diggelen bij de voorzitter en het douanekantoor... Het comité wordt opgeheven, omdat het overleg met de stichting en de gemeente vast zit en men geen verantwoordelijkheid wenst te nemen voor nog meer acties. Het conflict escaleert: het gemeentebestuur van Riemst verklaart zich tegen de opvang in het grenskantoor, de collega's van Maastricht kunnen alleen begrip opbrengen voor 'oprecht verontruste burgers', maar niet voor 'onverdraagzaamheid, discriminatie en het dreigen met gewelddadige acties'. Deze uitspraak schiet de mensen van Wolder in het verkeerde keelgat. Op 8 november, vijf maanden na het bekend worden van de plannen, willen de partijen de zaak uitpraten. Het komt dan tot een vervelende woordenwisseling tussen schepen Houben van Riemst en collega Leenders van Maastricht.

Een week eerder heeft de stichting besloten af te zien van de gewraakte locatie, eerder door tegenstanders als een aquarium omschreven, omdat voor aankoop en verbouwing van het douanekantoor 400.000 gulden nodig is. Niemand gelooft dat dit de ware reden is. Alle betrokkenen blijven met een vieze smaak zitten. Als de stichting een half jaar later via woningbouwvereniging Sint Servatius een pand wil huren aan de Wilhelminasingel gaan de mensen in Wyck steigeren: 'wij hebben al genoeg problemen, onze wijk is zeer kwetsbaar'.

Economie en Milieu

Waren in 1992 de uitzichten op een positieve ontwikkeling van de economie al niet rooskleurig, voor 1993 ziet het er nog slechter uit. In januari is 10,7 procent van de beroepsbevolking van Maastricht en directe omgeving werkeloos, 8.200 mensen. Een lichte daling in de lente wordt gevolgd door de jaarlijkse stijging in juli, voornamelijk veroorzaakt door schoolverlaters en seizoensinvloeden. De Limburgse economie heeft tussen september 1992 en april 1993 zeventuizend arbeidsplaatsen 'gereorganiseerd, omgebogen, gerationaliseerd en herschikt', bij nadere beschouwing allemaal eufemismen voor koud ontslag. De Limburgse Werkgevers-Vereniging beschuldigt de rijksoverheid van falend beleid: er zijn teveel wijzigingen in de subsidieregelingen, te hoge belastingen, te weinig mogelijkheden om personeel te ontslaan en te hoge milieu-eisen. Als illustratie van dit laatste moge dienen de achteruitgang van de papierbehoefte, zowel door de inzakkende economie als de stickeractie op de brievenbussen, die de behoefte aan papier voor reamedrukwerk doet kelderen. Goed voor het milieu, slecht voor de producent.

In het tweede half jaar van 1993 zien we een aantal bedrijven weer oprabbelen, helaas meestal na het ontslag van vele tientallen medewerkers. Een kleine bloemlezing: het fusie- en reorganisatieproces bij KNP BT in april 1993 kost tachtig van de 230 medewerkers op de hoofdkantoren hun baan. Enige maanden later is door de voortdurende malaise een enorme overcapaciteit van papier en karton ontstaan, waardoor in Oude Pekela 450, in Nijmegen 250 en in Lanaken 135 (15%) KNP-ers worden ontslagen. Het bedrijf Thomas Regout heft in twee operaties 45 van de 550 banen op (8%); Sphinx reorganiseert de verliesgevende dochter 'Produits Céramiques de Tourain' te Selles (Fr.): honderd van de 540 banen sneuvelen (19%); Hoogovens Buizen b.v. te Maastricht wil voortaan verder gaan met de helft van de medewerkers: 65 van de 131 banen vervallen; Ciba Geigy ontslaat er 25 van de driehonderd (8%); Vissers Wegenbouw 35 van de 250 (14%); Mosa 86 van de 866 (10%)...

Het grote aantal faillissementen en bedrijfssluitingen voegt daar honderden verloren arbeidsplaatsen aan toe. Als vanouds is de horeca koploper bij de faillissementen, gevolgd door de handel, het verzekeringswezen en de industrie. De machinefabriek Delta Maastricht is nog goed af, omdat de failliete boedel wordt overgenomen door het Belgische bedrijf Tecon; slechts 21 van de 37 medewerkers kunnen evenwel mee. Geen hoop is er bijvoorbeeld voor de zes medewerkers van de kaasgroothandel Unilacti, voor de elf medewerkers van verzekeringsmaatschappij Delta Lloyd die haar filiaal in Maastricht sluit, voor de veertien van de twintig medewerkers van DSM-dochter RIM Nylon, voor de dertien van loodgieter Euro Installations, voor de twaalf van projectbureau Industrie en Milieu, voor de zeven van Klifa...

Tegenover de rest van de provincie slaat Maastricht overigens niet eens een slecht figuur. Samen met o.a. het Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (LIOF) en de provincie lukt het de gemeente, als een soort compensatie voor de bedrijfssluitingen, minstens tien nieuwe bedrijven naar Maastricht te lokken. In het nabije verschiet ligt nog onder meer de vestiging van enige hotels: Dorint bij De Geusselt, filialen van de ketens Days Inn en Bastion in de Lage Fronten en Wesley's vijfsterren Royalhotel bij het gouvernement. Ook de hoofdzetel van de Amerikaanse

Applebee's-restaurantketen in Europa en van het Israëlische bedrijf Indigo, producent van digitale offset-drukmachines zullen zich in Maastricht vestigen beide door bemiddeling van de Maastrichtse zakenman Benoit Wesly.

De Maastrichtse grootindustrie raakt verder verweven met internationale bedrijven, zowel door overnemen als overgenomen worden. 'Het is immers eten of gegeten worden', zoals een captain of industry zich laat ontvallen. ENCI wordt in september 1993 inclusief 'moeder CBR' opgeslokt door Heidelberger Zement, waardoor het concern de vierde cementfabriek van de wereld wordt met in totaal negenduizend medewerkers. Na de fusie met Bührmann Tettersode en VRG in april 1992 heet KNP voortaan KNP BT, hoewel... per 1 januari 1994 wordt een nog vettere vis binnengehaald met de overname van de Oostenrijkse papiergigant Leykam. Dus wordt even later de naam KNP Leykam op het bedrijf gehesen.

'Overbuurman' Sphinx blijft niet achter. Eveneens gebruikmakend van de economische recessie slaat Sphinx zijn slag in Zweden en koopt op 20 januari 1994 de fabriek Gustavsberg, die wél een goede ingang heeft op de Duitse markt. Gustavsberg maakt douches, douchebakken, baden, kranen, buizen en afvoersystemen. De nieuwe firma Koninklijke Sphinx Gustavsberg (KSG) heeft vestigingen in zeven landen, een omzet van achthonderd miljoen en vierduizend mensen in dienst. President-directeur J. van Vliet noemt de overname de belangrijkste gebeurtenis in de 160-jarige historie van het bedrijf. Sphinx hoeft in Europa slechts twee bedrijven te laten voorgaan, het Duits-Franse Villeroy en Boch en het Finse Matra. Jammer genoeg voor Sphinx lukt de overname van de plaatselijke concurrent MOSA niet.

Kamer van Koophandel

Een fusie, 'even moeilijk als die tussen MVV en Roda zou zijn', lijkt de samenvoeging tussen de beide Kamers van Koophandel in Zuid-Limburg te worden. De grotere Kamer in Heerlen, met vijftienduizend bedrijven en 46 medewerkers, geeft zich niet zonder slag of stoot gewonnen aan de kleinere in Maastricht, met tienduizend aangesloten bedrijven en dertig medewerkers. Iedereen geeft toe dat twee Kamers op twintig kilometer afstand in twee steden, die officieel tot elkaar zijn veroordeeld door de aanwijzing tot stedelijk knooppunt, teveel van het goede is. Maar vóór je dan op één lijn zit, is daar het verschil in mentaliteit en karakter van de beide secretarissen, is daar de vraag wat te doen met het gespaarde kapitaal van het meer zuinige Heerlen en breekt men zich het hoofd over de vraag waar de hoofdzetel wordt gevestigd. Dat wordt natuurlijk Maastricht, monkelt men aan de Maas: men heeft daar bij de nieuwbouw aan de Maasboulevard toch al rekening mee gehouden? Het wordt Maastricht. De Heerlense secretaris N. Simons krijgt een gouden handdruk van negen ton; voorzitter W. Schiffelers verhuist naar Maastricht, zijn collega A. Versteegh neemt afscheid en wordt voorzitter van de Limburgse Werkgevers-Vereniging. In Heerlen blijven alleen nog enige uitvoerende taken, bestuur en directie maken beleid aan de oever van de Maas.

Krantenfusie

Het fusieproces tussen twee provinciale dagbladen, beide onderdeel van VNU, De Limburger in Maastricht en het Dagblad voor Noord-Limburg te Venlo, verloopt eveneens zeer moeizaam. Nog meer dan tussen Heerlen en Maastricht is er een groot mentaliteitsverschil tussen de hoofdstad en de handelsstad. In Venlo is Maastricht

volgens velen alleen maar ver.

De VNU-directie dringt begin 1993 aan op spoed. De beide directeuren, A. Dekker te Maastricht en J. Gerits te Venlo, komen overeen een fusiemanager aan te stellen in de persoon van R. Rijbroek van het gelijknamige adviesbureau uit Rijswijk. Deze moet op korte termijn een nieuwe hoofdredacteur aanstellen en binnen het managementteam van beide kranten de samenwerkingsplannen voorbereiden. Beide zijn van groot belang omdat de nieuwe krant met 196.000 abonnees meteen de grootste regionale krant van Nederland wordt. Dat schept verplichtingen. 'Lagen beide steden maar wat dichterbij elkaar', verzochten de onderhandelaars regelmatig. En hoe onafhankelijk blijft de redactie Venlo?

Als de zaak muurvast zit grijpt 'buitenstaander' Rijbroek in arren moede naar een paardemiddel: hij wil beide vestigingen opheffen en één nieuwe maken in Thorn, precies halverwege. Directeur A. Dekker verdedigt Maastricht met hand en tand en wordt prompt aan de dijk gezet. Zijn strijd lijkt niet tevergeefs. De huidige productie-technieken maken trouwens redacties op twee locaties zeer wel mogelijk. In 1995 is de fusie rond, zo meldt interim-directeur J. van Cann bij zijn benoeming in september 1993. Het wordt tijd: ook de hoofdredacteurs nemen hun functie alleen maar waar tot de nieuw benoemde George Vogelaar (44), nu nog hoofdredacteur van de Drentse Courant en het Groninger Dagblad, in Maastricht aan de slag kan.

Hij wordt daar de baas van een groep medewerkers die zich eindelijk heeft verzoend met de verhuizing uit het hart van de stad naar 'de polder' van Randwyck. Vooral de stadsredactie heeft zich tegen de verhuizing verzet. Zij toont nog iets van de oude journalistieke instelling van 'het nieuws ligt op straat' en 'je kunt het beste midden tussen de burgers functioneren'. Lang mag de stadsredactie hopen dat ze in het gezellige Nieuwswinkeltje aan de Wolfstraat en vervolgens aan de Havenstraat kan blijven. De directie is echter onverbiddelijk; zelfs een beroep op de rechter, aangespannen door de ondernemingsraad en gesteund door de hele redactie, mag niet baten. Medio 1993 valt het doek.

Bedrijventerreinen

Tot het jaar 2000 wil de gemeente Maastricht negentig hectare bedrijfsterrein ontwikkelen en aan de man brengen. Begin 1993 is ruim twintig hectare gereed voor uitgifte en evenveel in voorbereiding. Op de langere termijn denkt men ruimte te vinden in het Lanakerveld (ten noorden van Oud-Caberg), in Beatrixhaven-west (tussen Julianakanaal en Maas), in de Bosscherveldgroeve en aan de grens van de gemeente Eijsden.

Boven Oud-Caberg heerst rust, maar de stilte is bedrieglijk. Het Zouwdal ligt er nog steeds mooi te wezen, niet omdat de stadsbestuurders zulke natuurliefhebbers zijn, maar omdat de rijksoverheid het gebied ooit heeft voorbestemd voor de aanleg van het Cabergkanaal, een verbinding tussen Maas, Zuid-Willemsvaart en Albertkanaal. Een bedrijventerrein aan het water is natuurlijk ideaal en zelfs als het kanaal er niet komt, liggen de bedrijven toch vrij dicht bij het Albertkanaal. Op basis van de in november 1992 gepresenteerde nota Structuurvisie Grensproject Albertkanaal-Lanaken-Maastricht-Riemst praten de gemeenten Lanaken en Maastricht samen over het de rijksgrens overschrijdende industrieterrein Smeermaas. Als de plannen openbaar worden en de onrust in Oud-Caberg toeslaat, bezweert wethouder Wevers, verantwoordelijk voor Ruimtelijke Ordening, de bewoners dat er hooguit één hectare industriegebied aan de Nederlandse kant van de grens komt. De gemeenteraad onderschrijft dit, tot tweemaal toe. Wevers' collega Hoen van Economische Zaken wil zich,

namens burgemeester en wethouders, niet binden aan die pertinente uitspraak en spreekt van 'veel kleiner dan tien hectare'. Driekwart jaar later preciseert hij dat met 'hooguit zes hectare'. In maart 1994 komt de aap uit de mouw en blijkt het gebied in het bestemmingsplan Maastricht-West tot tien hectare te zijn aangegroeid!

Ondanks de voortdurende recessie verkoopt de gemeente in 1993 ruim vijf hectare grond aan bedrijven en kan ze elfduizend vierkante meter kantooruimte en vijftienduizend meter halruimte voor (startende) bedrijven afzetten. Daarbij zijn de achttienduizend meter kantoren van de rechtbank in het vroegere ziekenhuis Sint-Annadal niet meegerekend.

Na de gebruikelijke schermutselingen rond de bezwaarschriften krijgt het stadsbestuur eind mei 1994 groen licht voor de ontwikkeling van bedrijventerrein Scharn-Noord, een terrein voor schone industrie. Het moet er ook nog mooi uitzien vindt men en daarom behoudt de stad zich het recht voor zich nadrukkelijk te bemoeien met de architectuur van de nieuwe bedrijven.

Maastricht en Eijsden komen overeen aan hun gemeentegrens, tussen Gronsveld en Heugem, samen een groot terrein aan te leggen, waarvan vijftig hectare op Maastrichts gebied is voorzien. Het raakt daar het oude woonwagencentrum Vinkenslag dat eveneens de bestemming bedrijventerrein heeft gekregen. Feitelijk wordt daarmee slechts de bestaande toestand gelegaliseerd. Een cluster van vijftig bedrijfjes, werkzaam in de autohandel, geeft 93 handelaren brood op de plank. Per week exporteert men circa zeventig auto's, voornamelijk naar Oost-Europa. Er is een probleem: de provincie eist dat Maastricht het aantal woonwagenstandplaatsen van honderdvijftig terugbrengt naar maximaal zestig. Dit blijkt eerder gezegd dan gedaan. Er is nog een probleem: de grond blijkt dermate vervuild, dat afgraving onvermijdelijk is. De schattingen van de kosten lopen uiteen van 30 tot 45 miljoen....

MECC

Bijna zestigduizend mensen nemen in 1993 deel aan 44 internationale congressen in Maastricht, een gemiddelde van 1350 per congres. De stad passeert Rotterdam en mag zich na Amsterdam en Den Haag derde congresstad van Nederland noemen. Medio 1994 wordt bekend dat Maastricht zich een plaats heeft veroverd bij de top-vijftig van de wereld; trots prijkt de Maasstad op de 38e plaats.

Vanwege de zeer specifieke problemen die bij de organisatie van congressen komen kijken, besteedt het MECC dit werk in december 1993 uit aan het Bureau Van Namen en Westerlaken in het Gelderse Lent. De beurzen blijft men zelf organiseren. Sinds de samenwerking met de RAI in 1989 is het aantal beurzen alleen maar toegenomen. Directeur D. Elzinga spreekt al over uitbreiden. Een derde hal van achtduizend vierkante meter op het terrein tussen MECC en Limburger is hard nodig, vindt hij. Vervolgens moet er nog een grote uitbreiding worden gerealiseerd op het nieuwe parkeerterrein in de noord-oosthoek van Randwyck. Daarmee is dan de beursoppervlakte van nu verdubbeld.

De economische betekenis van het Maastrichtse Economisch en Expositie-Centrum voor stad en omgeving is enorm. In 1992 bezoeken ongeveer 250.000 mensen een beurs, tentoonstelling of evenement in het MECC; medio 1993 zijn de prognoses alweer gestegen, dankzij de fenomenale Lentebeurs, waar alleen al 72.000 bezoekers op af komen. De naamsbekendheid van Maastricht is natuurlijk een extra stimulator voor het succes.

Met 72 banen in de eigen organisatie en naar schatting zeshonderd extra in de regio is het MECC een belangrijke motor van de werkgelegenheid. In het negende jaar

van zijn bestaan wordt in 1992 voor het eerst een bescheiden winst geboekt van zeventigduizend gulden. Twee jaar eerder stond men nog twee miljoen in het rood... Toch blijft het nodig dat Maastricht miljoenen subsidieert, tot 7,2 miljoen per jaar of zestig gulden per Maastrichtenaar. Het congresgedeelte kan nu eenmaal niet rendabel functioneren. De gemeenschap krijgt dit geld overigens dubbel en dwars terugbetaald: volgens betrouwbare schattingen zorgt het MECC elk jaar voor ruim honderd miljoen aan bestedingen in de regio!

Het kan natuurlijk niet uitblijven: binnen een jaar na het bekend worden van de eerste winst begint het stadsbestuur voorzichtig te spreken over verlaging van het jaarlijkse subsidie, 'tot vijf miljoen of zo'.

Een deel van de klaagzangen die het congres- en beursgebouw vanaf de opening begeleiden, over de infrastructuur rondom het complex, de onbereikbaarheid, het tekort aan parkeerplaatsen en de hoge parkeertarieven, verstomt in 1993. Ten oosten van de Kennedybrug wordt vanaf de Kennedysingel een aparte afrit aangelegd naar de parkeerterreinen. Het aantal parkeerplekken stijgt van dertien- naar zeventienhonderd. De kneuterige infrastructuur in deze hoek van Randwyck wordt ingrijpend verbeterd. Eén negatief punt blijft: het complex ligt verkeerd-om. Bijna alle bezoekers betreden het gebouw via de 'achterdeur', vanaf het enorme parkeerterrein.

Maastricht-Aachen-Airport

Wat in de Tweede Wereldoorlog in Beek begon als een 'airstrip' van de bevrijdingslegers, is de laatste decennia uitgegroeid tot het tweede vliegveld van Nederland. Na de mijnsluitingen, die in het midden van de jaren 1960 begonnen, heeft de rijksoverheid het 'Vliegveld Beek' als aanjager van de economie van Zuid-Limburg erkend, samen met de toenmalige DAF-fabriek in Born. In de dichtbevolkte regio konden klachten over het vlieglawaaï niet uitblijven, gevolgd door verzet tegen de groei van de economische bedrijvigheid, het toenemende aantal nachtvluchten en de uitbreidingsplannen. Al tien jaar vecht 'Vliegveld Zuid-Limburg' voor de aanleg van een oostwestbaan, die langer is dan de huidige noordzuid gerichte landingsbaan en minder geluidsoverlast met zich meebrengt. Nachtvluchten zijn inmiddels verboden, met als gevolg het vertrek van enige maatschappijen die gespecialiseerd zijn in het vervoer van expresgoederen.

Met de regelmaat van de klok verklaren ministers en staatssecretarissen dat de uitbouw van Maastricht-Airport, zoals 'Zuid-Limburg' vervolgens heette, moet doorgaan en dat de aanleg van de oostwestbaan inzet blijft van het kabinetsbeleid. De strenge milieunormen lijken het tegendeel te bewerkstelligen. Niemand zit te wachten op voortdurend vliegtuiglawaai in zijn achtertuin. De vroegere minister van Verkeer van België, H. Decroo, vraagt zich, als men informeert naar de gevolgen van de toekomstige oostwestbaan voor Belgisch Limburg, minzaam af 'waarom in een noordzuid gerichte provincie Limburg per se een oostwestbaan moet worden aangelegd'.

Tussen hoop en vrees zien de voor- en tegenstanders van de uitbreiding van de luchthaven de beslissing naderen. Kan Maastricht-Airport toch nog uitgroeien tot een belangrijk regionaal distributiecentrum voor luchtvracht en expresvervoer en daarmee het concurrerende Bierset bij Luik vóór blijven? Of wordt het vliegveld achteloos opzij geschoven zoals een lid van de Tweede Kamerlid suggereerde, toen het de bijna één miljoen ton luchtvracht van Schiphol vergeleek met de dertigduizend ton van Maastricht: 'dat doet Schiphol er in anderhalve week bij'. De totale vracht van Maastricht-Airport is in 1992 goed voor negentien miljoen omzet. Een beetje

supermarkt zou zich er voor schamen', verzucht een journalist.

Op zoek naar bondgenoten en sympathisanten doet men de stad Aken, als tegenprestatie voor het luttele bedrag van 25.000 mark, het aanbod het vliegveld voortaan Maastricht-Aachen-Airport te noemen.

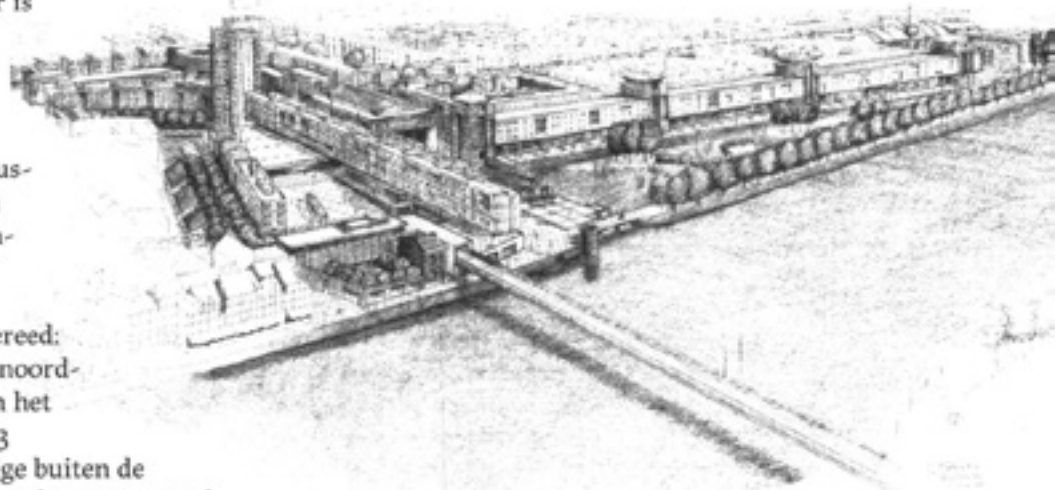
Ceramique

Aan de Clermontlunet wonen sinds medio 1993 de eerste bewoners van Maastrichts meest pretentieuze naoorlogse uitbreidingsplan. Zij hebben een schitterend uitzicht over de Maas en de oude stad. Eén grote vlakte, alleen doorsneden door de deftige Avenue Ceramique met die S-bocht. Winand Clermont, in 1851 de stichter van de fabriek die zou uitgroeien tot het uitgestrekte complex van de Ceramique, zou er bij staan te likkebaarden: egaal industrieterrein, waar vond je dat toen? Hij moest genoeg nemen met haastig zogenaamd geëgaliseerd vestingsterrein, waarin het wemelde van kolossale funderingen en opgaand muurwerk met grachten ertussen vol puin en fabrieksafval. Maar de industriëlen van toen maalden daar niet om: een fabrieksvloer erover en starten met de productie! Zoals hij en zijn opvolgers het terrein aantroffen en met gebouwen toedekten, zo is het nu tevoorschijn gekomen. Miljoenen scherven blinken in de zon. Zij zijn niet gevaarlijk, maar de veelkleurige grond her en der is dat des te meer. Honderdduizenden tonnen vervuilde grond moeten worden verwijderd, vervolgens dekt een laag schone grond de restanten van honderddertig jaar industriële activiteit definitief dicht en zou de bouw van de enorme, volkomen on-Maastrichtse woonblokken kunnen beginnen.

In 1994 zijn twee complexen gereed: het reeds genoemde woonblok in het noordoosten en het Bonnefantmuseum in het zuidwesten. Voor het overige is het 23 hectare grote gebied leeg. Nee: het enige buiten de Wiebengahal bewaard gebleven gebouw, het zogenaamde bordenfabriekje niet ver van de Maaspunttoren, staat treurig te wachten op betere dagen, op dagen zonder drugsgebruikers. Op de plaatsen waar de operatie 'verwijdering vuile grond' achter de rug is, vormt het onkruidzaad van eeuwen een groene deken. Net als in 1851, toen op het gedeelte Oud-Wyck, en na 1867, toen de voormalige vestingwerken mochten worden afgebroken, wacht het terrein op ondernemers.

Vijf jaar geleden, op 7 november 1989, ging de gemeenteraad juichend accoord met de plannen voor het Ceramiqueterrein, was er enthousiasme bij het projectteam bestaande uit Abp, gemeente en projectontwikkelaars als Wilma en was er veel publiciteit over de nieuwe stadswijk-met-allure. Grote publiekstrekkende activiteiten als het Casino dat Valkenburg voor Maastricht zou inruilen, kantoren van grote bedrijven, super-de-luxe-appartementen aan de Maas en heel veel ruime woningen, zouden samen voor de beloofde allure zorgen.

Na vijf jaar staat iedereen weer met beide benen op de grond. Verschillende wisselingen van de wacht bij partner Abp hebben daar het optimisme van de

Het Ceramiqueterrein, zoals Jo Coenen het schetste; wanneer ziet het er ongeveer zo uit?

begintijd getemperd. Het landelijk inzakken van de kantorenmarkt gaat natuurlijk niet aan Maastricht voorbij. Even wordt Rijksgebouwendienst genoemd (met nu eens vierduizend, dan tienduizend en zelfs twaalfduizend m²), maar niemand gelooft eigenlijk dat een fors bezuinigende rijksoverheid voorlopig dergelijke investeringen zo ver van Den Haag aandurft.

Het Bonnefantenmuseum blijkt van buiten (het interieur blijft tot maart 1995 ontoegankelijk) een zeer controversieel gebouw. Met name de toren aan de Maas, die in korte tijd reeds vele bijnamen heeft gekregen, waarvan 'Het ei van Rossi' nog de meest onschuldige is, maakt de tongen los. Om milieu-technische redenen mag de torenbedekking niet in koper worden uitgevoerd zoals die van tegenpool de Koepelkerk. Het kopergroen wordt nu ingeruild voor het vuilgrijs.

Directeur A. van Grevensteijn rekt op honderdduizend bezoekers per jaar, 275 per dag, maar dan moet wel de voetgangersbrug over de Maas zijn gerealiseerd en het maanlandschap rond het museum zijn opgefleurd. Het opfleuren neemt in 1994 een aanvang met de aanleg van de hoofdontsluitingsweg, de Avenue Ceramique, die Limburglaan en Gouvernement verbindt met Wilhelminabrug en Stadhuis. Wegenbouwcombinatie Lieben-Vissers legt de negenhonderd meter lange en 42 meter brede laan aan voor 8,5 miljoen gulden. Op 10 juni wordt zij feestelijk geopend.

Van bouwactiviteit is in het kerngedeelte niets te bespeuren. Alleen de reclameborden aan de Akerstraat zijn groter geworden.

In januari 1994 wordt als het ware een nieuwe start gemaakt met een tweede presentatie van het project en de ondertekening van een protocol, waarin ABP, gemeente, Wilma, Ruyters Vastgoed en Bouwfonds zich verbinden in drie jaar 1.235 woningen, 4.000 m² winkels en 25.500 m² kantoorruimte te bouwen. In het protocol staat een unieke clause: om de ontwikkeling van het Ceramiqueterrein over het dode punt heen te helpen, wordt afgesproken dat gedeeltelijk 'op de leegstand' wordt gebouwd, tot een totaal van drieduizend meter kantoorruimte en 140 huizen.

Lang is er sprake van geweest dat de gemeente haar eigen ambtelijk apparaat naar de Ceramique zou overbrengen, inclusief raadszaal en fractieruimten. Het blijft uiteindelijk bij wat aanvankelijk de 'Cerabieb' heet, een nieuwe hoofdvestiging van de Stadsbibliotheek en het Stadsarchief, aangevuld met een nader aan te werven internationaal instituut. Het complex wordt gesitueerd in de zogenaamde Noordknoop, het gebied pal ten zuiden van Hotel Holiday Inn Crowne Plaza en bij de afrit van de brug. Het begin is er, maar bibliotheek en archief kunnen natuurlijk slechts een gedeelte van de beoogde zeventigduizend meter kantoorruimte vullen. Trouwens, moeten bibliotheek en archief niet eerder bij cultuur(conservering) worden gerekend? Zó bruisend van leven zijn zij niet.

Panorama van het Herdenkingsplein in aanbouw; in het centrum de gebouwen van de Academie Beeldende Kunsten met rechts de (omstreden) nieuwbouw van architect Arets (begin 1993)

Woningbouw

De 'gewone' woningbouw in de stad wordt zowel via het zogenaamde inbreiden als door nieuwe uitbreidingsplannen gerealiseerd. Prachtige voorbeelden van inbreiden zijn de projecten Hoogfrankrijk en Herdenkingsplein, die in maart en juli 1994 worden opgeleverd. De Luikse architect Charles Vandenhove heeft het binnenterrein tussen Hoogfrankrijk, Herbenustraet en Capucijnenstraat schitterend vormgegeven: 93 woningen rondom de knusse Charles Voscour.

Bij de opening van het eveneens zeer geslaagde Herdenkingsplein betreurt directeur H. Smeets van de dienst Stadsontwikkeling en Grondzaken het jammere feit dat stadsvernieuwing van dit niveau helaas in de toekomst niet meer mogelijk is, tenzij op relatief kleine locaties als in het voormalige kloostercomplex aan de Capucijngang. Daar worden 24 woningen gesitueerd. Vanwege de uitzonderlijk gunstige ligging zal ook de woningbouw op de Staargebouwlocatie aan hoge verwachtingen kunnen voldoen en om dezelfde reden de bouw van ruim veertig koopwoningen, twintig koopappartementen en evenveel huurwoningen in het voormalige Veldekecollege in Sint Pieter.

Grote bouwprojecten worden in 1993 en de eerste helft van 1994 niet gerealiseerd, wel voorbereid. Het plan Hazendans, nabij de gelijknamige boerderij ten westen van Belfort gelegen, komt medio 1993 in de inspraak. De buurtraad Daalhof zorgt daarbij voor een unicum door een uitgewerkt alternatief plan te presenteren. Dat de gemeente 'wint' is niet verwonderlijk. Het plan Hazendans komt er, met 638 woningen en een standplaats voor vijftien woonwagens.

De plannen voor Amby-Zuid krijgen eveneens gestalte: 750 huizen, pal ten zuiden van de huidige kern, inclusief een woonwagenlocatie. Aan de overzijde van de Ambyerstraat-Zuid worden ruim honderd woningen toegevoegd aan het plan Gravenhof. Ten westen van het Annadalcomplex wordt de voormalige parkeerplaats en directe omgeving volgebouwd met 250 woningen.

Curieus is de discussie over woningbouw in Noordoost-Maastricht. Limmel, Borgharen en Itteren 'schreeuwen' om aanvullende woningen om de vergrijzing van hun dorpen tegen te gaan. In Limmel staat ernstige vervuiling van voormalige bedrijfsterreinen woningbouw in de weg, maar Borgharen en Itteren lijken hun zin te krijgen: Maastricht wil tot honderdvijftig huizen aan beide kernen samen toevoegen, de provincie de helft en Rijkswaterstaat liefst geen. Hij wordt op zijn wenken bediend door het 'normale' hoogwater van januari 1993 en meer dan overtuigend door de catastrofale zondvloed van Kerstmis.

Stadsvernieuwingplan Hoogfrankrijk van architect Charles Vandenhove (januari 1994)

*Itteren in het water met Kerstmis
1993; duidelijk tekenen de
afrafteringen zich af, die al vol
hangen met rommel.*

De Maas

Het is voor een grensstad als Maastricht niet gemakkelijk met de milieunormen van Nederland in de hand goede contacten met de burens te onderhouden. Neem de 'eeuwige' strijd over de vervuiling van het Maaswater. Nederland moet sedert de recente omvorming van België tot een federale staat over de Schelde praten met Vlaanderen en over de Maas met Wallonië. Waar de Nederlandse minister van Waterstaat jarenlang het schoonmaken en uitdiepen van de Scheldemonding kon koppelen aan Belgische inspanningen voor een schonere Maas, kan men nu alleen beweging in dit 'drama van decennia' brengen door het afsluiten van de Waterverdragen op een hoger niveau te tillen. Zeven 'oeverstaten' van de Maas (en haar zijrivieren), Frankrijk, Luxemburg, België, Wallonië, Vlaanderen, Duitsland en Nederland komen daarvoor op 6 en 7 december bijeen in Parijs. Doel: het instellen van een 'Maascommissie' die de vervuiling van de rivier integraal moet aanpakken. Bij de Rijn functioneert een dergelijke commissie al jaren prima. Veel optimisme is er

niet, getuige de felle aanval van de Sittardse Europarlementariër Nel van Dijk, die België het liefst een boete van anderhalf miljoen gulden per dag wil opleggen voor het niet naleven van Europese regels. Het in het najaar van 1993 van kracht geworden Verdrag van Maastricht geeft de Europese Commissie het recht naar het Europese Hof te Luxemburg te stappen. Dit veroordeelde België al in 1982 voor dezelfde vergrijpen, maar had en heeft niet de bevoegdheid sancties op te leggen. Nel van Dijk slaakt haar cri de coeur op 1 december 1993, op het moment dat het waterwinbedrijf De Brabantse Biesbosch voor de zesde keer dat jaar de inname van Maaswater heeft moeten stoppen vanwege vervuiling in Wallonië. Hoge functionarissen van de stad Luik voegen bij die gelegenheid een Nederlandse journalist toe dat in Wallonië 'werk gaat boven milieu'.

Rotterdam is het wachten moe. Voor haar drinkwater aangewezen op de Maas en gedwongen voor de zuivering daarvan jaarlijks ruim twintig miljoen gulden neer te tellen, richt de stad het Project Onderzoek Maas (POM) op en vraagt alle 32 Nederlandse Maasgemeenten lid te worden. Maastricht aarzelt; de stad heeft moeite met de procedure die erin voorziet dat Rotterdam namens

de 32 deelnemers naar de rechter stapt, als een regeling met de eenmaal opgespoorde vervuiler niet mogelijk is. Die vervuiler kan heel wel in de Euregio wonen. Het gevolg is dat Maastricht bij onderhandelingen met bijvoorbeeld Luik op eieren moet lopen. De stad pleit ervoor dat zij zelf eveneens vervuilers moet kunnen aanpakken, zoals binnen de eigen gemeente, en dat alle leden het recht moeten krijgen om tactische redenen tijdelijk uit het POM te treden. Dat er vervelende situaties kunnen ontstaan, blijkt snel genoeg; in maart 1994 vraagt Milieudefensie Maastricht aan Rotterdam Maastricht voor de rechter te dagen wegens lozing van vervuild rioolwater op de Maas. Als een van de vier zogenaamde overstortbekkens van het riviertje de Kanjel fungeert de kasteelgracht in Borgharen. Als daar na hevige regenbuien rioolwater zorgt voor vissterfte blijkt tevens dat Maastricht de benodigde vergunning voor het inrichten van de overstorten mist. Rotterdam vraagt de zusterstad wat meer 'alertheid' te betrachten.

En wat te denken van de buurgemeenten Visé, Riemst en Lanaken? Visé wil een voormalige mergelgroeve in Lixhe, pal naast Albertkanaal en Maas, volstorten met huishoudelijk en giftig, industrieel afval ('ongetidentificeerde stoffen'). Er is zelfs sprake van het, via een buis onder het kanaal, rechtstreeks lozen van bezink-water op de Maas! Bij zesduizend demonstranten tegen deze heilloze plannen scharen zich slechts veertig Maastrichtenaren.

Vanuit een buis onder een brug in Eben-Emael stroomt honderd liter olie in de Jeker. Vervuiler onvindbaar. Even verderop, in Kanne, overweegt het Belgische waterschap Aquafin een waterzuiveringsinstallatie te bouwen op de Belgisch-Nederlandse grens, onder de ramen van Chateau Neercanne. Naar verluidt voelt het Waterschap er veel voor de installatie aan de Nederlandse kant van de grens te laten verrijzen. Maastricht doet het enig juiste en biedt Riemst aan de riolering van Kanne op die van Maastricht aan te sluiten. Wéér een stuk minder vervuiling van de Jeker. Zelf heeft het stadsbestuur nogal wat boter op het hoofd, want nog steeds wordt, vooral bij zware regenval, ongezuiverd rioolwater op de Jeker geloosd. Binnenkort, heet het in juli 1993, komt daaraan een einde als bij de Prins-Bisschopsingel het riool en een fors overstort gereed komen.

De wijken Oud-Caberg en Malberg ondervinden veel ongemak van het industriegebied van Lanaken, vooral stank- en geluidshinder van het bedrijf Hoechst Celanese. Omzichtig vraagt Maastricht de overlast te reduceren, met andere woorden de milieunormen aan die van Nederland aan te passen. Men heeft een klein drukmiddel: de ontsluitingsweg van het nieuwe, honderdtwintig hectare grote industriegebied kan het beste een stuk over Nederlands gebied worden aangelegd. Het middel is klein, want harerzijds wil de stad aan deze kant van de grens een industrieterrein in het kwetsbare Zouwdal situeren.

Industrie

De historische situering van de Maastrichtse groot-industrie binnen de wallen en vervolgens op de geslechte vestingterreinen, in beide gevallen vlakbij en tussen de woningen, blijft problemen veroorzaken. De omwonenden van de MOSA klagen over geluidsoverlast, die bij KNP vrezende uitstoot van kooldioxide en stikstofdioxide bij de te bouwen warmtekrachtcentrale. Heel Maastricht houdt zijn hart vast over de plannen van ENCI om droge mergel te winnen tot vijf meter boven NAP, dus twintig meter dieper dan men nu al graaft. Daarvoor moet per jaar één miljoen kubieke meter grondwater worden weggepompt, dus 83.500 kuub per maand, 19.250 per week, 2.750 per dag, 115 per uur, twee per minuut... tweehonderd emmers van tien liters per

minuut. Schoon tot zeer schoon water. Eerst wil de fabriek het gewoon in de Maas dumpen, maar daar steken provincie en gemeente een stokje voor. Kan de helft van het totaal aan drinkwater dat alle inwoners van Maastricht per jaar gebruiken, niet ter beschikking van die burgers komen?

Burgemeente Riemst stapt naar de Nederlandse Raad van State, omdat men bang is voor een desastreuze daling van het grondwaterpeil. Zelf wint ENCI een proces voor de AROB-rechter tegen de provincie, die de fabriek te strenge milieunormen wil opleggen wat betreft de uitstoot van schadelijke stoffen. De provincie wil roomser zijn dan de paus, als zij ENCI toestaat maximaal 225 milligram zwaveldioxide per kubieke meter afvallucht te laten lozen, terwijl het ministerie van VROM 400 milligram haalbaar vindt.

Begin 1994 stelt de fabriek voor, bij wijze van proef, opnieuw afval te gaan verbranden, ditmaal bestaande uit vermalen autobanden, reststoffen van stickerfolie en kunststofautobumpers. Door vermenging met de normale brandstof zou het zwaveldioxide-gehalte kunnen worden verlaagd. Pas nadat ENCI heeft toegezegd alle resultaten van de proef inclusief de metingen van de uitstoot aan de verontruste milieugroeperingen over te leggen, wordt het AROB-bezwaar ingetrokken.

Afval

Met ingang van het jaar 1993 wordt de stortplaats Belvédère gesloten. Vanaf 1970 is er het Maastrichtse huisvuil, industrie- en sloopafval gedeponeed. Maastricht is in het vervolg aangewezen op de stortplaats Abdissenbosch in Landgraaf, maar die is nog niet klaar. Men krijgt vergunning bij de Belvédèregroeve een overslagstation in te richten, een tussendepot waar het vuil in grote containers kan worden samengeperst, zodat de transportkosten enigszins worden gereduceerd.

De Belvédèregroeve moet nu worden 'afgewerkt' door er een dikke laag grond over te spreiden. Na enig touwtrekken mag de stad daarvoor groen- en houtafval respectievelijk de tweehonderdduizend ton matig vervuilde grond van het Ceramique-terrein gebruiken, die dan op zijn beurt met schone klei moet worden afgedekt. Volgt nog de begroeiing. Bij het inklinken van het stort komt methaangas vrij, waarvoor de stad de NV Nutsbedrijven wil interesseren. Daarna is de stortplaats uitstekend als recreatiegebied te gebruiken. De golfers dromen al van een baan van achttien holes!

Voor het zover is moet de stad betalen, heel veel betalen. Zeven miljoen gulden als bijdrage in de afwerking van het vorige stort in Berg en Terblijt en eenendertig voor de 'eigen' Belvédère. Het is geen wonder dat de overheid de burgers bij het presenteren van de rekening niet meer ervan hoeft te overtuigen dat afvalverwerking peperduur is geworden. Eigenlijk is de burger graag bereid mee te werken aan het gescheiden aanleveren en hergebruiken van afval. Men koopt massaal composteringsvaten; al jaren loopt de glas- en papierinzameling prima en de onderzoeken naar de recycling van plastic leveren hoopgevende resultaten.

In Maastricht dient in 1994 een van de twee Logistieke Afvalstoffen-Centra (LAC) van Limburg van start te gaan, althans dat hebben de provincie en de NV Sturing Afvalverwijdering Limburg (AVL) besloten. Daarin is onder andere een fabriek voor de compostering van vijftigduizend ton groente-, fruit- en tuinafval ondergebracht en een overslagstation waar het overige afval wordt gescheiden voor hergebruik en transport naar ofwel de te realiseren verbrandingsoven ofwel de stortplaats. De burger kan zijn gescheiden afval kwijt op meer dan vijftig plaatsen in de stad in containers voor blik, papier, karton, gekleurd glas en wit glas. Of hij rijdt naar één van de zeven milieustations voor de grotere vrachten. Alleen... al deze plannen

worden ernstig vertraagd. Naast de bestaande milieuparken komt slechts het eerste milieustation gereed, aan de Frontensingel vrijwel onder de Noorderbrug. Het kost 650.000 gulden, een ton meer dan was berekend. De gemeente is beheerder, het transport wordt uitbesteed. Twee jaar later dan is gepland, wordt het milieustation Frontensingel eind juni 1994 plechtig geopend. Het begin is er.

Bodem

Oude industriesteden hebben een treurige reputatie voor wat betreft bodemverontreiniging. Het schoonmaken van de vervuilde grond kost handenvol geld. Regelmatig kunnen bouwplannen niet worden uitgevoerd of lopen enorme vertragingen op. Nabij de vroegere betonfabriek De Nijverheid in Heer, waar woningen en standplaatsen voor woonwagens moeten worden gerealiseerd, blijkt het niet voldoende de bodem tot zeventig centimeter diep af te graven. Ook zijn negen tuinen in de omgeving vervuild. Extra kosten: ruim een miljoen gulden. Naast het Geusseltstadion moet een areaal van bijna een hectare worden schoongemaakt voor de bouw van een hotel en kantoren. De bodem is slechts licht verontreinigd, toch kost de operatie 350.000 gulden. In het verleden met de beste bedoelingen opgebrachte, zwaar vervuilde grond nabij de voormalige Ambachtsschool moet nu worden afgegraven; meerkosten drie ton.

In de vaargeulen en aanlegplaatsen te Maastricht ligt 77.000 kubieke meter baggerslib, ernstig vervuild. Voor ruim tien miljoen gulden kan het weggebaggerd worden...

Afvalverwerking

De aangescherpte milieunormen leveren nog meer problemen op. Op bevel van de Arbeidsinspectie wordt begin 1993 de sloop van gedeelten van het Sint-Annadalziekenhuis enige malen stilgelegd, omdat het sloopbedrijf H. en H. uit Eindhoven het blijkbaar niet zo nauw neemt met de verwijdering en de opslag van asbesthoudende materialen. Er is geen beschermende kleding gebruikt en de sloopmaterialen zijn niet veilig verwerkt. Pas nadat een tweetal steeds strengere werkplannen zijn overgelegd, worden de werkzaamheden weer vrijgegeven.

Het verwerken van afvalstoffen is niet populair. Aan de Bergerstraat, dichtbij een sjeke woonbuurt, ligt het verwerkingsbedrijf Weerts. De buurtbewoners en het bedrijf zelf willen dolgraag verhuizen maar niemand verlangt naar zo'n buurman die stank en stof teweegbrengt en ongedierte aantrekt. Ook niet een professor van de RL die dichtbij de geprojecteerde nieuwe vestigingsplaats aan de Sandersweg woont. Hij verkiest het alle bezwarenprocedures te doorlopen, een vol jaar lang. Uiteindelijk wint het gezond verstand, een onbuigzame gemeente en een provincie die bijna twee ton voor de verhuizing neertelt. Via het bedrijf Reko b.v. in Beek houdt de firma Weerts zich vooral bezig met de recycling van bepaalde soorten plastics, waar kunststofkorrels van worden gemaakt. Een onderdeel van het bedrijf is Weerts-Containerverhuur, met name voor sloopwerkzaamheden en afvalverwerking. Weerts vindt, samen met enige andere gelijksoortige transportbedrijven, de aanpak van de gemeente met de milieustations principieel verkeerd. 'Die dingen horen niet door de overheid te worden beheerd, maar door ons die reeds zoveel ervaring met gescheiden afvalverwerking hebben via de milieuparkjes', is zijn mening. Hij denkt verder die milieustations te kunnen bouwen voor de helft van de huidige kosten. Voorlopig blijft hij een zogenaamde roepende in de afvalwoestijn.

Nalatenschap

Rood van schaamte zijn ze, de oud-'bewoners' van de Cannerberg, een onderdeel van AFCENT. Van 1954 tot 1988 hebben ze een enorme berg afval gewoon in oude mergelgangen van de berg gekieperd. In 1992 zijn ze vertrokken; ze wisten wel dat ze de rommel moesten opruimen en de berg schoon opleveren aan de gemeente maar... er was nogal wat blauw asbest bij het afval aangetroffen en dat moet zeer omzichtig en via speciale methodes worden verwijderd. Moet de ene overheid de andere weer eens voor de rechter dagen? Maastricht is het vast van plan.

Decibellen

Er gaat in Maastricht geen weekend voorbij zonder feest. Naarmate de temperaturen het toelaten liefst in de buitenlucht. De kwaliteit van de geluidsboxen doet de rest. 'Een geluidswagen met een Volkswagen eromheen rijdt bonkend langs,' omschrijft Paul Schnabel deze situatie treffend. De decibellen-terreur heeft in heel Maastricht toegeslagen. Veel burenruzies zijn er het gevolg van, hele flats worden onleefbaar. Het ligt voor de hand dat de gemeente de beperking van geluidsoverlast beschouwt als het vlaggeschip van het nieuwe buurtbeheer. In Malberg wordt een proef genomen met het uitdelen van een gele kaart na herhaalde waarschuwing; helpt dat niet, dan volgt onherroepelijk inbeslagneming van de apparatuur. Bouwvereniging Sint Servatius is dit met politie en justitie overeengekomen.

Een surplus aan decibellen wordt ook het mede door de gemeente georganiseerde Bevrijdingsfestival noodlottig: na twee jaar de stevigheid van de Onze-Lieve-Vrouwewal te hebben getest, wordt de aflevering van 1993 achter de Geusselt gehouden. En jawel hoor, zelfs in Amby is het niet te harden. Vrijwel zeker houden de deelnemers zich niet aan de voorgeschreven norm van honderd decibel, gemeten drie meter van de boxen. Dit blijkt ook te streng. Nadat ook bij de Lambertus- Broonk op het Orleansplein de omwonenden in opstand zijn gekomen, stelt de stad eind juni 1994 de geluidsnormen bij. Het meetpunt wordt verplaatst van drie naar vijftien meter en het maximum van negentig decibel wordt verlaten. Voortaan mag bijvoorbeeld Geusseltpop 115 decibel halen en de Broonken 95. Cafés mogen twaalf keer per jaar hun geluidsnormen overschrijden, voornamelijk via levende muziek, mits van te voren aangemeld.

Educatie

De natuur- en milieu-educatie op scholen is in stedelijke gebieden steeds harder nodig. Kinderen in aanraking brengen met de natuur, via schooltuinen, bezoeken aan natuurgebieden, kinderboerderijen en het Natuurhistorisch Museum zal niemand als onnodig bestempelen. Natuurlijk houdt de natuur- en milieu-educatie niet op bij de schooljeugd. Voorlichting in de wijken, bijvoorbeeld over chemische bestrijdingsmiddelen of snoeien van openbaar groen is hard nodig. Al jaren is het niet duidelijk welke dienst zich nu voor natuur- en milieueducatie verantwoordelijk moet stellen. Kunst, Cultuur en Onderwijs (KCO), Stadsontwikkeling en Grondzaken (SOG), Publieke Werken en Sport (PWS), Regiopolitie en Regiobrandweer, alle hebben ze met natuur en milieu te maken. Al jaren streeft met name de dienst KCO naar integratie van alle onderdelen (behalve controle op overtredingen en onderzoek) in één educatiecentrum voor Maastricht en de regio. Dat hoort voorzien te zijn van een bibliotheek, leslokalen, praktijkruimte, opslag faciliteiten, vergaderruimten en kantooraccommodatie. Als locatie komen de gemeentelijke kinderboerderij Daalhof en de gemeentekwekerij Jekerdal in aanmerking.

'De muurhagedis komt terug op de Sint-Pietersberg', schreeuwt de krantekop.

Wat volgt is een geitewollensokkenverhaal van het ergste soort. Omdat het beschermde beestje van ca. tien centimeter 'voor zijn leefgebied kalkrijke graslanden nodig heeft, betekent dat, dat er op de berg bomen moeten worden gekapt'. Het staat er echt! Even verderop is sprake van het uitzetten van muurhagedissen in de zogenaamde Lage Fronten, de voormalige vestinggordel ten noorden van Maastricht-West. Maar owee, daar wordt hotelbouw gepland. Jongeren van de Vlaamse Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming willen tijdens hun zomerkamp op de Sint-Pietersberg de jeneverbes gaan beschermen tegen de steile hellingen van Ternaaien. Zij gaan met snoeischaars omringende bomen(!) te lijf. Vorig jaar hebben ze ter plekke ook al 'enkele hinderlijke braamstruiken verwijderd' vertellen ze trots.

Natuurbescherming stelt natuurlijk meer voor dan wat uit deze citaten klinkt. De Vereniging tot Redding van de Sint-Pietersberg (wat daar nog van over is) wil de hele driehoek tussen Maas, Albertkanaal en Jeker omvormen tot een Euregionaal Beschermde Natuurmonument, voornamelijk om het Plateau van Caestert voor afgraving te behoeden. Zowel moeder CBR als dochter ENCI hebben er hun begerige ogen op laten vallen. De Observant, een mooi bewijs van snelle herleving van de natuur op die kunstmatige bult van grind en klei, moet weer verdwijnen om mergelwinning tot op de Belgische grens mogelijk te maken. De berg verandert in zijn tegendeel, een zeer diep meer.

Burgemeester en wethouders doen een beroep op ENCI een deel van het 'uitgemergelde' gebied reeds open te stellen voor wandelaars. De verminkte berg is in november tot beschermd natuurgebied verklaard. De provincie onderhandelt als eigenaar met de Stichting Limburgs Landschap over overname van het hele gebied. Na een jaar blijft alles bij het oude. Limburgs Landschap wil niet ingaan op het uitgangspunt van de provincie 'taak over, man over'. Door de voorlopige overname van de eerste is wel de Stichting Nieuwe Werkvormen ter ziele gegaan.

Een journalist van De Limburger schildert de teloorgang van de berg sinds in 1923 de afgraving aan de Lage Kanaaldijk begon. Een geloofwaardig verhaal, tot hij begint te jammeren dat er in totaal slechts 'enkele honderden vierkante meters,' over blijven. Ter vergelijking: het Vrijthof is één hectare groot en dat is tienduizend vierkante meter.

Het gat dat de cementindustrie slaat in de Sint-Pietersberg; rechts de fabriek van ENCI met de tunnelovens.

Personalia en varia

1993

januari

Op 1 januari 1993 telt Maastricht 118.314 inwoners; er zijn 5.070 meer vrouwen dan mannen. De stad herbergt ongeveer negenhonderd Belgen, negenhonderd Turken en zeventienhonderd Marokkanen.

Wiel Friedrichs, vakbondsman van de FNV, treedt terug, enige dagen nadat 'zijn' FNV 'in een bonte avond om een bond eeuwfeest' honderd jaar vakbeweging in Maastricht heeft gevierd. Hij krijgt de gouden erepenning van de provincie.

De Belgische Generale Bank opent een filiaal aan de Bouillonstraat.

De VVV verkoopt de museumkelder onder Hotel Derlon aan het hotel. Het hotel voert 125 jaar dezelfde naam.

Maastricht opent het Ouderenjaar.

februari

Drs Charles Gemmeke treedt na acht jaar terug als praeses van de Mastreechter Staar.

De Charles-Nypelsprijs, groot 25.000 gulden, gaat naar Harry Sierman voor het best verzorgde Nederlandse boek.

Mien Mous ontvangt het ereboek *Hospiti* bij haar afscheid van de Overleggroep Emancipatie-activiteiten.

Kunstenaar Jos Deenen uit Venlo ruimt zijn expositie in de Bibliotheek van de RL op als twee collages met hakenkruisen op last van het College van Bestuur worden verwijderd.

Oud-pastoor J. Lemmens van de Sint-Theresiaparochie (1961-1976) sterft op 82-jarige leeftijd.

Heel Maastricht loopt uit om Jacques Vijgen te feliciteren met zijn tachtigste verjaardag.

maart

Harpiste Phia Berghout sterft, 83 jaar oud. Dertig jaar speelde ze in het Concertgebouworkest en ze doceerde aan de conservatoria van Amsterdam en Maastricht. Van 1975 tot 1987 is ze inwoner van Maastricht. In 1988 wint ze de Sphinx-cultuurprijs.

Vijftig op de tienduizend Limburgers heeft deze maand de griep.

A. Versteegh treedt terug als voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Maastricht en wordt voorzitter van de Limburgse Werkgevers-Vereniging.

Beeldhouwer Peter Roovers sterft, 90 jaar oud.

Na honderd jaar keert het portret van de elfjarige prinses Wilhelmina, geschilderd door Hubert Vos, naar Maastricht terug.

Elisabeth Ammerlaan, directrice van het bejaardenhuis Amby, neemt na bijna veertig jaar afscheid.

Er verschijnen 77 nieuwe wegwijzers in de stad voor wandelaars en fietsers, chique uitgevoerd met gouden letters op zwarte ondergrond. Kosten: 1.650 gulden per stuk.

april

Max Tripels, advocaat te Maastricht, oud-lid van de Tweede Kamer en de gemeenteraad, oud-voorzitter van MVV enzovoorts, overlijdt.

Het dodenmasker van dirigent Henri Hermans (1883-1947), vanaf 1916 dirigent van het Maastrichts Stedelijk Orkest, duikt op een zolder in Zierikzee op.

Met de Sint-Servaas als decor wordt Marieken van Nimwegen verfilmd.

Aprilgrap

Duikers zoeken in de Maas naar resten van de Romeinse brug.

De lintjesregen van Koninginnedag levert 24 Maastrichtenaars edelmetaal op: drie Officieren, vier Ridders, zeven gouden medailles verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau en tien zilveren.

Gerrit Ruijters Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Theo Rademaekers, oud-directeur van de Stadsschouwburg, sterft op 92-jarige leeftijd.

Directeur G.M.J. Candel van Bouwvereniging Sint-Servatius treedt terug.

Honderd jaar geleden wordt de legendarische dirigent en beiaardier Benoît Franssen geboren.

Het Oranjecomité organiseert op Koninginnedag na jaren weer een vuurwerkcruse.

Het Spaans Gouvernement wordt osserood geschilderd.

mei

Drs G. Ruijters treedt terug. Hij was directeur van Ruijters Vastgoed-Groep, waarin zes b.v.'s zijn opgenomen.

De grafstenen van de Sint-Matthijskerk worden teruggeplaatst bij de pastorie en tegen de kerk.

Hans Meertens wordt centrummanager van de stad met o.a. als taak: de bewaking van de kwaliteit van de stad en de bevordering van de commerciële bedrijvigheid.

De Contactvereniging Hoofden van Dienst van Maastricht, waarvan huidige en voormalige directeuren van gemeentelijke instellingen lid zijn, bestaat veertig jaar.

juni

Een commissie van het Europees Parlement vergadert enige dagen in Maastricht over zaken als de Stop van Ternaaien en de subsidiëring van de vliegvelden Bierset en Beek.

They Bovens, oer-Maastrichtenaar, sterft. Voor de Maastrichtse volkscultuur, inclusief de vastenavond, heeft hij grote verdiensten.

Minister Ritzen van Onderwijs opent de nieuwe vleugel van de Academie Beeldende Kunsten aan de Kruisherengang-Herdenkingsplein. Na 55 jaar wordt de stadsvlag weer rood met een witte ster, iets links van het midden.

De plaquette die herinnert aan het verblijf van Karl Marx in Maastricht, hoort niet op 'De Hof Van Slijpe' aan de Bouillonstraat maar op een pand aan de Tongersestraat thuis.

Willy Toonen neemt na 25 jaar afscheid van de KAVOM (Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Maastricht) en wordt Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Lex Pasmans gaat met de VUT. Hij is mede-ontwerper van veel nieuwbouw te Maastricht, met name van De Heeg. Hij wordt Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Paul van Dijk wordt directeur van de Academie Beeldende Kunsten.

Voor het vierde internationale Straattheaterfestival gaat de Maastrichtse mimegroep Makadam naar Rusland.

Na 92 jaar vertrekt dagblad De Limburger definitief uit de binnenstad.

Gouverneur ing. E. Mastenbroek wordt bij zijn afscheid Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau.

W.J.G. van Bommel (1911-1993), kapelaan in de Sint-Servaas, pastoor van de 'Slevrouwe' (1954-1963) en vervolgens deken van Weert, sterft.

juli

Carola Eijgendaal is 25 jaar werkzaam bij 't Ruweeltje', de eerste peuterspeelzaal van Maastricht en een van de eerste van Nederland.

De vice-presidenten van de Rechtbank, mr J.C.E. Wortmann en mr J.H.F.M. Seelen, nemen afscheid.

Stadsbus Maastricht start samen met de VVV toeristische rondritten, voor het eerst sinds 1977.

Het Matty Niël-Consort krijgt een officiële status als beheerder van de muzikale nalatenschap van de in mei 1987 overleden componist.

Het Boschstraatkwartier wordt toeristisch ontsloten door de wandeling 'Vaan Pottemenneskes en d'n Heilige Geis'.

Tiny Bakker-Aerts vertrekt na veertig jaar als muziekpedagoge bij de Stedelijke Muziekschool.

Harry Opheij, oud-chef Onderwijs en Cultuur bij de gemeentesecretarie, sterft op vakantie in San Diego (U.S.A.).

augustus

Raadslid Jean van Hooren, boegbeeld van Heugem, sterft plotseling.

De Academie voor Bouwkunst, sinds 1 augustus een afdeling van de Amsterdamse Hogeschool, verhuist naar de Tongersestraat. Staatssecretaris mr Job Cohen opent de school.

In het stadhuis ligt een condoleantieregister voor de overleden Boudewijn, Koning der Belgen.

Rob Delahaye is vijftien jaar (semi-)profvoetballer bij MVV.

Een voetgangersbrug over de Maas zonder pijlers in het water kost tien miljoen.

Directeur J. Vliegen van WML (Water-Maatschappij Limburg) gaat met de VUT na 23 jaar directeurschap.

Minister H. D'Ancona van WVC en Joao de Deus Pinheiro, Europees Commissaris voor Informatie, openen de School voor de Journalistiek aan de Boschstraat.

Vijf kunstenaars die tekenden voor de vijf affiches 'De Kunst van het Genieten' van Brand Bierbrouwerij bij gelegenheid van het jaarlijkse Preuvenemint, exposeren in de Dominicanenkerk.

september

In Itteren bestaat 150 jaar basisonderwijs 'Op de Sterkenberg'.

Marjon Lambriks maakt 'een nieuwe start' met de Wiener Symphoniker in het MECC.

Drie weken nadat de Matthias-Kempprijs wordt opgeheven, onthullen de huidige bewoners aan de Graaf van Waldeckstraat 27, waar Kemp van 1930 tot 1938 woonde, een plaquette voor de journalist en dichter.

Pater Emiliano Tardif is op bezoek in de Sint-Servaas voor een gebedsgenezingsbijeenkomst.

De Lichtenberg- en de Zonneberghoeve zijn gerestaureerd.

Grenspaal 67 bij Kanne was in de Jeker gevallen en wordt na heroprichting als 'teken van verbondenheid' geschouwd door de burgemeesters Meers van Riemst en Houben van Maastricht.

Bert Beenkens vertrekt bij 'zijn' scouting en krijgt de ereplaque 'D'n Trichter'.

oktober

Oud-directeur C. Gijsen van de Sociale Werkvoorziening sterft.

Oud-raadslid Nico Gilissen overlijdt.

Het 'American Circus' staat op de Griend.

Als 'Ode aan de Jeker' wordt de nieuwe Tempeleerskalender gepresenteerd.

De voormalige uitspanning 'Köbbes' herleeft in een straatnaam in de buurt.

Jan van Kan is veertig jaar bij het jubilerende koor Crescendo en krijgt de eremedaille in zilver verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

De Veronicaboot wil naar Leeuwarden vertrekken.

Trudy Meyer geeft al veertig jaar balletles.

De Stichting Jan Baptist is zestig jaar oud en heeft in Maastricht en omstreken achthonderd cliënten.

november

Nina Koopal wint met haar school De Perroen de poëzieprijs voor zes- tot twaalfjarigen met het gedicht:

*Ik loop in de wei
er zijn veel bloemen om mij
ik pluk ze niet
want ik wil dat iedereen ze ziet.*

Kasteelhoeve De Hoogenwerth is gerestaureerd.

Hub. Wolfs neemt na zeventien jaar afscheid als organist van de Sint-Servaas en krijgt in februari 1994 de Orde van Sint-Sylvester.

Oud-vicaris dr P. Moonen wordt pastoor in Heer.

De Internationale Milieuconferentie in het MECC moet leiden tot een Europees Ecologisch Netwerk, een overkoepelend orgaan van nationale parken en andere beschermde gebieden. Prins Bernhard opent de conferentie.

Sinterklaas sluit het Maastrichtse Jaar voor de Ouderen. Hij kan het weten.

Minister H. Maij-Weggen van Verkeer en Waterstaat wil de plannen voor het Cabergkanaal graag ruilen voor een extra sluis bij Ternaaien.

december

Het postkantoor aan het Vrijthof wordt heropend.

Theophile Franssen, muziekrecensent van De Limburger, neemt als zodanig afscheid met een orgelconcert in de Sint-Servaas.

Architect Cees van Sprang van de Architecten-Werk-Groep, ontwerper van onder andere het Archief- en Bibliotheekcentrum van de stad, gaat weg en wordt Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

In Limburg hebben 41 op de 10.000 mensen griep.

De spoorwegpolitie opent een politiepost in station Maastricht.

1994

januari

Het Katholiek Vrouwengilde (vierhonderd leden) bestaat 75 jaar en wordt door mevrouw Ria Lubbers de hemel in geprezen.

In het nieuwe Samenlevingsregister van Maastricht wordt het eerste homopaar ingeschreven.

Harry Hardy, o.a. oprichter van carnavalsvereniging De Mosasaurussen te Sint-Pieter, sterft, zeventig jaar oud.

Henk Bennen, directeur van Ankersmit, verlaat het bedrijf. Hij heeft nog wel de fusie geregeld met het bedrijf Jan de Poorter uit Geertruidenberg en dit levert de nieuwe naam Ankerpoort NV op met een omzet van 160 miljoen.

De Partij van de Arbeid Maastricht promoot de partij met een eigen CD: 'Zuug noe die Roeje vaan Mestreech'.

Toine Persoon, oud-Prizzedent van de Tempelers, sterft.

De Eerste Nederlandse Steltlopers-Groep, voortgekomen uit Watersportvereniging Randwyck, bestaat 25 jaar.

Stadsbus gaat als Stadsbus Maastricht NV geprivatiseerd verder.

Theo Haane, tot 1987 commissaris van politie en plaatsvervangend korpschef, overlijdt.

februari

Huisarts Jan Meyers sterft.

Opera-Zuid moet de geweren inleveren die men voor de opera Falstaff had gekocht. Ze moeten eerst onklaar worden gemaakt.

Na vijf generaties Groutars en 163 jaar winkelnering sluit Maison Groutars in de Grote Staat. In 1944 introduceerde het bedrijf de nylonkous in Maastricht.

Wethouder Wim Kuiper promoveert tot doctor op een 'politiek onderwerp'.

maart

De historische kaarsenfabriek naast de Sint-Lambertuskapel in Sint-Pieter wordt gesloopt.

Generaal Dibbets' 155-ste sterfdag wordt met een kranslegging bij zijn 'tombeau' herdacht.

De tachtigjarige, uit Italië afkomstige Rika Cesarin is zestig jaar in Maastricht en bakt er al veertig jaar frites. Voor de 'Oranje-Rika' Koninklijk Zilver.

Jan Hoen(r) en John Wevers ontvangen bij hun afscheid als wethouder de gouden eremedaille van de stad.

Prof. dr J. Flendrig sterft. In 1982 werd hij hoogleraar interne geneeskunde bij de RL. Bij zijn afscheid in oktober 1993 krijgt hij de AZM-award.

Het Samenwerkingsverband Heuvelland verandert in het Streekgewest Maastricht en Mergelland.

april

Frits Corten treedt uit de gemeenteraad en bezweert bij die gelegenheid zijn collega's de macht weer over te nemen van de ambtenaren.

De Suringarschool bestaat zeventig jaar. Sinds 1989 is ze verhuisd naar de Keersboomgaard.

Sjaak Teleng vindt elf achttiende- en negentiende-eeuwse zilveren munten.

Bij een verhuysfirma duikt de verloren gewaande Sint-Servaasfontein op. De Sint-Servaasparochie laat haar voor de Pandhof restaureren.

Gemeentearchivaris drs. P. Dingemans (l.) kijkt samen met zijn voorganger en voorzitter van de Commissie voor de straatnamen, drs. A. Jenniskens, de nieuwe 'Maastrichtse' straatnaamborden, die op 1 april 1994 worden geplaatst.

Bij zijn afscheid van de gemeenteraad ontvangt Jean Eijssen het ereboek *Hospiti*.

De Sint-Theresiakerk gaat in de steigers.

De oud-kapelaan van Sint-Pieter en bestuurslid van de Bouwvereniging Sint-Servatius, G.P. de Vrede (1907-1994), sterft.

Bernhard Haitink leidt een geladen Mahler-vertolking in het Theater.

De vuurwerk-cruise op Koninginnedag is dit jaar voor iedereen toegankelijk.

mei

In de Teikyovestiging Maastricht wordt de 368-ste afdeling van het Talencentrum Berlitz geopend. Berlitz was Duitser en ging in 1872 naar de Verenigde Staten. Hij sprak 52 talen.

Stadsbus Maastricht bestaat 75 jaar. Op 28 mei mag heel Maastricht voor tien cent de bus in. Het bedrijf heeft 230 medewerkers en 63 bussen.

Na de Stadsprocessie te Maastricht spoeden Graf van Sint-Servaas en Dragersgilde van Sint-Servaas zich met het Borstbeeld van de heilige naar Grimbergen bij Brussel om er aan de Servaasprocessie deel te nemen.

De Kontaktvereniging Stadhoes, de personeelsvereniging van de gemeentesecretarie, bestaat veertig jaar.

juni

Prof. Ginjaar gaat weg bij de RL. Hij is 65.

Ir D.C. van Schaik (1888-1972) wordt met een straatnaam geëerd op 'zijn' berg en met een steen waarop hij 'pionier van het Sint-Pietersbergonderzoek' wordt genoemd.

De Stichting Actie '68 viert het feit dat men zich al 25 jaar inzet voor gehandicapte kinderen.

Ook deze reus deed mee aan de Reuzenstoet: J. Mayeur, directielid Brand Bierbrouwerij.

juli

De gouverneur opent recreatiegebied Pietersplas ten zuiden van zijn Gouvernement.

De vijftienjarige Roy Satijn wordt op de Prins-Bisschopsingel op het zebrapad doodgereden.

Loe Ottenheim is veertig jaar zetter bij De Limburger. Hij krijgt de gouden medaille verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Met een expositie in het Gouvernement wordt 75 jaar vrouwenkiesrecht herdacht.

Bert Janssen, 'de ceremoniemeester van Maastricht', presenteert in een openluchtconcert de Ouverture 1812 met 180 muzikanten en 60 koorleden.

Half juli is het tropisch warm, ruim boven de dertig graden. En het duurt weken...

In station Maastricht wordt een crèche voor reizende ouders van jonge kinderen geopend.

Voor negen maanden wordt drs L. Vredevoegd bestuursvoorzitter bij de RUL, de rijksuniversiteit Leiden.

Men kan voortaan met de watertaxi naar het dagstrand.

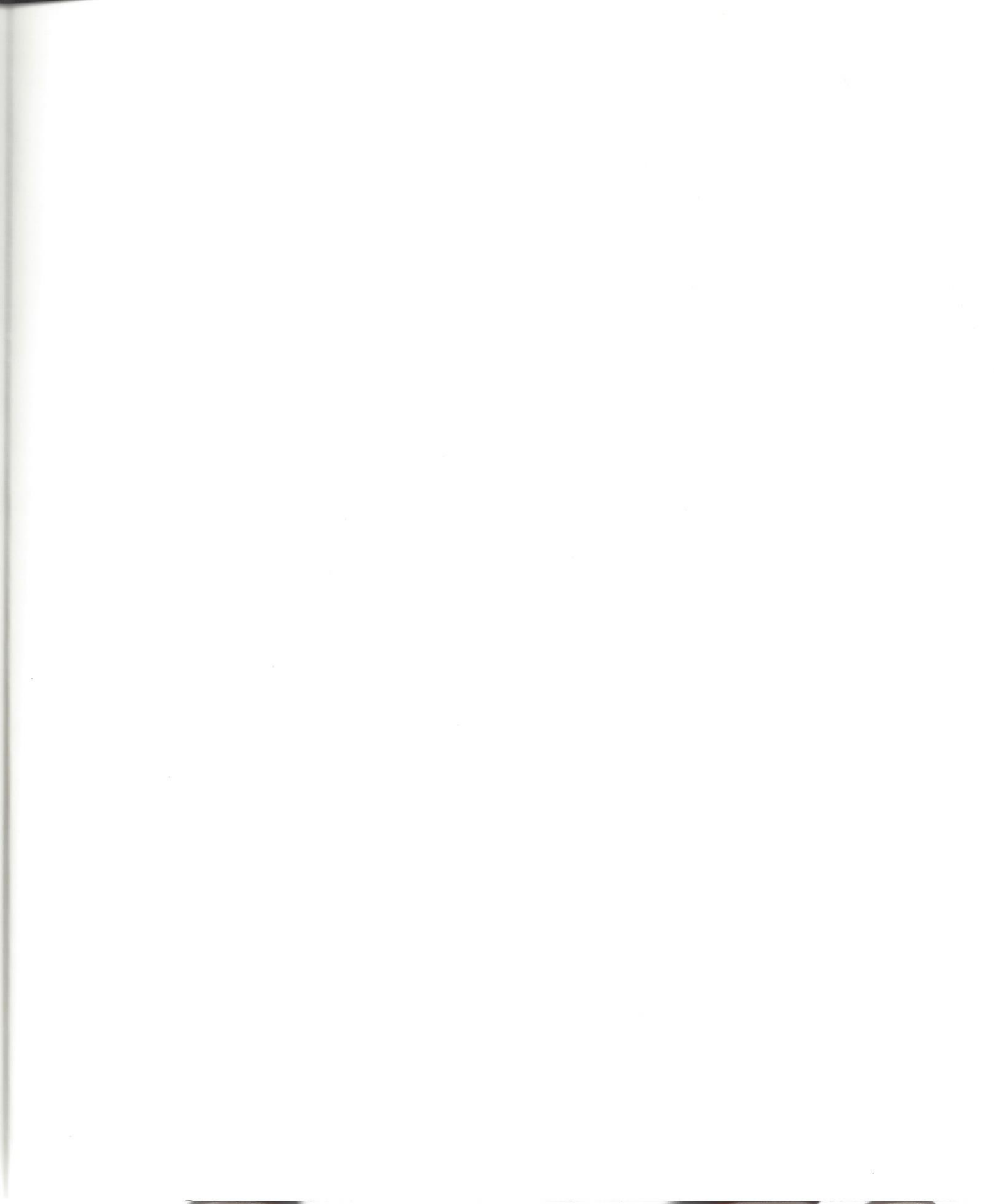
Geholpen door Gildemeester Phil Dumoulin van Reuzengilde Gigantius ontkurkt burgemeester Philip Houben met kennelijk genoeg de eerste 'Giganthiëse Wien' van het zilveren Reuzengilde (1969-1994), een Château Moulin 1993 van wijnhuis Thiessen.

Aankomend doctor van de Narren-Universiteit Limburg, wethouder Th. Bovens, reikt buttons van zijn Lijst-Nul uit aan gouverneur Van Voorst tot Voorst (L) en Provinciaal Militair Commandant luit. kol. N. Vroom.

Inhoudsopgave

Verantwoording	5
Opmaat	7
Het Verdrag 8 Provincie 8 Gemeente 9 Verkiezingen 11 Wateroverlast 13	
Politie en justitie	17
Meer blauw op straat 17 Beveiliging 19 De schaduw van de drugs 19 Vermist 23 Justitie 24 Affaires 25 In natura 27 Bijklussen 28 MVV 30 Knuffelmotie 32	
Onderwijs	33
Feuterspeelzalen 33 Basisonderwijs 33 Onderwijsranddiensten 34 Middelbaar onderwijs 34 Hogeschool 35 Universiteit 36	
Kunst en cultuur	39
Internationale uitstraling 39 Nationaal 41 Provinciaal Beleid 41	
CULTUURBELEID	44
Stadsbibliotheek 45 Stadsarchief 46 Natuur-Historisch Museum 46 Theater aan het Vrijthof 47 Interne Organisatie 47 Accommodaties 48 Platte Zaal 48 Bonbonnière 49 Ateliers 49 Mega 50	
CULTUURCONSERVERING	51
Archeologie 51 Monumenten 52 De Stuers 53 Stichting Maastricht Vestingstad 54 Berenkuil 55 Bassin 55 Rijksarchief 55 Literatuur 56 Straatnaamgeving 57 Liefhebbers 57 Jazz 58 Popmuziek 59 Podiumbestormers 59 Veldeke 61	
EVENEMENTEN	62
Bevrijding 62 Reuzenfeest 63 Vastelaovend 64 De Zate Hermenie 65 Preuvenemint 67	
Kerkelijk leven	68
Bisschoppen 68 Parochies 69 De Sint-Servaas 70	
Sport	71
Amateurs 71 Oranje 72 MVV 72 Kampioenen 73	
Gezondheidszorg	75
Groen Kruis 75 AZM 76 Vijverdal 79 Oplichting 80 Medisch Infopark 80	
Sociale zaken en welzijn	81
Organisatie 81 Minima 81 Fraude 82 Ouderenbeleid 83 Vervoer op maat 84 Gehandicapten 84 MTB 85 Huisvesting 85 Woonwagens 86 Buurtbeheer 88 Opvang daklozen 88 Ex-gedetineerden 89	
Economie en milieu	90
Kamer van Koophandel 91 Krantenfusie 91 Bedrijventerreinen 92 MECC 93 Maastricht-Aachen-Airport 94 Ceramique 95 Woningbouw 97	
MILIEU	98
De Maas 98 Industrie 99 Afval 100 Bodem 101 Afvalverwerking 101 Nalatenschap 102 Decibellen 102 Educatie 102	
Personalia en varia	105
januari 1993 105 februari 105 maart 105 april 106 mei 106 juni 106 juli 107 augustus 107 september 107 oktober 108 november 108 december 108 januari 1994 109 februari 109 maart 109 april 109 mei 110 juni 110 juli 110	
Inhoudsopgave	112

Redactie en uitgever van het Jaarboek Maastricht hebben besloten de periode die het Jaarboek Maastricht jaarlijks beschrijft, niet meer vanaf 1 januari tot en met 31 december te laten lopen, maar vanaf de zomer tot en met de daarop volgende lente. De redenen hiervoor zijn dat de zomerperiode van oudsher in Maastricht een seizoen is waar relatief weinig activiteiten plaatsvinden en dat de verschijningsdatum van het Jaarboek Maastricht niet meer in het vroege voorjaar ligt, maar in het najaar, een beter tijdstip voor het presenteren van een nieuw boek.

Vandaar dat het Jaarboek Maastricht dat thans voor u ligt niet één jaar beschrijft maar anderhalf jaar, met name 1993 en de eerste helft van 1994 om bovengenoemde verschuiving mogelijk te maken. De omvang van het jaarboek is daarmee ook toegenomen, dit is echter niet in de winkelprijs doorberekend.

Reeds veertig jaar beschrijft de reeks Jaarboeken Maastricht het wel en wee van stad, inwoners en allen die daarbij betrokken zijn, het geeft daarmee ieder jaar opnieuw een beeld van evoluerende moderne geschiedenis van Maastricht, een stad die het waard is om in een dergelijke kroniek verslag over uit te brengen.

ISBN 90 73447 05 4